

Hva kan blogger lære psykologer om kjønnsidentitetstematikk?

En kvalitativ Internettstudie

Christine Henriksen

Hovedoppgave ved Psykologisk Institutt

UNIVERSITETET I OSLO

23.04.2014

Hva kan blogger lære psykologer om kjønnsidentitetstematikk?

En kvalitativ Internettstudie

Christine Henriksen

Hovedoppgave ved Psykologisk Institutt

UNIVERSITETET I OSLO

23.04.2014

Copyright Christine Henriksen

2014

Hva kan blogger lære psykologer om kjønnsidentitetstematikk?

Christine Henriksen

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Forfatter: Christine Henriksen

Tittel: Hva kan blogger lære psykologer om kjønnsidentitetstematikk?

Veileder: Katrina Roen

Denne hovedoppgaven er en kvalitativ Internettstudie av ti åpent tilgjengelige blogger skrevet av unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk. Materialet har blitt samlet inn i henhold til forskningsetiske retningslinjer og analysert ved tematisk analyse i løpet av høsten 2013 og våren 2014. Studien er et selvstendig forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse sammenhenger mellom kjønnsidentitet og psykisk helse ved å gjøre bloggen til gjenstand for undersøkelse. Gjennom å se på hvordan unge transpersoner benytter bloggen som verktøy samt hvilke erfaringer med kjønnsidentitetstematikk de trekker fram, kan psykologer tilegne seg nye innsikter som også har konsekvenser for helsetilbud og behandling. Analysen viser at uttrykk for psykisk smerte som nedstemthet, fortvilelse, engstelse og ambivalens er gjennomgående for materialet i studien. Imidlertid peker studien også på at unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk bruker bloggformatet som motvekt og fristed fra undertykkende strukturer, der bloggen blir et sted for å danne nettverk, oppnå sosial støtte og anerkjennelse. I tillegg er bloggen en plattform for å utforske, konstruere og konsolidere identitet, strukturere og skape sammenheng i opplevelser, samt innhente og dele kunnskap om kjønnsidentitetstematikk som kan være vanskelig tilgjengelig gjennom andre arenaer. Implikasjonene dette har for psykologer handler på et forståelsesplan om å yte diskursiv motstand mot patologiserende forståelser av kjønnsidentitetstematikk samt nødvendigheten av å erkjenne mangfoldet i kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk for å kunne utføre god og informert behandling. På bakgrunn av bloggens potensielle effekt for bedring i psykisk helse, diskuteres muligheten for å kunne etablere et Internettbasert helsetilbud med unge transpersoner som målgruppe.

Nøkkelord: Kvalitativ metode, tematisk analyse, kjønn, kjønnsidentitetstematikk, trans, transperson, identitet, språk, heteronormativitet, tokjønnsmodellen, Internett, blogg, virtualitet, terapi, e-terapi

Forord

Jeg leverer nå fra meg resultatet av flere måneders arbeid. Det har vært øyeblikk av desperasjon, men mest av alt har det vært en fornøyelse å få lov til å fordype meg i noe jeg brenner for. I den forbindelse vil jeg takke de som har bidratt til at jeg kom i mål.

Først og fremst vil jeg rette en stor takk til min veileder Katrina Roen. Denne hovedoppgaven har vært en akademisk dannelsesreise som ville sett ganske annerledes ut foruten dine gode og helt nødvendige innspill.

En takk fortjener også mine gode venner og kolleger, for engasjerende diskusjoner og munter klagen over felles skjebne etter lange kvelder på lesesalen. Jeg vil også takke min familie for at de på sin helt egne måte har bidratt og støttet.

Jeg vil rette en spesiell takk til Christine, min kjæreste, navnesøster og beste venn. Det hadde ikke gått uten deg.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Et kritisk psykologisk blikk på transhelse.....	1
1.2	Lav kompetanse blant helsepersonell	2
1.3	Forståelsesendring fra patologi til identitet.....	4
1.4	Internett åpner for nye muligheter	6
1.5	Den aktuelle studien.....	8
2	Metode	9
2.1	Å velge ut blogger og generere et datasett.....	10
2.1.1	Bearbeiding og anonymisering av materialet fra bloggene	12
2.2	Kvalitativ Internettforskning i en transkontekst: Muligheter og begrensninger	13
2.3	Forskningsetiske avveininger og refleksjoner	15
2.3.1	Generelle retningslinjer innen Internettforskningsetikk	15
2.3.2	Forskningsetikk i en transkonteks.....	18
2.3.3	Metodologiske avgjørelser for studien	19
2.4	Framgangsmåte for dataanalyse	20
2.4.1	Hva denne studien er – og hva den ikke er	22
3	Analyse.....	24
3.1	Tema 1: Et virtuelt rom for støtte og fellesskap	24
3.1.1	Bloggen som sted å gå når man frykter familiens reaksjoner.....	25
3.1.2	Å finne og være et forbilde i det virtuelle rom	26
3.1.3	Bloggen er et sted å få og formidle informasjon	28
3.1.4	Tema 1: Avsluttende refleksjoner	30
3.2	Tema 2: Språk har konsekvenser	30
3.2.1	Dikotomien ”trans” og ”cis”, samt bruken av ”non-trans” i blogger og litteratur	31
3.2.2	Transisjon gjennom språket	33
3.2.3	Språkbruk kan inkludere og stenge ute.....	35
3.2.4	Språkbruk har konsekvenser for benyttelsen av helse- og utdanningstilbud	36
3.2.5	Tema 2: Avsluttende refleksjoner	38
3.3	Tema 3: Bloggen som medium for å utforske og konstruere (kjønns)identiteter.....	38
3.3.1	Identitetskonstruksjon som prosess og produkt.....	39
3.3.2	Synet på kroppens rolle i kjønnsidentitetskonstruksjonen.....	42
3.3.3	Tema 3: Avsluttende refleksjoner	46
3.4	Tema 4: Trange transfortellinger.....	47
3.4.1	Påvirkning fra mainstreamkultur og psykomedisinsk litteratur.....	48
3.4.2	”Ikke trans nok”-fortellingen	49
3.4.3	Bloggen som arena for alternative transfortellinger	51
3.4.4	Tema 4: Avsluttende refleksjoner	53
3.5	Mangfoldige helsetilbud til mangfoldige mennesker	53
3.5.1	Beretninger om psykisk smerte i bloggmaterialer	54
3.5.2	Bloggernes uttalte skepsis mot helsevesenet	55
3.5.3	Behovet for helsetilbud med rom for forskjellige transfortellinger	57
3.5.4	Ressursene som ikke må glemmes.....	60
3.5.5	Tema 5: Avsluttende refleksjoner	62
4	Diskusjon	63
4.1.1	Mindre patologiserende diskurser for en bedre transhelse	63

4.1.2	E-terapi – en mulig vei videre.....	65
4.1.3	Oppsummering og anbefalinger.....	67
5	Konklusjon	70
	Litteraturliste	71

1 Innledning

Alle mennesker har en kjønnsidentitet, men de fleste tar for gitt at kroppen bestemmer hvilket kjønn man opplever seg som (Darj & Nathoorst-Böös, 2008). For mange er dette imidlertid ikke like selvsagt, og den mangeartete gruppen som i generelle termer omtales som *mennesker med kjønnsidentitetstematikk* har alle til felles at deres opplevde kjønnsidentitet ikke samsvarer med kjønn de ble tillagt ved fødselen. Denne gruppen benytter en rekke ulike begreper for å beskrive seg selv og sin identitet, der noen av de vanligste er ”trans” eller ”transperson” som ofte brukes som paraplybetegnelse¹ for gruppen som helhet (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008).

I forbindelse med sitt kliniske virke vil psykologer møte svært forskjellige mennesker med varierte grunner for å oppsøke hjelp, og flere vil møte mennesker med kjønnsidentitetstematikk som av ulike årsaker ønsker terapi. Med disse menneskenes beste i tankene, er psykologers måte å forholde seg til kjønnsidentitetstematikk et område med rom for forbedringer hva angår både kunnskap, forståelse, hvordan det tenkes om behandling og hvordan denne skal utføres.

1.1 Et kritisk psykologisk blikk på transhelse

I følge flere studier er det gode grunner til å tro at de fleste unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk holder kjønnsidentiteten sin skjult for omgivelsene (Grossman & D’Augelli, 2006; van der Ros, 2013). Det etterlyses mer kunnskap om unge transpersoners livssituasjon og psykiske helse (Grossman & D’Augelli, 2006; van der Ros, 2013), og noen av grunnene til dette er at det påvist tydelige forbindelser mellom ikke kjønnsnormativ ungdom og selvskading, suicidalitet og mobbing (Clements-Nolle, Marx & Katz, 2006; Grossman & D’Augelli, 2007; McDermott, Roen & Piela, 2013). Det er imidlertid viktig å påpeke at lang fra alle unge transpersoner har dårlig mental helse og at psykiske lidelser ikke er gitt av kjønnsidentitetstematikk. For de aller fleste er ungdomsalderen en sårbar periode, og i følge folkehelseinstituttet er psykiske vansker utbredt hos unge generelt, hvor mellom 15-20 % har uttalte problemer og om lag halvparten av disse ansees som behandlingstrengende (Folkehelseinstituttet [FHI], 2010). En viktig utviklingsoppgave for

¹ Det er noe uenighet rundt hvem disse begrepene skal være dekkende for, se <http://sml.snl.no/transperson>

alle unge mennesker er å danne og integrere en positiv forståelse av seg selv og sin identitet (Grossman & D'Augelli, 2006), og unge med kjønnsidentitetstematikk kan her møte noen ekstra utfordringer grunnet kulturspesifikke forventninger om hvordan kjønn får uttrykkes.

Psykologien – og særlig helsepsykologien – forstår helse gjennom den biopsykososiale modellen, der biologiske, psykologiske og sosiale mekanismer til sammen skaper komplekse årsakssammenhenger som kan predisponere og være utløsende for psykiske lidelser. En innsigelse fra kritisk psykologi er imidlertid at den konvensjonelle psykologien har hatt et for ensidig fokus på individet og oversett hvordan samfunnsmessige forhold også bidrar til menneskers mentale uhelse (Fox, Prilleltensky & Austin, 2009). Kjønn trekkes fram som et interesseområde for kritisk psykologi (Clarke & Braun, 2009) fordi det er en institusjon hvor sosial ulikhet systematisk går i enkelte gruppers disfavør. Blant disse regnes de som bryter med heteronormen, som er premisset om at det finnes en dominerende kjønnsbinær og heteroseksuell norm som virker som et sentralt organiserende prinsipp i samfunnet. Forventningene innenfor den gitte kulturelle konteksten gjør at mennesker som skiller seg markant fra normen blir ”uforståelige” og kan støtes ut og marginaliseres (Butler, 2007). Transgender Europas (2012) melding om 1083 registrerte drap på transpersoner mellom 2008 og 2012 er en dyster illustrasjon på at dette ikke er noen akademisk språkövelse, men ramme alvor. Ved å overskride de strenge, binære kjønnsnormene i samfunnet blir mennesker med kjønnsidentitetstematikk sårbare for diskriminering, stigma og intoleranse (Grossman & D'Augelli, 2006), og en slik utsatthet er videre forbundet med dårligere allmennhelse og lavere livskvalitet enn hos majoritetsbefolkningen (Flaskerud, 1999).

1.2 Lav kompetanse blant helsepersonell

Til tross for at mye forskning peker på uheldige helsemessige konsekvenser som følge av heteronormative strukturer, har denne forståelsesrammen liten utbredelse blant helsepersonell i tillegg til at flere undersøkelser viser at kunnskap om kjønnsidentitetstematikk er mangelfull blant helsepersonell i alle instanser og på tvers av landegrenser (Darj & Nathoorst-Böös, 2008; Whittle, Turner, Coombs & Rhodes, 2008; Singh, Boyd & Whitman, 2010; van der Ros, 2013). Mange store helseundersøkelser trekker ofte feilslutningen at alle deltakere, deres partnere og familiemedlemmer er cispersoner, hvilket vil si mennesker som opplever at deres kjønnsidentitet stemmer overens med kjønn de ble tillagt ved fødselen. Som følge vil deltakere som identifiserer seg som trans systematisk slettes fra materialet med

det resultat at deres opplevelsesverden blir usynliggjort i samme vending. Ekskluderingen av transerfaringer gir seg utslag i at informasjon om kjønnsidentitetstematikk kan antas å være utilgjengelig eller uviktig (Bauer et al., 2009).

På grunn av helsepersonells lave kunnskapsnivå, befinner transpersoner seg ofte i den situasjon at de blir behandlet som kuriositeter, der helsepersonell stiller dem spørsmål som ikke har noen relevans til helseplagen de oppsøkte hjelp for. I en svensk studie eksemplifiseres dette av en informant som beskriver hvordan et enkelt spørsmål om penicillin utviklet seg til en lang samtale om kjønnsidentitet, der legens uvitende nysgjerrighet ble oppfattet som både krenkende og uprofesjonell (Darj & Nathoorst-Böös, 2008). Selv om transpersoner ikke skulle møtes på ufine måter av behandlere, er manglende transkompetanse problematisk i den forstand at flere kan befinne seg i den situasjon at de selv må lære opp personell de har søkt hjelp hos (Darj & Nathoorst-Böös, 2008; Måwe, 2012, van der Ros, 2013), at de av dem som søker utredning til kjønnsbekreftende behandling må vente urimelig lang tid før de henvises til riktig instans, og at mange i verste fall unngår å oppsøke helsetjenester selv om de har behov for hjelp (Darj & Nathoorst-Böös, 2008). Eksempelvis vil mange transmenn trenge gynekologisk oppfølging, noe som viser seg at flere kan komme til å unngå dersom helsepersonell ikke håndterer situasjonen på en kompetent måte (Dutton, Koenig & Fennie, 2008).

Også psykologer har en vei å gå hva angår transkompetanse og hvordan de forholder seg til kjønnsidentitetstematikk i behandlingssituasjoner. Det kan se ut som en slags Catch-22-situasjon der selv American Psychological Association [APA] (2008) vedkjenner at svært få psykologer har kunnskaper om kjønnsidentitetstematikk på høyt nivå, samtidig som det eksisterer en rådende holdning om at kjønnsidentitetstematikk er så lite utbredt at det ikke lønner seg å lære opp terapeuter og annet helsepersonell (Lev, 2004). Dette sender uheldige signaler, og en studie viser at flere unge transpersoner tolker manglende ressurser og kompetanse som bevis på deres utenforskap og uviktighet i samfunnets øyne (Grossman & D'Augelli, 2006). Mange psykologers kunnskaper om kjønnsidentitetstematikk begrenser seg dessuten til det som har med diagnosekategoriene å gjøre, noe som kan få konsekvenser gjennom en double bind der menneskers urelaterte psykiske lidelser feilaktig antas å stamme fra kjønnsidentitetstematikken eller vice versa – at kjønnsidentitetstematikken anses å være illegitim fordi personen har en psykisk lidelse (Bauer et al., 2009).

1.3 Forståelsesendring fra patologi til identitet

Vestlig medisin er basert på klassifikasjon gjennom diagnoser, der tilstander observeres gjennom symptomer (Focault, 1989). Diagnoser er språklige konstruksjoner og representerer ingen ontologisk virkelighet, men når en diagnose foreligger fremstår den som en reell tilstand (Lian & Bondevik, 2013, s. 333) som legger føringer for hvordan mennesker forstår seg selv. Gjennom ICD-10 som er diagnosemanualen som benyttes i Norge og Europa, klassifiseres kjønnsidentitetstematikk under F64 *kjønnsidentitetsforstyrrelser*, som i følge Store medisinske leksikon beskrives som ”fellesbetegnelse for en gruppe psykiske lidelser kjennetegnet ved at personen har en usikker oppfatning av seg selv som mann eller kvinne, eller at personen oppfatter seg av annet kjønn enn det biologiske kjønn tilsier” (Malt, 2009). Skal man ta dette til følge, er status quo i Norge med andre ord at kjønnsidentitetstematikk er psykopatologi. Dette er det av gode grunner stor uenighet om.

Ikke alle transpersoner ønsker kjønnsbekreftende behandling, men de som søker om å få innvilget dette, må i Norge diagnostiseres med F64.0 eller F64.2. Sentrale argumenter fra mennesker som har søkt slik behandling er at de ikke er syke, at de verken ønsker eller trenger psykiatrisk hjelp og at det å bli diagnostisert med en psykisk lidelse øker deres opplevde plager snarere enn å minske dem (Roen, Nafstad & Blakar, 2011). Flere klinikere har også uttalt sin skepsis, der blant annet Diane Ehrensaft ved Berkeley har uttalt at psykisk helsevern gjennomgående har forvoldt skade på barn som avviker fra kjønnsnormen ved å sykeliggjøre dem og anklage deres foreldre snarere enn å hjelpe barna til å utforske og forstå kjønnsidentiteten sin (Wingerson, 2009). I sin egen bok skriver hun om frykten for at disse barna skal havne ”i gale hender – hendene til min egen profesjon” (Ehrensaft, 2011, s. 5, min oversettelse).

ICD-10 er ikke en behandlingsmanual, men diagnosenes primære funksjon skal være å legge føringer for behandling. Når det er sagt, er ikke kriterier som skal være basert på observerbare kjennetegn til så mye hjelp når det kommer til psykoterapi (Mack-Borander & Kamphus, 2013). Det terapeutiske rom er på sitt beste et sted for åpnende samtaler, men diagnosespråket kan være en brems for å kunne utforske og reflektere rundt sin kjønnsidentitet på en friere måte. Psykiatrisk terminologi som ”*kjønnsidentitetsforstyrrelse*” antyder ikke bare at transpersoner har en forstyrrelse, men at identiteten i seg selv *er* forstyrrelsen (Solomon, 2013), noe som er et farlig standpunkt. Flere mener i tråd med dette

at begrepsapparatet som benyttes er transnegativt og kan i seg selv føre til psykiske problemer da det å sykeliggjøre individer legger et dårlig grunnlag for sunn samfunnsdeltakelse (Benestad, 2010). Med dette i tankene, burde det være grunnlag for en revisjon av behandlerspråket som trekker det vekk i fra sykeliggjørende termer og muliggjør en annen forståelse utenfor kjønnsbinære rammer.

Med tanke på hvordan psykopatologien lenge har fått definere kjønnsidentitetstematikk, skulle man nesten ikke tro at den franske vitenskapshistorikeren Canguilhem allerede på 40-tallet utforsket normalitetsbegrepet innenfor medisin og biologi gjennom verket *Le Normal et le pathologique*, der hans berømte aforisme lyder "[a]n anomaly is not an abnormality. Diversity does not signify sickness", (Canguilhem, 1991, s. 137). Denne tankegangen omfavnes av The World Professional Association for Transgender Health (WPATH) som i 2010 oppfordret til å sette punktum for sykeliggjeringen av å ikke være kjønnsnormativ. Deres uttalelse om at "uttrykk for kjønnskarakteristikk, inkludert identiteter, som ikke stereotypisk er forbundet med det kjønn en kropp har blitt tillagt ved fødselen, er et vanlig og mangfoldig kulturelt og menneskelig fenomen, [som] ikke bør vurderes som iboende patologisk eller negativt" (WPATH, 2014). Flere peker på at det nå innen helsevitenskapene pågår et paradigmeskifte fra en sykdomsmodell til en identitetsmodell i forståelsen av kjønnsidentitetstematikk (Bockting, 2009), noe som også viser seg gjennom revisjonen av Gender Identity Disorder i DSM IV (APA, 1994) til Gender Dysphoria i DSM 5 (APA, 2013a). I DSM-vedlegget om kjønnsidentitet, presiserer APA at kjønnsoverskridende atferd ikke i seg selv er en psykisk lidelse, og at det kritiske punktet i kjønnsdysforidiagnosen er tilstedeværelsen av klinisk signifikant ubehag i forbindelse med tilstanden (APA, 2013b). Denne tilføyselsen vil ha innvirkning på ICD-11 som forventes klart til 2017.

WPATH (2013) har på sin side en pågående diskusjon rundt ulike anbefalinger for endringer, blant annet å erstatte F64.0 transseksualisme med "gender incongruence" eller "gender/body divergence" og plassere kjønnsidentitetstematikk i et eget kapittel for kjønn og seksualitet snarere enn innenfor mental helse (WPATH, 2013). Til tross for at en diagnose innebærer risiko for stigma, ønsker ikke WPATH for øyeblikket å fjerne den fullstendig, da faren er at mennesker kan risikere å miste nødvendige helsetilbud som legitimeres av nettopp diagnosen. Imidlertid kunne man tenke seg at det finnes andre måter å løse dette på, og Ehrensaft har uttalt at hun ønsker at kjønnsidentitetstematikk avpatologiseres på samme måte som homofili

(Wingerson, 2009). Målet er uansett å skape en situasjon hvor tilgangen på helsetilbud ikke bare sikres men også forbedres, samtidig som diskrimineringen reduseres (Jeffrey, 2009).

1.4 Internett åpner for nye muligheter

Internett har bidratt til store forandringer i menneskers liv, både hvordan vi interagerer sosialt, hvordan vi uttrykker oss og hvordan vi oppsøker og benytter informasjon. 78% av unge amerikanske voksne bruker Internett til å oppsøke helseinformasjon, og mennesker er generelt mer tilbøyelige til å lete opp slik informasjon online enn å personlig oppsøke helsepersonell (Marcus, Westra, Eastwood, Barnes & Mobilizing Minds Research Group, 2012). Siden slutten av 90-tallet har bruken av blogger fått stadig økende popularitet, og i 2010 leste 51 % av amerikanske Internettbrukere blogger mens anslagsvis mellom 18% og 39% av unge voksne blogget selv (Marcus et al., 2012).

Bloggen har også kvaliteter som gjør den interessant fra et psykologisk ståsted. Det er blitt sagt at bloggen inviterer til ”the peculiar intersection of the public and private” (Miller & Shepherd, 2004, ¶ 2). På den ene siden er bloggen lik en tradisjonell dagbok gjennom at den organiserer tanker og opplevelser i en omvendt kronologisk fortelling og fremstår som et personlige oppslagsverk uavhengig av hukommelsen. Studier viser at det å skrive om emosjonelle opplevelser ofte ledsages av en bedring i både fysisk og mental helse (Pennebaker, 1997) og at den terapeutiske effekten kommer gjennom å skape større sammenheng i følelser, tanker og opplevelser som kan bidra til bedre selvregulering og mer adaptive måter å håndtere problemer på (Cameron & Nicholls, 1998). Klienter har både blitt oppfordret til å skrive dagbok i forbindelse med psykoterapi eller gjort det ved siden av på eget initiativ (Barak & Grohol, 2011), og på lik linje med en dagbok kan også en blogg være et sted å skrive av seg bekymringer, stress og vanskelige følelser forbundet med hverdagen (Baker & Moore, 2008). Gjennom å trekke linjer mellom tidligere og nåværende erfaringer kan bloggen skape en sammenhengende historie som fasiliterer meningsdannelse og selvforståelse, noe som er et sterkt forankret psykologisk behov som også er en del av rasjonale til flere terapiretninger.

På den andre siden inviterer bloggen til dialog (Gurak & Antonijevic, 2008), og det interaktive ved bloggen gir skrivingen en tilleggsdimensjon gjennom å tilrettelegge for vennskap og sosial støtte (Baker & Moore 2008). Andres tilbakemeldinger kan gi verdifulle

bidrag til egen selvinnsikt og følelshåndtering (Barak & Grohol, 2011), og kommunikasjon gjennom Internett er i tillegg vist å ha en disinhiberende effekt på mennesker som fører til at de deler mer personlig informasjon om seg selv enn i møter ansikt til ansikt (Suler, 2004). I forlengelsen av dette har en studie funnet at jo mer en blogger deler om seg selv, jo større er sjansen for bedre sosial integrasjon som igjen er med på å øke nivå av personlig tilfredshet (Ko & Kuo, 2009). Studier av online støttegrupper har vist sammenheng mellom graden av personlig utbytte og deltakernes aktivitetsnivå i form av å poste nye beskjeder, skrive til og få svar av andre (Barak, Boneh, & Dolev-Cohen, 2010, referert i Barak & Grohol, 2011), og antall kommentarer fra lesere på bloggen sees også i forbindelse med bedring i bloggerens psykiske helse (Hoyt & Pasupathi, 2008). Bloggens terapeutiske potensial er noe forskere på telehelse og e-terapi også trekker fram (Barak & Grohol, 2011), og en online behandlingstilnærming kan blant annet trolig appellere til gruppen som synes det er så ubehagelig og stigmatiserende å søke hjelp for psykiske vansker at de velger å unngå det (Marcus, 2012).

Der transungdom er blitt omtalt som en usynlig gruppe i samfunnet (Grossman & D'Augelli, 2006), stiller det seg ganske annerledes på Internett. Flere studier peker på at Internett har spilt en avgjørende rolle for transbevegelsens framvekst og synlighet gjennom å representere en motkraft til isolasjon, marginalisering og ensomhet (Cromwell, 1999; Shapiro, 2004; Hill, 2004; Phillips, 2006; Stryker, 2006a; Whittle, 2006; Solomon, 2013). Flere teoretikere trekker fram at dannelsen av en tydelig transidentitet ikke kunne ha funnet sted utenfor det virtuelle rom (Shapiro, 2004), hvor internettmodaliteter brukes som instrument for å kunne gyldiggjøre seg selv som trans (Whittle 1998), og det har også blitt trukket fram som et redskap transmenn² har brukt i "kampen for å oppnå manndom" (Gauthier & Chaudoir 2004, s. 380, min oversettelse). Kjennskapen mange har til transpersoner kommer fra mainstreamkulturens visuelle representasjoner gjennom for eksempel film og TV, hvor transrealiteter formidles fra et utenforperspektiv (Raun, 2012), mens blogger på sin side tilbyr en særegen mulighet for å få innblikk i rike og inngående framstillinger som unge transpersoner selv har skapt for seg selv og andre i samme situasjon. Informert av transpersoners frekvente tilstedeværelse på Internett, har også forskere begynt å ta det virtuelle rommet i bruk for å innhente kunnskap om sensitive tema innen psykisk helse (McDermott et al., 2013).

² Trolig har Internett vært et verktøy også for transkvinner og andre kjønnsidentiteters kamp, men nevnte referanse fokuserer utelukkende på transmenn.

1.5 Den aktuelle studien

Hvordan denne studien plasser seg i landskapet som jeg har tegnet opp, vil jeg vise gjennom å først samle trådene fra innledningen for å deretter bringe inn hvor mitt bidrag befinner seg i forlengelsen av dette. Som nevnt, kan unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk ha en sårbarhet for å utvikle psykiske lidelser fordi de bryter med strenge kjønnsnormer i samfunnet. Samtidig er det forsket relativt lite på unge transpersoners livssituasjon, og de er en lite prioritert gruppe i helsevesenet som helsepersonell dessuten har mangelfulle kunnskaper om. På Internett har imidlertid unge transpersoner en mulighet til å danne representasjoner som er upåvirket av mainstreamkulturens forforståelser, og Internett har vært viktig for transpersoners nettverksbygging, agens og synlighet. Bloggen er en av de mest populære Internettmodalitetene som også har vist seg å ha interessante terapeutiske kvaliteter, og det er ved å belyse skjæringspunktene mellom virtualitet, kjønnsidentitetstematikk og psykisk helse at denne studien kommer inn. Dette utgjør samlet sett et felt som i liten grad tidligere har vært gjenstand for analyse, og gjennom å forene disse tre komponentene kan denne studien fylle et kunnskapshull som tilbyr en ny innfallsvinkel for hvordan transrelaterte helsetilbud blir ivare tatt og utført.

Studien spør spesifikt hva blogger kan lære psykologer om kjønnsidentitetstematikk, men er tittelen til tross ikke bare relevant for *psykologer*, men alle innen helsevesenet som jobber innenfor en mellommenneskelig kontekst der tillit og en god behandlingsallianse er en forutsetning for å lykkes. Kunnskapsteoretisk sett plasserer studien seg innenfor kritisk klinisk psykologi med perspektiver hentet fra queer teori, som begge forenes gjennom en visjon om frihet, respekt og solidaritet for alle som utstøtes og marginaliseres av den dominerende heteronormativiteten (Moi, 2008, s. 239). Som et ledd av systemkritikken, er også tanken om at strukturelle og sosiale endringer er nødvendige for å forebygge og behandle psykiske lidelser (Fox et al, 2009). Både som forsker og kliniker legger jeg til grunn et syn der kjønnsidentitetstematikk forstås som mangfold og ikke patologi (WPATH, 2014), og at en psykologisk oppgave er å motarbeide undertrykkelse og marginalisering gjennom diskursiv motstand (Roen et al, 2011).

2 Metode

Denne hovedoppgaven er en kvalitativ Internettstudie av ti blogger skrevet av unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk og baserer seg på tre overordnede komponenter som er (i) kjønnsidentitetstematikk og psykologers forståelse av dette, (ii) virtualitet gjennom bloggen som gjenstand for studien og (iii) psykisk helse i en transkontekst. Oppgavens tittel er studiens overordnede problemstilling og lyder ”hva kan blogger lære psykologer om kjønnsidentitetstematikk?”. Dette er en åpen formulering, og for å kunne studere og diskutere dette har jeg derfor konseptualisert oppgavens intensjon til tre forskningsspørsmål med tilhørende presiseringer:

- 1) Hvordan benytter unge transpersoner bloggen som verktøy?
 - a. Hva er formålet med å blogge/hva er bloggens funksjon?
 - b. Hvilke tema framstår sentrale og viktige?
 - c. På hvilken måte bidrar bloggen som verktøy i deres kjønnsidentitetsdannelse?
- 2) Hvilke erfaringer med kjønnsidentitetstematikk trekkes fram av bloggerne?
 - a. Hva ser de på som utfordrende/vanskelig/problematisk?
 - b. Hva ser de på som berikende og vekstfremmende?
- 3) Hvilke innsikter bidrar disse perspektivene med for psykologer, med vekt på en bredere forståelse rundt det å leve med kjønnsidentitetstematikk i spørsmål om
 - a. Anerkjennelse, aksept, selvutvikling
 - b. Psykisk helse/velvære
 - c. Tilpasset helsehjelp

I de kommende avsnittene vil jeg først beskrive framgangsmåte for å generere et datasett bestående av materiale fra ti blogger som ble valgt ut på bakgrunn av en liste med kriterier, samt beskrive prosedyrer for anonymisering av materialet. Jeg vil så drøfte kvalitativ Internettmetode i større detalj, hvorfor jeg anser den som relevant for denne oppgaven og hvilke muligheter og begrensninger som er forbundet med en slik metode. Dernest vil jeg drøfte de etiske aspektene som har vært retningsgivende for oppgaven med utgangspunkt i generelle retningslinjer og anbefalinger for å videre diskutere etikk i en spesifikk transkontekst. Med dette til følge vil jeg klargjøre hvilke metodologiske avgjørelser jeg har

landet på og beskrive framgangsmåte for analysering av data. Avslutningsvis vil jeg presisere hva denne studien er og hva den ikke er.

2.1 Å velge ut blogger og generere et datasett

For å generere et datamateriale for analysering, har jeg laget en liste med syv kriterier for å velge ut egnede blogger til studien:

1. Bloggen må ligge åpent tilgjengelig på Internett og verken kreve registrering eller beskyttes av passord for å få innsyn
2. Det må tydelig komme fram at bloggeren selv identifiserer seg innenfor spekteret av trans
3. Bloggen må enten dukke opp av seg selv i google gjennom relevante stikkordsøk eller ved bruk av ”snøballeffekten” som er bloggeres referering til andre blogger på sin egen side. Hvis disse to kriteriene er oppfylt er dette 1) en blogger som er tilgjengelig for lesere som ikke tilhører bestemte nettverk eller Internettssamfunn og med det synlig utenfor sitt eget miljø 2) bloggeren har selv merket bloggen sin innenfor spekteret av trans og finner det uproblematisk å assosieres inn under denne merkelappen og 3) bloggeren har etablert en posisjon innenfor nettverket siden de blir promotert av andre bloggere (Raun, 2012)
4. Bloggen kan karakteriseres som ”personlig”. Med dette menes dagbokaktig og fortellende, hvor forfatteren skriver på vegne av seg selv og ikke en forskningsinstitusjon, interesseorganisasjon eller liknende
5. Bloggen må i hovedsak inneholde rik, tekstbasert data og ikke ha hovedvekt på visuelle medier som bilde og video
6. Bloggen må *tilsynelatende* være skrevet av en ungdom eller en ung voksen. *Tilsynelatende* fordi mange bloggere skriver anonymt og har lite informasjon om seg selv tilgjengelig, og indikasjoner på at bloggeren eksempelvis går på skole, studerer, eller fremdeles bor med sin familie blir avgjørende for utvelgelse
7. Bloggene må velges ut slik at utvalget både reflekterer ”typiske bloggere” som er ofte siterte og går igjen på andres vegger, samtidig som datamaterialet tar hensyn til variasjon i kjønnsidentitet, uttrykk, seksualitet, nasjonalitet og andre relevante aspekter for å sikre et bredt informasjonsgrunnlag

For å finne denne type blogger startet jeg med google-søk på ”blog + trans”. Med dette som startpunkt utarbeidet jeg en liste over relevante søkeord som jeg fant på ulike blogger som igjen dannet grunnlag for nye søk. Jeg forsøkte kombinasjoner av blogg + forskjellige betegnelser innenfor spekteret av trans på norsk og engelsk, samt ord og betegnelser som jeg etter hvert fant på svensk, fransk og spansk som alle er språk jeg forstår. Eksempler på søkeord jeg benyttet er trans, transperson, transgender, genderqueer, MtF, FtM, transgirl, transboy, transkille, transtjej, transmann, transkvinne, transyouth, transgenero, transgenre og transidentité. Etter hvert som jeg fant ulike blogger, fulgte jeg linker videre til andre blogger og utarbeidet en liste hvor eneste kriterium var at samtlige måtte tematisere kjønnsidentitetstematikk. Med denne som utgangspunkt, jobbet jeg systematisk med å filtrere ut blogger som passet overens med kriteriene overfor. Siden det er umulig å oppnå en fullstendig metning av informasjon der søket vedvarer til alle mulige synspunkter og vinkler er belyst, valgte jeg å sette et pragmatisk og strategisk avslutningskriterium der søket ble avsluttet da det forelå et variert og tilstrekkelig detaljert materiale som kunne danne grunnlag for en fyldig analyse på bakgrunn av forskningsspørsmålene.

Det ferdige utvalget består av ti blogger som beskriver stor variasjon i både kjønnsidentiteter og syn på hva kjønn er, i tillegg til å ha relativt stor geografisk spredning. Da flere fremstiller sin kjønnsidentitet som flytende, elaborerende og mangeartet, blir det vanskelig å definere dem inn i tabellen under. Imidlertid er det viktig å få illustrert mangfoldet i utvalget, og jeg velger derfor å gå mer deskriptivt til verks: En beskriver seg som transseksuell kvinne, flere ser på seg selv som transmann eller transkvinne, hvor -”mann” og -”kvinne” beskriver hvor i kjønsspekteret de er identifisert mens trans peker på en kjønnsidentitet utenfor en tokjønnsmodell. En har nøytralt kjønn, men heller mot å være ”maskulint identifisert”, en er genderqueer eller ”non-binary trans”, en varierer mellom transmann og genderqueer, en kaller seg ”butch” og varierer mellom å se på seg selv som både genderqueer, ”muligens trans” og kvinnelig identifisert. Flere gjennomgår kjønnsbekreftende behandling med hormoner, kirurgi eller begge deler, noen venter på å komme i gang med behandling, noen er i tenkeboksen og noen har valgt utelukkende sosial transisjon. Underveis i bloggingen er det flere som tar valg, ombestemmer seg, slutter på hormoner og begynner igjen. De demografiske variablene kan leses av tabellen:

Nasjonalitet	Alder	Språk
Norge	18	Norsk
Norge	25	Norsk
Norge	23	Norsk
Sverige	19	Svensk
USA	22	Engelsk
USA	25+ (?)	Engelsk
Engelskspråklig, uspesifisert	20	Engelsk
Australia	28	Engelsk
Argentina	18	Engelsk, noe spansk
Mexico/USA	25	Engelsk, noe spansk

2.1.1 Bearbeiding og anonymisering av materialet fra bloggene

Selv om enkelte blogger med fullt navn og bilde, inneholder de fleste av bloggene i studien svært lite personlig informasjon i utgangspunktet. En poengterer eksplisitt at han ikke ville latt seg intervjuet offentlig fordi han ikke ønsker å få navnet sitt knyttet opp mot kjønnsidentitetstematikk, og at anonymiteten på bloggen er avgjørende for at han kan uttrykke seg så fritt som han gjør. Dette illustrerer viktigheten av at materialet anonymiseres grundig, noe jeg har gjort på flere ulike måter. Helt fra starten av innsamlingen har jeg fjernet alle identifiserende elementer i form av personnavn, steder og institusjoner som ble referert til på innleggene. I analysen har jeg valgt å benytte meg mye av indirekte sitering, samt ikke benytte meg av alt for lange sitater, der sitater på andre språk enn norsk blitt oversatt. Ved sitater på norsk har jeg endret på setningsstruktur og enkelte ord så godt det lar seg gjøre uten å fordreie meningsinnholdet, og til sist er alle sitater er testet gjennom søkemotoren Google og kan etter beste skjønn ikke spores tilbake til opphavsbloggen. En innvending må dog nevnes: Raun (2012) peker på at overdreven forsiktighet kan nøre opp under den transfobiske myten om at transtematikk er skambelagt og må holdes skjult. Jeg vil derfor poengtere at anonymisering av materialet først og fremst handler om normal forskningsetisk skikk og bruk.

2.2 Kvalitativ Internettforskning i en transkontekst:

Muligheter og begrensninger

Kvalitativ Internettforskning skiller seg ut fra tradisjonelle kvalitative metoder gjennom at forskningen ikke foregår ansikt til ansikt, men over Internett. Der metoden kan kritiseres for å gå glipp av informasjon gjennom manglende tilgang på non-verbal kommunikasjon, kan det å velge kvalitativ Internettmetode som forskningsverktøy i en transkontekst være fordelaktig både hva angår tilgang på data og informasjonens kvalitet. I artikkelen ”Hard-to-reach youth online: Methodological advances in self-harm research” (McDermott et al., 2013) peker forfatterne på at et kjent problem i mye LHBT-forskning er tendensen mot å generere såkalte *convenience samples* (Savin-Williams & Ream, 2003). Disse består av lett rekrutterbare informanter med lite variasjon seg i mellom som typisk er funnet gjennom interesseorganisasjoner og arrangementer som Gay Pride (Meezan & Martin, 2003). Transungdom trekkes fram som særlig ”hard to reach” (McDermott et al., 2013, s.127), og noen av grunnene til dette kan være at mange holder kjønnsidentitetstematikken sin skjult og av ulike grunner ikke har noen forbindelse til LHBT-miljø eller andre nettverk med fokus på kjønn og seksualitet. I tråd med dette, poengterte levekårsundersøkelsen *Alskens folk* at selv om deres utvalg hadde stor variasjon i kjønnsidentitet og –uttrykk, kunne de ikke vise til bredde innen etnisitet og nasjonalitet, og informantene meldte seg selv gjennom å ha fått formidlet kontakt via interesseorganisasjoner som ”døråpnere” (van der Ros, 2013). Gjennom å benytte fordelene som Internett gir i kraft av sin utbredelse til brede lag av befolkningen, har man også i forskningsøyemed et annet utgangspunkt som muliggjør tilgang på et variert og ellers vanskelig rekrutterbart utvalg fra store deler av verden.

Det virtuelle rommet åpner opp for nye diskusjoner (Mann & Stewart, 2000). Skriftlig og visuelt materiale som publiserer gjennom blogger på Internett er upåvirket av interaksjonen mellom den voksne forskeren og den unge bloggeren, og på den måten er det mulig å belyse unge transpersoners perspektiver uten at forskeren setter premissene for samtalen (McDermott et al., 2013). Materiale fra blogger og andre Internettkilder skiller seg også ut ved å være svært opplevelsesnært og umiddelbart, da det som skrives er unge menneskers ”her og nå” som det leves. Ved å studere det som skrives ved hjelp av kvalitativ Internettmetode, kan forskeren få innblikk i følsom tematikk som ved andre tilnærmingsmåter kan tenkes å være etisk sensitiv å ta opp med unge mennesker, eksempelvis selvskading og suicidalitet (McDermott et al., 2013). Denne tilnærmingsmåten er kvalitativt

annerledes enn den vanligere måten å nærme seg slike fenomener på, som er at voksne LGBT-personer rapporterer tilbakeskuende om sine tidligere opplevelser (Flowers & Buston, 2001). Prisen å betale er at den umiddelbare, opplevelsesnære skildringen går tapt, noe som er kritisk for dybdeforståelsen av sensitive tema (McDermott et al., 2013).

Det er naturlig nok enkelte begrensninger forbundet med valget av en kvalitativ Internettmetode. Som plattform er Internett i stor grad et sted for konstruert representasjon (Raun, 2012), hvor ”merkevarebygging” av seg selv eller sitt virke er en sentral kvalitet. Som Gurak og Antonijevic skriver: ”Blogs allow us to engage in conversations with certain aspects of a person’s life, and with the identity that person chooses to construct” (Gurak & Antonijevic, 2008, s. 65). Representasjonen eller teksten kan heller ikke uten videre sees på som identisk med det menneskelige opphavet (White, 2002), da det er umulig å vite om man ser en forholdsvis nøyaktig framstilling av mennesket bak, eller snarere en konstruert identitet som er skapt for å gi ”a public glimpse into someone’s private life” (Gurak & Antonijevic, 2008, s. 66). Det finnes flere eksempler på at dette anliggende forekommer ofte på Internett: Den populære videobloggeren Bree alias *LonelyGirl15* med en stor seerskare på YouTube viste seg å være skapt av filmmakere (Greening & Knight, 2011), og tilsvarende ble videodagboken til *LittleLoca* avslørt i å være et oppdiktet alter ego for Stevie Ryan, noe seerne oppdaget fordi ansiktstrekkene hennes endret seg fra video til video grunnet tykk sminke (McGrath, 2006).

Disse to eksemplene er hentet fra videobloggens verden, som i sin natur er mer transparent enn den skriftlige bloggen. En tekstbasert konstruert identitet på sin side lettere å opprettholde – og tilsvarende vanskeligere å avsløre (Gurak & Antonijevic, 2008). Det fikk over 100 000 lesere erfare da den norske bloggen ”Flinke piker”, bejublet for sin usminkede og ærlige fremstilling av sex-livet til tre unge Oslo-jenter, viste seg å være fiksjon skrevet av en enslig forfatter som senere ga ut bok (Lindvik, 2012). Men til tross for at slike historier dukker opp med jevne mellomrom, er kanskje ikke spørsmålet om autenticitet så om å gjøre for folk flest ute i veven. Som Gurak og Antonijevic skriver: ”[W]ith the larger cultural blur between public and private all around us, promoted through reality television, confessional talk shows, and the like, it does not seem to matter that Loca is really Stevie or anyone is really someone else” (Gurak & Antonijevic, 2008, s. 66). For denne studien, samt alle andre

forskningsarbeid som omhandler online fenomener, er det dermed viktig å ha i bakhodet at enhver framtrede på Internett er mediert og må studeres på det grunnlag (Raun, 2012).

2.3 Forskningsetiske avveininger og refleksjoner

Internettforskningsetikk er et voksende akademisk felt hvor mye publiseres, og problemstillinger angående metode og etikk må sees på som to sider av samme sak (Thorseth, 2003). Association of Internet Researchers (AoIR) poengterer at det finnes mange gråsoner innenfor etiske avveininger hvor ulike norm- og verdisystemer tidvis er i konflikt med hverandre. De fleste retningslinjer tilbyr først og fremst generelle betraktninger da det er umulig å gi detaljerte beskrivelser av alle tenkelige avveininger for individuelle studier (Markham & Buchanan, 2012). Den enkelte forsker sitter følgelig med selvstendig ansvar for en forsvarlig etisk praksis, og det er nødvendig med en kontinuerlig reflekterende prosess hvor avgjørelser ikke kan tas én gang for alle (McKee & Porter, 2009). I denne hovedoppgaven har jeg for grundighetens skyld konsultert flere ulike forfattere for å få et solid etisk fundament, og jeg velger å redegjøre for oppgavens etiske refleksjoner gjennom to nivå: Det overordnede, bærende element som er generelle retningslinjer og prinsipper rådende for denne forskningstradisjonen, etterfulgt av etiske avveininger som berører oppgavens spesifikke transkontekst.

2.3.1 Generelle retningslinjer innen Internettforskningsetikk

Går man gjennom litteraturen innen Internettforskningsetikk, tegner noen problemstillinger seg som relevante for denne studien: Hvorvidt studien kan sies å involvere forsøkspersoner (human subjects) og hva som er å regne som privat og offentlig (Basset & O’Riordan, 2002; Walther, 2002; White, 2002; McKee & Porter, 2009; Wilkinson & Thelwall, 2011; Markham & Buchanan, 2012). Refleksjonen rundt denne tematikken legger føringer for hvorvidt forskeren skal innhente samtykke eller informere om sin forskning, hvordan personvernet ivaretas og eventuelle konsekvenser avgjørelsene kan få. For denne studien er en slik gjennomgang nødvendig for å sikre som best at mine avgjørelser er godt begrunnede og i tråd med en etisk praksis.

Hvorvidt jeg må hente inn samtykke fra bloggerne, handler i første omgang om studien kan sies å involvere forsøkspersoner eller ikke. Dette berører igjen spørsmålet om all forskning på Internettaktivitet involverer forsøkspersoner, som igjen dreier seg om hva Internett *er*.

Frankel og Siang (1999) definerte Internett som et *[å]sted* ("site") for fellesskap og mellommenneskelig interaksjon. Å referere til Internett på en slik måte, uten å si noe mer om hva Internett representerer, er i følge Bassett og O'Riordan (2002) å trekke den konklusjon at all forskning på Internett involverer forsøkspersoner fordi det utelukkende dreier seg om de sosiale sidene ved nettet, nærmere bestemt hvordan mennesker kommuniserer og knytter seg til hverandre. Bassett og O'Riordan er uenige i dette, og mener at en slikt syn på Internett både er strengt reduksjonistisk og i tillegg gått ut på dato ved at det beskriver Internett slik det ble benyttet da det var et nytt medium. Bakardjieva og Feenberg (2000) skriver i tråd med dette at mange av de etiske motforestillingerne som har vært benyttet innen Internettforskningen, handler om kvaliteter ved det unge Internett: "The early online data rush which treated every content found on the Net as open to downloading, analyzing and quoting has been countered by an ethical perfectionism leaving almost no space for research on virtual forums" (Bakardjieva & Feenberg, 2000, s. 233).

Bassett og O'Riordan (2002) skriver at Internett ikke bare er et sted for sosialisering, det er også et publikasjonsmedium med stor brukerautonomi, og at Internett i så måte kan ses på som kulturell produksjon med rammer som likner den trykte pressen, radio eller TV-kringkasting (Bassett & O'Riordan, 2002). Tar man dette synet til følge, kan aktørene på Internett sammenliknes med forfattere. I følge Wilkinson og Thelwall (2011) er en blogg, *i prinsippet*, et elektronisk dokument, og å studere det som offentlig publiseres der uten å kontakte opphavsmenneskene betraktes ikke som forskning med forsøkspersoner (Walther, 2002; Enyon, Schroeder & Fry, 2009; Markham & Buchanan, 2012). Men til tross for at blogginnlegg på Internett kan sees på som forskning på elektroniske dokumenter eller kulturell produksjon, er det likevel en vesentlig forskjell på en blogg og en trykt bok, der bloggen i mye større grad inneholder personlig og sensitiv informasjon. Dette fordrer at ekstra hensyn og forsiktighet vises, men i følge Wilkinson og Thelwall er det forskningsetisk sett et spørsmål om personvern og ikke samtykke (Wilkinson & Thelwall, 2011, s. 395).

Diskusjonen om hva som er å regne som offentlig eller privat, anses av mange som selve kjernen innenfor etisk forsvarlig praksis (Kozinets, 2010). I følge AoIRs etiske anbefalinger (Markham & Buchanan, 2012), er en hovedregel at offentlig informasjon kan brukes fritt i forskningsøyemed. Imidlertid går det ingen klare skillelinjer mellom hva som er å regne som offentlig og privat. En av grunnene til dette er at mye av informasjonen som finnes åpent tilgjengelig på Internett kan være av svært privat karakter, og avsenderen kan

tilgjengeligheten til tross forvente at det skal behandles som det hører privatlivet til (Markham & Buchanan, 2012). Bloggen som medium er i seg selv vanskelig å definere skarpt som enten privat eller offentlig. En undersøkelse viser at det mest populære emnet i blogger er "meg" (Lenhart & Fox, 2006), og noe av det karakteristiske ved bloggen er rommet mellom det private representert av "meg" og det interaktive eller offentlige gjennom "leseren" som forhåpentligvis linker og kommenterer (Gurak & Antonijevic, 2008). Slik kan man også se det uklare skillet mellom offentlig og privat som noe som er manifestert i selve bloggen som fenomen (Miller & Shepherd, 2004), noe Gurak og Antonijevic (2008) holder fram som bloggens mest interessante trekk psykologisk sett. Man kan imidlertid argumentere for at det private ved bloggen ikke er normativt og med det har ikke innholdet uforbeholdent krav på beskyttelse (Wilkinson & Thelwall, 2011).

Bloggplattformene legger som følge mye arbeid i å bevisstgjøre brukerne sine rettigheter og ansvar, og for å opprette en blogg i WordPress, må forfatteren samtykke i at han/hun/hen er "fully responsible for all activities that occur under the account and any other actions taken in connection with the blog" (Automatic, 2013a). Plattformene vektlegger også brukervennlig utforming for å gi sine bloggere best mulige forutsetninger for å kunne kontrollere hvilken informasjon de ønsker å ha åpent tilgjengelig, hva de vil begrense innsyn i og hva de vil skjule fullstendig. Under merkelappen "Privacy Policy" hos samme distributør står det følgende: "In our blogging products, we aim to make it as simple as possible for you to control what's visible to the public, seen by search engines, kept private, and permanently deleted" (Automatic, 2013b). Av dette følger at å laste opp innlegg på et åpent tilgjengelig forum i prinsippet er et samtykke til at millioner av mennesker kan lese og diskutere det som publiseres (Raun, 2012). Imidlertid må noen forsiktighetsregler tas. Verken den som publiserer eller den som forsker kan forutse konsekvensene av å publisere materiale på Internett (Raun, 2012), og derfor må forskeren vurdere hva det vil si å rette offentlighetens lys mot utvalgte nettsider som ellers ville gått upåaktet hen grunnet Internetts enorme omfang (McKee & Porter, 2009). Det er derfor viktig å ta hensyn til avsenderens forventninger hva angår privatliv, og at forskeren vurderer potensielle skadevirkninger observasjonene kan føre med seg (McDermott et al., 2013).

2.3.2 Forskningsetikk i en transkonteks

”When making ethical decisions, researchers must balance the rights of subjects (as authors, as research participants, as people) with the social benefits of research and researchers’ rights to conduct research”(Markham & Buchanan, 2012, s. 4). Viktigheten av dette sitatet illustreres av kjennsgjerningen om at mye av den tidligere forskningen på transtematikk, har foregått fra et ”utenforperspektiv gjennom forskningens normaliserende blikk” (Engdahl, 2010, s.25, min oversettelse). Den tidligere forståelsen av kjønnsidentitetstematikk hadde sin opprinnelse i et sykdomsparadigme (Bockting, 2009), noe som har bidratt til forskning som kan virke stigmatiserende og objektifiserende på transpersoner (Engdahl, 2010). Bettcher bruker begrepet ”Basic denial of Authenticity” (Bettcher, 2009, s. 99) som er en form for transfobi, for å illustrere en vanlig antakelse som ikke-transidentifiserte forskere kan ha. Den går ut på et skille mellom ”virkelighet” og ”iscenesettelse”, der kjønnsorganer sees på som virkelige, mens kjønnsuttrykk sees på som rollespill, noe som fratar transpersoner ekthet og autoritet på seg selv. Med dette i bakhodet, er det svært forståelig at det innen transbevegelsen er skepsis mot ikke-transidentifiserte forskere (Engdahl, 2010).

Uttrykket ”epistemisk privilegium” innebærer at mennesker innenfor en bestemt gruppe eller som deler en bestemt erfaring har en kunnskapsteoretisk fordel (Engdahl, 2010), og dette gjør dikotomien innenfor/utenfor til en viktig etisk problemstilling. I forlengelsen av dette, er en refleksjon rundt min egen utenforskap som ikke-trans relevant også fra et forskningsetisk ståsted. Engdahl (2010) skriver at det positivistiske vitenskapsidealet om den nøytrale forskerens objektivitet er blitt forkastet i flere akademiske tradisjoner, blant annet i feministiske studier der forskerens objektivitet hviler på ”partikularism, årlighet och ansvarskännande” (Engdahl, 2010, s. 25). En slik holdning erkjenner at nøytralitet er en umulig posisjon, og det er derfor av betydning for oppgaven at jeg selv ikke identifiserer meg som transperson. Raun (2012), som selv er trans, trekker frem to nylige studier (Johnson, 2007 og Kaufmann, 2010, referert i Raun, 2012) som eksempler på at det kan bli utfordrende når forskere ikke problematiserer sitt eget ståsted. Han stiller seg spørrende til at forfatterne, til tross for deres uttalte posisjon i poststrukturalistisk, kritisk tenkning, ikke legger vekt på det skjeve maktforholdet når en (antakelig) ikke-trans identifisert forsker dekonstruerer livsfortellingen og den kjønnede selvoppfatningen til transpersoner. Hva han videre anser som problematisk, er at Johnson og Kaufmann på hver sin side bruker transfortellinger til å

belyse heteronormative strukturer, hvor resultatet blir en begrensende og instrumentalisert framstilling av transtematikk.

Det er dermed ikke sagt at en erfaringsmessig utenforskap umuliggjør kunnskapsproduksjon, men det fordrer en ydmyk holdning som erkjenner at alle har en posisjon, trans eller ikke, som har innvirkning på forståelsen. Der jeg gjennom min utenforskap ikke har epistemisk privilegium, må jeg anvende det Engdahl kaller ”et lyssnandets metodologi” (Engdahl, 2010, s. 26) og en holdning som Raun beskriver som ”letting stories breathe” (Raun, 2012, s. 60). En slik holdning får ytterligere relevans siden denne studien ikke involverer direkte kontakt med bloggerne, men spør seg om hva det som står skrevet på blogger kan lære psykologer om kjønnsidentitetstematikk. Det innebærer at studien må lene seg til teksten slik den står skrevet, som igjen fordrer respekt for fortellingen og unngå å kutte framstillingene opp i små biter på et slags ”narratologisk disseksjonsbord” (Frank, 2010, s. 17). Rent praktisk betyr dette blant annet å ikke fordreie meningsinnhold eller sette vilkårlige sitater i kontekster de ikke var ment for, beholde det tentative i tolkningene av materialet og unngå bastant konkludering.

2.3.3 Metodologiske avgjørelser for studien

Som følge av gjennomgangen over, har jeg foretatt noen metodologiske avgjørelser basert på retningslinjer og praksis fra forskning på liknende datamateriale (Barker & Galardi, 2011; McDermott et al. 2013). Denne oppgaven er en studie av åpent publisert materiale fra blogger skrevet av unge transpersoner og involverer ingen direkte deltakerkontakt av den grunn at objektet for studien ikke er mennesker, men ideer. Med tanke på det medierte ved framstillinger på Internett, ser jeg et slikt ståsted som en nødvendig konsekvens. Selv om hver blogg naturligvis har et menneskelig opphav, er det ikke ti kasuistiske studier av enkeltpersoner som er foretatt, men en studie av utforskninger, tanker, ideer, konsepter og holdninger til å leve med kjønnsidentitetstematikk. Forbeholdet til tross vil jeg i analysen referere til ”bloggerne” og ikke ”framstillingene”, da det er mindre fremmedgjørende og skaper større nærhet.

Som beskrevet innledningsvis, kan kvalitativ Internettmetode både gi tilgang på et mer variert utvalg sammenliknet med de såkalte *convenience samples*, i tillegg til at den umiddelbare, opplevelsesnære kvaliteten av beskrivelsene upåvirket av forskerens tilstedeværelse er viktige

for å fange opp komplekse sammenhenger rundt sensitive tema (McDermott et al., 2013). For å kunne dra nytte av mulighetene ved kvalitativ Internettmetode, har jeg i tråd med anbefalinger gjennom litteraturen jeg konsulterte (Basset & O’Riordan, 2002; Walther, 2002; White, 2002; McKee & Porter, 2009; Sveningsson Elm, 2009; Wilkinson & Thelwall, 2011; Markham & Buchanan, 2012), valgt å verken innhentet samtykke fra bloggerne eller å gi meg selv til kjenne. Et slikt valg utfordrer ikke etisk ansvarlighet dersom materialet ”is open and available for everyone, that everyone with an Internet connection can access, and that does not require any form of membership or registration” (Sveningsson Elm, 2009, s.75).

2.4 Framgangsmåte for dataanalyse

Jeg valgte å benytte tematisk analyse av bloggdataene, en metode som i følge Braun og Clarke (2006) brukes for å identifisere, analysere og rapportere mønstre og som er velegnet for å fange opp rike og komplekse beskrivelser i datamaterialet. Tematisk analyse har blitt kritisert for å ikke springe ut fra en bestemt teoretisk eller epistemologisk retning, men ”thematizing meanings” (Holloway & Todres, 2003, s. 347) trekkes fram som en generisk kvalitet ved alle kvalitative tilnærminger. Dette kan imidlertid tas til inntekt for analysemodellens fleksibilitet og anvendelighet, hvor nettopp disse egenskapene presenteres som metodens klare fordeler (Braun & Clarke, 2006).

Braun og Clarke (2006) beskriver i sin artikkel en sekstrinns modell for tematisk analyse. Imidlertid, som forfatterene også trekker frem, er slikt arbeid ingen lineær prosess hvor stadiene fullføres i en bestemt rekkefølge. Snarere fordrer et analysearbeid å stadig vende tilbake til materialet og belyse og tolke dette fra vinkler og posisjoner som får tydeligere figur ettersom analysen skrider frem. Måten jeg har valgt ut bloggutdrag på kan sees på som en dialektisk prosess mellom data og forskningsspørsmål: Forskningsspørsmålene ble som et sett lesebriller jeg så bloggutdragene gjennom, hvorpå bloggutdragene igjen har spisset og konkretisert forskningsspørsmålene ettersom jeg fikk bedre oversikt over materialet. Selv om jeg har beveget meg relativt fritt mellom steg og prosesser, vil jeg for ryddighetens skyld presentere fremgangsmåten trinnvis etter modell fra Braun og Clarkes artikkel.

Trinn 1: Gjøre seg kjent med datamaterialet.

Å gjøre seg kjent med data innebærer dype dykk ned i materialet. Jeg hadde allerede et visst, dog noe overfladisk, inntrykk av de ti bloggene etter utvelgelsesprosessen, men i denne fasen

leste jeg dem alle fra første til siste innlegg for å danne meg en foreløpig oversikt over hva som ble tematisert. Da materiale fra blogger allerede foreligger i skriftlig form, er datatranskripsjon overflødig selv om dette trekkes fram som viktig for å komme under huden på materialet og er toneangivende for senere tolkning (Braun & Clarke, 2006). Jeg opprettet imidlertid et eget dokument for hver av bloggene og kopierte inn tekstutdrag som på øyemål virket relevante og finleste så disse. Underveis noterte jeg tanker og ideer i et eget dokument.

Trinn 2: Utvikle begynnende koder

Kodingsprosessen legger et grunnlag for analysearbeidet gjennom å identifisere interessante trekk ved materialet og organisere det i meningsfulle kategorier (Tuckett, 2005). Ved hjelp av ideene jeg noterte innledningsvis, begynte jeg å lage kodeoverskrifter innad i hvert dokument og organiserte bloggutdragene under disse. Koder kunne for eksempel være helt konkrete og bestå av et enkelt ord som "Blogg", der utdragene som ble plassert her eksplisitt verbaliserte blogg og blogging. Andre koder var mer åpne som "Tanker om selv og identitet" eller "Er jeg mann nok?", og flere utdrag havnet under ulike koder.

Trinn 3: Utvikle begynnende tema

Ettersom jeg sorterte dataene blogg for blogg, begynte jeg å lete etter overordnede elementer, mønstre og gjentakende tematikk på tvers bloggene som kunne danne begynnende tema. Eksempelvis kopierte jeg alt som var merket under "Blogg" i kodegenereringsfasen og samlet det i et eget dokument under overskriften "Bloggens funksjoner". Innunder dette grovkornede temaet begynte jeg å identifisere ulike undertema som "informasjon til andre", "støtte og fellesskap" og "sted for å uttrykke seg". Jeg opprettet så et nytt sett dokumenter som fikk overskrifter etter tur i den rekkefølgen jeg jobbet meg gjennom materialet og hadde til slutt elleve dokumenter med hver sin overordnede temaoverskrift og flere ulike undertema.

Trinn 4: Gjennomgå og evaluere tema

Etter første sortering framstår alle tema som uraffinerte og generelle, hvor noen vil vise seg å ikke være tema likevel hvis materialet innad er for variert eller sparsomt, mens andre tema bør slås sammen, justeres eller omdannes til noe annet (Braun & Clarke, 2006). Temaene bør ideelt vurderes etter kriteriene intern homogenitet og ekstern heterogenitet (Patton, 1990) som dreier seg om at materiale innad i et tema må henge sammen på meningsfulle måter, samtidig som det må være tydelig identifiserbare skiller på tvers av temaene. Med dette som instruks begynner et foredlingsarbeid der temaene sees i lys av hvor godt de reflekterer

mening og sammenhenger i dataene, samt hvilken historie de samlet sett forteller om materialet (Braun & Clarke, 2006). Imidlertid er det dette et arbeid som kan fortsette i det uendelige med mindre det settes kriterier for å avslutte. Her kan ingen konkrete retningslinjer gis, men det anbefales å si seg fornøyd når endringene slutter å tilfører noe substansielt. Jeg lagde en skjematisk framstilling av de elleve temaoverskriftene og deres underoverskrifter hvor jeg så på hva som gikk igjen under de ulike temaene, samt om eventuelle undertemaer beskrev materialet bedre enn overskriften. Etter å ha redigert, justert og slått sammen flere av de opprinnelige elleve overskriftene, sto fem tema igjen.

Trinn 5: Definere og navngi tema

Siden studien omhandler fortellinger om kjønnsidentitetstematikk i blogger med psykisk helse som bakteppe, var utfordringen å finne temanavn som reflekterte disse perspektivene samtidig som de var dekkende for datamaterialet. Selv om det ofte presiseres at det enten bør velges en induktiv (datadrevet) eller teoretisk framgangsmåte for å meisle ut de ulike temaene (Braun & Clarke, 2006), er nok en kombinasjon av de to nærmere sannheten i dette tilfellet. Noen av temaene fremstår på en måte som fører dem inn i rekken av pågående strømninger og diskurser i transforskningsfeltet, samtidig som de utvetydig opprinner fra selve bloggmaterialen. Med tanke på at empirisk forskning springer ut fra en eller annen form for observasjon, ser jeg imidlertid ingen motsetning mellom disse.

Trinn 6: Produsere et skriftlig materiale

Siste trinn av analyseprosessen er selve skrivearbeidet som også regnes som en del av analysearbeidet i kvalitativ metode og ikke noe som produseres i etterkant (Braun & Clarke, 2006). Gjennom skrivearbeidet finslipes temaene ytterligere, hvor nye sammenhenger kan bli gitt tydeligere figur ettersom materialet bearbeides og struktureres.

2.4.1 Hva denne studien er – og hva den ikke er

Ved å velge en kvalitativ tilnærming er det visse forbehold som må understrekes. De ti bloggene som danner studiens analysegrunnlag kan ikke sies å være representative verken for unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk eller de av dem som blogger. Det er ikke hvem som helst som oppretter en blogg, og flere av bloggerne som er valgt ut har en viss anseelse blant andre bloggere i miljøet gjennom å nevnes i andre bloggeres leseliste. Det ligger trolig noen usagte kriterier i det å bli promotert av andre. For det første skiller

sannsynligvis flere av disse bloggene seg ut gjennom å være engasjerende og originale, de godt skrevet og virker genuine, bloggerne byr på seg selv og tilbyr mye informasjon og innsikt i ulike forhold vedrørende kjønnsidentitetstematikk. Utvalgsriteriet om rik, tekstbasert data, samt operasjonaliseringen av ”typiske bloggere” som ”de som ofte promoterer av andre bloggere”, kan nok ha ført til at flere av bloggene i utvalget ikke er typiske, men forbilledlige. Imidlertid er heller ikke studiens intensjon å vise en fullstendig, ufiltrert versjon av bloggernes ”virkelighet” for å for å kunne generalisere funnene til alle unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk, noe som forøvrig ikke er mulig verken gjennom kvalitative metoder eller et hvilket som helst annet forskningsdesign. Derimot kan bloggene sees på som inngangsport til representasjoner skapt av unge transpersoner selv, som tross forbeholdene som må tas når man studerer framstillinger på Internett utgjør en ny arena for psykologer som er interesserte i sammenhenger mellom kjønnsidentitetstematikk og psykisk helse.

3 Analyse

Analyseringen av bloggmaterialet resulterte i fem overordnede tema som er navgitt på følgende måte:

Tema 1: Et virtuelt rom for støtte og fellesskap

Tema 2: Språk har konsekvenser

Tema 3: Bloggen som medium for å utforske og konstruere (kjønns)identiteter

Tema 4: Trange trans-fortellinger

Tema 5: Mangfoldige helsetilbud til mangfoldige mennesker

Analysens struktur består av en gjennomgang av hvert tema i den rekkefølgen de står listet overfor, der materialet fra bloggene belyses i sammenheng med relevant teori og hvert enkelt tema rundes av med en avsluttende refleksjon. På grunnlag av det som kommer fram i analysen, vil jeg i studiens diskusjon samle trådene og skissere hvilke implikasjoner dette har for psykologers behandlingsforståelse, intervensjoner og videre forskning på kjønnsidentitetstematikk hos unge mennesker.

3.1 Tema 1: Et virtuelt rom for støtte og fellesskap

Et av de sentrale spørsmålene for denne studien er hvilke muligheter bloggformatet åpner for, og hvilke måter unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk benytter seg av disse. Studier med fokus på hele LHBT-populasjonen viser at gruppen primært bruker Internett til å finne informasjon, utforske identiteter og danne nettverk (Woodland, 1999). Spesifikt for bloggekulturen viser den samme tendensen seg som for Internett generelt: Bloggen gjør det mulig å løfte frem individuelle stemmer, tilrettelegger for nettverksdannelse og gir en opplevelse av samhold (Gurak & Antonijevic, 2008). Analysens første tema tar opp viktigheten av å finne et fellesskap gjennom Internett, særlig sett i lys av forskning som viser at mye kan stå på spill når transpersoner velger å tre fram for familie og venner (Whittle, Turner & Al-Alami, 2007; van der Ros, 2013). De kommende avsnittene viser hvordan unge transpersoner bruker egen og andres blogg for å knytte seg til et miljø av likesinnede, søker informasjon og støtte i en omveltende personlig prosess, og hvordan mange ønsker at nettopp deres blogg kan bli et sted der andre i samme situasjon kan kjenne seg igjen og finne støtte og informasjon.

3.1.1 Bloggen som sted å gå når man frykter familiens reaksjoner

”Når du velger å komme ut for familien din bør du håpe på det beste, men forberede deg på det verste”, skriver en blogger i et innlegg som tar for seg tips og råd når man vil fortelle familien at man er trans. ”Når transisjon ser ut til å få fram det verste i ellers kjærlige og støttende foreldre, tenk på hva det gjør med den gammeldagse og fordømmende typen”, skriver han. Frykten for ”det verste” – som regel frykten for å miste familiens støtte og anerkjennelse – er noe flere av bloggerne tematiserer.

En av bloggerne beskriver en samtale med moren der hun forteller at hun er jente, og moren reagerer med ambivalens og unnviker samtalen. Bloggeren blir usikker og skriver ”nå vet jeg med sikkerhet at jeg vil miste kontakten med nesten hele familien min”. En annen blogger har en lang sekvens med innlegg som handler om at han kvier seg for å involvere familien i hvordan han har det, og da han omsider bestemmer seg for snakke med moren sin, reagerer hun med vantro og kan ikke se for seg hvordan han skal kunne være en gutt. En tid senere skriver han et innlegg om at han har funnet et brev som moren har skrevet til hans behandlende lege, der hun argumenterer for at hun ikke tror noe på at han er en gutt siden han ikke er så typisk guttete. Eksempler som beviser dette er i følge moren at han tidligere likte godt å gå i kjole og har liten interesse av tekniske ting. ”Jeg forstår nå at moren min verken aksepterer meg som jeg er eller forstår meg spesielt godt”, skriver bloggeren, og forteller at han noen ganger tenker på å gå inn i skapet igjen. ”Samtidig vet jeg at det ikke er noen vei tilbake dit”, legger han til.

Utdragene peker mot en sår undertekst av konfliktfylte følelser, der noe i bloggeren føler at han skuffer foreldrene. På den ene siden vil han leve opp til deres forventninger og være barnet de kan elske, samtidig som det er umulig å være ”mammass jente” fordi det innebærer å forsake den han er. Dette oppleves grunnleggende urettferdig, men han fremstår mer resignert enn sint og aggresjonen rettes i stedet innover. Disse kompliserte følelsene har han få andre steder enn bloggen å gjøre av.

”Jeg er redd, jeg er rett og slett feig”, skriver en annen blogger, og kritiserer seg selv for at hun blir unnvikende og tilbakeholdende om sin egen kjønnsidentitet fordi hun frykter andres meninger om henne. For en utenforstående framstår hun utvilsomt engstelig, men hun er ikke feig. Tap av anerkjennelse og kjærlighet er en eksistensiell frykt, og når dette fører til at

viktige deler ved en selv ikke får komme til uttrykk, kan mange trekke feilslutningen at det må være noe galt med dem, at de ikke er gode nok og at de ikke mestrer. Mangel på støttende og forståelsesfulle voksenpersoner gjør at flere kan føle seg ensomme, forvirrede, engstelige og alene, og dette kan igjen føre til at særlig unge mennesker og henfaller til unødvendig selvklandring som i eksempelet over. Likeledes viser en studie av Grossmann og D'Augelli (2006) at skam og følelser av verdiløshet er svært vanlig blant unge transpersoner som opplever å bli avvist eller møter ambivalente reaksjoner hos familie, venner, klassekamerater og lærere. Flere lar være å la kjønnsidentiteten deres komme til uttrykk, men prisen de må betale er å undertrykke viktige sider ved dem selv, noe som også går ut over selvbildet.

Frykten for å miste nære støttespillere er en alvorlig trussel som også mye forskning peker på at kan bli reell. I en omfattende undersøkelse om diskriminering av transpersoner, oppgir rundt halvparten av informantene at de har mistet kontakt med familiemedlemmer som resultat av ulik kjønnsidentitetstematikk (Whittle et al., 2007). Også norsk forskning kan vise til slike resultater, der flere av informantene i *Alskens folk* forteller om avvisning fra deler av slekten etter at de valgte å leve som sitt opplevde kjønn (van der Ros, 2013). En svensk studie viser at unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk er særlig mottakelig for reaksjoner fra omgivelsene, og at det er vanskelig å åpent vise sin identitet før de har etablert et sosialt nettverk der de kan føle seg trygge (Larsson, Lilja, & Fossum, 2008). Imidlertid viser flere studier at Internett kan tilby noe av den nødvendige tryggheten for å kunne komme fram med seg og sitt. McKenna og Bargh (1998) skriver at deltakelse i virtuelle grupper kan føre til høyere selvaksept, og at det hjelper individet med å stå fram med sin identitet for venner og familie. Larsson et al. skriver videre at ”organisationer, massmedia och internet har dock i ökad utsträckning kunnat erbjuda material som underlättar komma ut-processen för hbt-ungdomar” (Larsson et al., 2008, s. 252), og andre studier peker i tråd med dette på positive psykososiale effekter ved blogging, hvor særlig opplevd sosial støtte er noe som legges vekt på (Baker & Moore, 2008; Chin & Chignell, 2006).

3.1.2 Å finne og være et forbilde i det virtuelle rom

”Jeg ønsket selv å opprette en blogg fordi jeg ble så inspirert av alle de fantastiske transmaskuline bloggene der ute”, skriver en av bloggerne. Som sitatet peker på, er det vanlig at nye deltakere først leser seg opp på den typen Internettdebatt som de senere deltar i (Larsson et al. 2008). Når unge LHBT-personer for første gang søker mot en møteplass for

gruppen de tilhører, kan det vekke en følelse av usikkerhet da dette for nye deltakere er en ukjent subkultur med egne regler for kontakt og kommunikasjon, og en liknende usikkerhet kan oppleves av de som oppsøker rom på Internett for første gang (Larsson et al. 2008). Å først lese andres blogger og deretter selv ønske å ha en stemme, er noe flere av bloggerne i denne studien skriver om. Mange forteller at de har blitt inspirert og oppmuntret av å lese det andre har skrevet, og at andre bloggere har vært forbilder som har fått dem til å selv ønske å delta i den virtuelle samtalen. ”Jeg hadde lenge satt spørsmålstegn ved kjønnsidentiteten min, og jeg brukte mye tid på å pløyde gjennom alt jeg fant av avisartikler, akademiske publikasjoner, nettsider og filmer som omhandlet kjønnsidentitetstematikk”, skriver en.

Da jeg omsider fant en blogg skrevet av en ung transperson begynte ting å falle på plass. Og på en blogg finner man andre blogger, og folk som kommenterer har også interessante blogger, og plutselig er det ingen vei tilbake. Det gjør at du vil opprette din egen blogg for å ta del i det hele.

En annen blogger skriver at en viktig motivasjon for å blogge er å gi noe tilbake. Hen skriver at hen er svært takknemlig for at andre har gått opp løypa og kan være til hjelp:

Uten de utallige bloggene, vloggene og øvrige Internettssidene som jeg har oppsøkt det siste året, ville jeg ikke ha kommet i gang med min egen transisjon på et så tidlig tidspunkt. Min nysgjerrighet ble stilt, tvilen ble mindre, spørsmålene ble besvart og engstelsen gikk ned på grunn av alle der ute som delte sine innerste tanker.

I likhet med dette eksempelet, beskriver flere bloggere det som enormt lettende å finne andre i samme båt. ”Da jeg begynte å blogge kjente jeg ingen transpersoner ennå og jeg ville være en del av et nettverk”, skriver en. ”Min opprinnelige tanke var å ha et sted å utforske kjønnsforvirringen min, jeg kunne ikke forestille meg at noen ville lese det jeg skrev!”. Å få både lesere og flere som aktivt kommenterte innleggene hans, ga bloggingen en uvurderlig tilleggsdimensjon gjennom felleskap og utveksling. ”Det fineste med bloggnettverket, er at vi til tross for store avstander kan føres sammen gjennom ordene våre”, skriver han. På linje med nevnte blogger, er uttrykkene for takknemlighet gjennomgående for hele materialet. En av bloggerne retter en takk til alle som har lagt henne til på bloggveggen sin, og skriver at deres støttende kommentarer er svært viktige for henne. ”I løpet av de siste ukene har jeg vært mindre kjønnsforvirret enn noen gang tidligere”, skriver hun.

Å utveksle tanker og opplevelser med bloggere i liknende situasjoner er en velkommen erfaring. Det kan også virke reparerende i den forstand at kjønnsidentitetstematikken som i andre settinger har vært vanskelig å fortelle om plutselig blir normen. Opplevelser av aksept, fellesskap og støtte har en normaliserende effekt som kan gi ringvirkninger utenfor det virtuelle rommet: ”For en måned siden hadde jeg ennå ikke fortalt noen av vennene mine om kjønnsidentiteten min, men nå har jeg funnet ut at jeg ikke skammer meg over noe jeg har skrevet så langt”, skriver en av bloggerne etter at han for første gang har snakket med vennene sine om at han er trans. På liknende vis skriver en av bloggerne at det å lese andres historier og betraktninger ga ham håp for fremtiden: ”Til tross for diskrimineringen som mange utsettes for, innser jeg nå at jeg kan leve et godt liv som trans”, skriver han.

Larsson et al. (2008) påpeker at personlige forbilder er viktig for komme-ut-prosessen til LHBT-personer, noe også Raun (2012) trekker fram i sin doktorgradsavhandling. Raun viser til Christine Jørgensen som på 50-tallet var den første kjønnsopererte kvinnen som ble kjent for et større publikum. I kjølvannet av medieoppmerksomheten fikk hun hundrevis av brev fra andre som kjente seg selv igjen i henne og ba om hjelp og råd. Å finne andre i samme situasjon som lever godt i sitt kjønnsuttrykk kan virke inspirerende og forhåpningsfullt, og det åpner for en posisjon der det å være trans går fra det umulige til det mulige.

3.1.3 Bloggen er et sted å få og formidle informasjon

Internett er en mye benyttet arena for å tilegne seg og dele kunnskap om hva det vil si å være trans (Bemyyn & Rankin, 2011). Dette aspektet trekker flere av bloggerne frem i sine innlegg: ”Så hvor er det jeg tilegner meg denne enorme kunnskapsmengden? Blogger!”, skriver en, og viser med dette utsagnet til informasjonen og kompetansen hen villig deler på sin egen blogg. Flere ytrer et ønske om at nettopp deres blogg skal være et sted der både transpersoner og andre med spørsmål om kjønnsidentitetstematikk kan komme og bli litt klokere. Mange trekker fram at å lese blogger om andres tvil og kvaler, mot og stå-på-vilje har banet vei for deres egen omfavnelser av sin kjønnsidentitet, og at de kan ane konturene av et mulig liv i sitt opplevde kjønn. ”Gjennom å dele personlige tanker (...) håper jeg at både du og jeg kan få vite noe vi ikke visste fra før, kanskje til og med et i et glimt av håp føle jordas rundhet og at alt henger sammen”, skriver en. Selv om bloggingen etter hvert opphører for enkelte, skriver flere at de ønsker å la bloggene sine stå som ”oppslagsverk” for andre, hvor mennesker i samme situasjon kan lese om alt fra behandlingsalternativer til den

personlige erkjennelsesprosessen som kjønnsidentitetstematikk innebærer. En skriver at han velger å lukke kommentarfeltet sitt, men lar bloggen sin stå som et arkiv til nytte for alle som som ønsker et sted å gå. ”Jeg håper leserne tolker stillheten min som et tegn på at det er mulig å slutte en slags fred med kjønnnet sitt. I korte trekk handler de mest interessante og påtrengende spørsmålene i livet mitt ikke lenger om kjønn”, skriver han.

Forut for Internett var transpersoner nødt å søke informasjon gjennom medisinske publikasjoner eller oppsøke de få støtteorganisasjonene som eksisterte (Shapiro, 2004). I dag er bloggen blitt et sted å diskutere ressurser og muligheter som er tilgjengelig med tanke på kjønnsbekreftende behandling, og over halvparten av bloggene i studien trekker fram at de vil dokumentere og diskutere behandling både for egen del og som informasjon til andre. Flere av dem deler erfaringer med hormoner og dokumenterer endringer måned for måned: Overskrifter som ”Forandringer etter syv måneder med østrogen” går igjen i flere blogginnlegg. I dette tilfellet lister bloggeren opp det hun selv trekker fram som de synligste endringene av å gå på hormoner, og hun beskriver hvordan hun opplever forandringene måned for måned. Noen diskuterer ulike metoder for kirurgi og spør andre om råd og erfaringer. Slike utvekslinger fungerer som viktig opplysningsarbeid, og flere studier viser at Internett brukes som kilde til helserelatert informasjon for mange ulike grupper (Burrows, 2000; Anderson et al, 2003; Broom, 2005; Broom & Tovey; Solomon, 2013). Dette har en frigjørende og demokratiserende effekt da det utfordrer den etablerte maktbalansen i forholdet mellom pasient og helsepersonell når informasjon kan finnes og deles uten å måtte konsultere autoriteter (Broom & Tovey, 2008).

I tråd med denne tankegangen trekker to av bloggerne fram at de ønsker at deres blogg skal være en ressurside for ikke-binære transpersoner som ønsker kjønnsbekreftende behandling, og at de selv kan være rollemodeller her. En av dem skriver:

Jeg ønsker å skrive om hvordan man kan takle mentalt å måtte forholde seg til helsesystemet som allerede er ille nok for ’ekte transseksuelle’, de som vurderes som de ’beste’ pasientene. De ville nok foretrekke at freaker som meg ikke fantes, eller at de ikke trengte å forholde seg til meg.

Som sitatet over viser, virker det som bloggeren ser det som et personlig ansvar å opplyse om muligheter og formidle en type informasjon som er lite tilgjengelige på andre plattformer.

Bloggen er i så måte et særegent medium som tilbyr detaljrikdom og variasjon i beskrivelser, der både usikkerhet og sårbarhet så vel som pågangsmot og håp gis plass og ettertanke. Bloggen er også et sted hvor informasjonen kommer innenfra, hvor transpersoner selv skaper og driver diskusjonene framover. Mye tyder på at det også oppstår en sterk solidaritet mellom flere av bloggerne, der flere linker, kommenterer og siterer hverandre. Slik bygges et virtuelt nettverk hvor mange kan formidle og få støtte, samt dele informasjon og personlige erfaringer med andre i liknende situasjoner.

3.1.4 Tema 1: Avsluttende refleksjoner

Forut for Internett var det mye vanskeligere for transpersoner å få kjennskap til andre i samme situasjon (Shapiro, 2004), og den begrensede synligheten hadde som konsekvens at det også ble vanskeligere for transpersoner å forstå hva følelsene deres i forbindelse med kjønnsidentitetstematikk dreide seg om da eksemplene var få og utilgjengelige. Dette kunne øke tilbøyeligheten til å tenke at noe var galt med dem eller at de var alene om sin opplevelse (Beemyn & Rankin, 2011), noe som også sammenfaller med tematikk som tas opp på bloggene. Internett har imidlertid åpnet opp for at transpersoner kan komme i kontakt med hverandre på et tidligere tidspunkt i livet (Beemyn & Rankin, 2011), og som denne gjennomgangen viser, har bloggen et betydelig nettverksskapende potensial i det at unge transpersoner kan komme inn i et støttende miljø av mennesker i samme situasjon og slik finne en tryggere forankring i seg selv og sin kjønnsidentitet.

3.2 Tema 2: Språk har konsekvenser

Gjennom å uttrykke seg gjennom et skriftlig medium som bloggen er, er det ikke overraskende at nettopp ord, språk og språkbruk er tema som samtlige bloggere i denne studien har viet mye plass til. Språk er ikke en nøytral formidler av budskap mellom sender og mottaker, men en måte å gjøre oss selv og verden forståelig på. Språk og språkbruk er også en del av ”det store, omfattende sosiale og politiske spelet” (Blakar, 2006, s.19), hvor uttrykksmåter alltid inneholder noens perspektiver eller interesser. Dette virker igjen strukturerende for hvordan noe oppfattes: Hver gang vi vil uttrykke noe, må vi velge mellom et sett potensielt alternative måter dette kan uttrykkes på. Når språk analyseres opp mot maktbegrepet, kan fordommer og holdninger avsløres (Blakar, 2006).

Mennesker med kjønnsidentitetstematikk sitter ofte med erfaringer om hvordan språk har konsekvenser for selvfølelse, inkludering og livsutfoldelse, og hvordan språket benyttes har ikke bare betydning for den som omtales, det legger også grunnlaget for holdninger og antakelser generelt i samfunnet. Ord, vendinger og uttrykk som for en majoritet kan oppfattes som nøytrale, ”normale” og uproblematisk, kan inneholde premisser som er ekskluderende og undertrykkende for grupper av befolkningen. Erfaringene som beskrives i bloggene i denne studien kan grovt sett deles i to: På den ene siden er språket et verktøy for personlig vekst og utvikling av en sterkere identitet. Definisjoner kan utvides og eksperimenteres med, den personlige historien gis plass og omsettes i språk, og navn og pronomen kan prøves ut og endres til å stemme bedre overens med kjønnsidentiteten. Dessverre inneholder studien flere eksempler på det motsatte, der omgivelsene mer eller mindre bevisst benytter språket på en måte som oppleves utestengende og kunnskapsløst.

3.2.1 Dikotomien ”trans” og ”cis”, samt bruken av ”non-trans” i blogger og litteratur

Norsk, i likhet med flere språk, praktiserer ikke et fullgodt alternativ til ”mann” og ”kvinne”, og kjønnspronomen som ”hin”, ”hen” eller ”ze” er ikke vedtatt av Språkrådet selv om flere benytter dem. Språk er imidlertid basert på konvensjoner og representerer kun sin egen sannhet (Blakar, 2006), og slik poststrukturalistisk språkteori peker på, oppstår problemet når ”mann” og ”kvinne” antas å være nøytrale termer, mens transkjønnethet representerer en spesifikk identitet. Det finnes imidlertid metoder for å bryte opp det som tas for gitt. Ved å bruke språkets skapende kvaliteter kan man gjøre den implisitte diskrimineringen i vanlig språkbruk reflektert og slik motvirke den, så fremst de nye begrepene skaper større presisjon snarere enn å tilsløre og skape forvirring (Blakar, 2006). Gjennom en dekonstruksjonistisk tilnærming til språklige konvensjoner, der betingelser og premisser kommer til syne og blir mulig å kritisere, kan et frigjørende potensial tre frem. Ikke ved å fjerne det motsetningsfulle, men ved å muliggjøre en annen posisjon.

Tre av ti blogger benytter termen ”non-trans” om individer som ikke regner seg som trans, mens ni av ti blogger i denne studien bruker prefiksene ”cis” og ”trans” som kjønnede posisjoner. Termen ”cis” som motsatt til trans ble først brukt innen kjønnsforskning mot slutten av 90-tallet (Volkmar, 1998), og i kjølvannet av Seranos bok *Whipping Girl: A Transsexual Woman on Sexism and the Scapegoating of Femininity* (2007) oppnådde den

popularitet blant både forskere og aktivister. Enkelte forskere velger å bruke ”non-transgender” eller ”non-trans” snarere en prefikset ”cis”. I boka *Imagining transgender: An ethnography of a category* (2007) skriver Valentine at bruken av ”non-transgender” representerer ”a political and theoretical move, partly as an attempt to mark the unmarked categories of gender normativity, but also to highlight the understandings that all identities are discursively produced” (Valentine, 2007, s. 25). Scott-Dixon (2009) velger også å bruke ”non-trans”, ikke bare for å sette trans som norm, hun mener også at termen ”offers more clarity to the average person than the cis prefix” (Scott-Dixon, 2009, s. 51).

Ved å bruke ”cis” og ”ikke-trans” som motsats til trans, oppnår man en normjustering mot at posisjonene er sidestilte og representerer hver sitt syn (cis kontra trans), eller at trans blir normen (trans kontra ”ikke-trans”). Flere bloggere problematiserer i tråd med litteraturen overfor at cis-personer knapt kjenner til at de er cis-personer. Av dette følger en feilaktig antakelse av å være nøytral eller ikke-deltakende i en kjønnsdiskurs (Butler, 2007), mens ”trans” derimot representerer kjønnet erfaring. Men, for å låne et sitat av litteraturstipendiat Kari Løvaas, ”om man befinner seg på utsiden av én idé, befinner man seg sannsynligvis samtidig på innsiden av en annen idé – med føttene plantet i dens blinde punkt, så og si” (Løvaas, 2013, s. 163). Når majoriteten ikke er bevisst sin posisjon og privilegier, forblir diskriminerende strukturer i det blinde punktet. Menneskene i normenes randsoner har et annet erfaringsgrunnlag som utgangspunkt, og det er med god grunn at termer som ”white privilege”, ”male privilege”, og ”cis privilege” har oppstått. Disse kan sees på som ”en usynlig pakke av ufortjente fordeler” (McIntosh, 2003, s. 148) som innehaveren forventer å løse inn hver dag, men som kun er synlig for dem som befinner seg på utsiden.

Den eneste bloggen i materialet som ikke benytter seg av cis/ikke-trans-terminologien, beskriver erfaringer med kjønnsidentitetstematikk i ordelag som uttrykker større smerte og lidelse enn de andre bloggene. Det er også den eneste bloggen som kaller transkjønnethet en sykdom som man ved behandling blir frisk av. Det kan tenkes at manglende kjennskap til noe annet enn majoritetskulturens språk, og med det en ubevisst aksept av dets underliggende premisser, er ett av bidragene til at en transfobisk holdning internaliseres hos den det gjelder. På den andre siden vil et språk som tilbyr en annen måte å definere seg selv på, som rokker ved normer og konvensjoner ved å synliggjøre skjulte strukturer, sidestille kjønnede posisjoner snarere enn å underordne dem hverandre. På samme måte som språket kan skape internalisert transfobi, kan det også overskride den.

3.2.2 Transisjon gjennom språket

Navn er en av de tydeligste kjønnsmarkørene i språket. I vestlige kulturer er navn med få unntak kjønns spesifikk, og det å finne et nytt navn til seg selv er noe mange bloggere skriver om. Språkfilosofisk sett kan den semantiske verdien av egennavnet *N* sees som synonym til den avgrensede beskrivelsen av "individet som heter *N*" (Kneale, 1962; Geurts 1997). Navnet er med det ikke et hvilket som helst ord, det er ladd med mening og følelsesmessig bagasje av en særegen kvalitet da det kan sees på som en språkliggjøring av identitet. En av bloggerne beskriver dette på følgende måte:

[Navnet]: En udefinerbar kjede av tilfeldige bokstaver og lyder som representerer deg. DEG. Den du er. Essensen din (...) Selv om mange andre deler samme bokstavkombinasjon, har dette ordet gjennom alle årene du har eksistert, betydd DEG. Derfor er navnet ditt viktig.

De personlige og psykologiske sidene ved å endre navn er av stor betydning. Å finne det riktige navnet på seg selv sees på av mange som et personlig overgangsritual, et stort skritt mot å tre inn i verden "som seg selv", med sin egentlige kjønnsidentitet. En av bloggerne skriver at hennes nye navn representerer en et veiskille der personen hun var har sluttet å eksistere, og hun avslutter innlegget med et triumferende "fra nå av er jeg kun meg selv, så det så!". En annen lar seg provosere av spørsmål om hva han "egentlig" heter, og skriver ettertrykkelig at hans egentlige navn er navnet han kaller seg, underordnet hvor lenge han har hett det eller om det står i folkeregisteret. Bloggeren med nøytral kjønnsidentitet skriver om navn i eksistensielle termer, hvor hen opplever å befinne seg i et slags limbo der hen ikke har greid å se seg selv i sitt gamle navn på mange år, og er usikker på om det "riktige" navnet eksisterer i det hele tatt. "Finnes jeg i det hele tatt uten et navn? Hvem er JEG?". Hen blir etter hvert komfortabel med et kjønnsnøytralt alternativ, og beskriver det som om en brikke har falt på plass. Mot slutten av innlegget hevder hen at det vanskeligste med sin egen transisjon så langt har vært å finne navnet som passer.

For noen representerer navneskiftet et overgangsritual med nærmest sakramentale overtoner. Etter å endelig ha funnet det riktige navnet, beskriver en blogger sine dagdrømmer om navneskifteseremonien, som han kaller det. I landet han kommer fra er dette i grunnen ingen egentlig seremoni, men noe som likner en rettssak med tre vitner. Bloggeren skriver at han

fantaserer om navneskifteseremonien slik andre fantaserer om bryllup, der han vurderer nøye hvem han skal velge ut som sine tre vitner. Han ser for seg at deres støtte og nærvær vil røre ham til tårer, da de på hans vegne skal avlegge et vitnesbyrd som erklærer ham som mann, slik prest eller sorenskriver høytidelig erklærer ekteskapet for inngått ”i disse vitners nærvær”. Et annet av de store, kulturelle overgangsritualene, dåpen, refereres til i en annen blogg: ”Det er på et vis en gave å få døpe seg om til det navnet man selv identifiserer seg som”, skriver bloggeren. ”Jeg forsto ikke at et navn hadde så stor verdi, å bli omtalt med det, å få skrive det ned”.

Samtlige blogger tematiserer bruken av kjønnspronomen, og preferansene er mange. De fleste foretrekker ”han” eller ”hun”, en lar det være opp til omgivelsene, en foretrekker ”they/their” men går under tvil med på ”han”, og en skriver ingenting spesifikt annet enn at hen har problemer med kvinnelig kjønnspronomen. En blogg i særskilthet bruker mye plass på å diskutere pronomen, hvor bloggeren skriver at valget om å bruke mannlig kjønnspronomen er det som definerer ham som trans: ”Det koker ned til at transkjønnethet betyr én ting for meg: å ta mannlig pronomen”. Han beskriver dette som ambivalent i begynnelsen, han er redd for at å ta mannlig pronomen vil være som å sette seg på ”et akselererende trans-tog” som tvinger ham til å ta konkrete, livsforandrende skritt mot en mannlig kjønnsidentitet før han er klar for det. ”Dette er fordi mannlig kjønnspronomen er et høylytt signal til omgivelsene som forhåpentlig medfører at du oppnår anerkjennelse som mann, samtidig som du tvinges til å forholde deg til andres oppfatning, forventninger og formeninger om at du er trans”.

Opptattheten av språk og språkbruk er gjennomgående i bloggmaterialiet. Avsnittene over beskriver rollen språket spiller for den indre realiteten, og hvordan språket er delaktig i den personlige kjønnsidentitetskonstruksjonen. Som eksemplene overfor viser, beskriver bloggene overgangen til nytt navn og kjønnspronomen som symbolhandlinger, de representerer viktige skritt i transisjonsprosessen og er samtidig signaler til omgivelsene. I avsnittene som følger vil jeg se nærmere på språket i den sosiale konteksten. Jeg vil ved hjelp av eksempler fra bloggene vise hvordan språk i samspill med omgivelsene kan signalisere støtte, validere og gi håp. Samtidig er eksemplene mange på at ord kan være voldelige, de sårer og signaliserer utenforskap. Ikke minst kan språkbruk ha konsekvenser helt ned til det konkrete - for livsutfoldelse, helseatferd og utdanning.

3.2.3 Språkbruk kan inkludere og stenge ute

”Anerkjennelse. Sånn føles det å bli kalt for det du vil når du vil det – nemlig hele tiden”, skriver en blogger etter å ha presentert seg med foretrukket navn og pronomen på sin nye arbeidsplass. En annen har fortalt lærere og klassekamerater at han er trans, og de respekterer dette ved å ta i bruk hans nye navn. ”Først nå begynner det å gå opp for meg hvilken forskjell det utgjør inni meg, hvor deilig det er å slippe å bli kalt mitt fødenavn og heller bli kalt det jeg vil”, skriver han. En blogger skriver at hun ble oppringt av et familiemedlem som startet samtalen med å hjertelig hilse henne ved kvinnenavnet hun har tatt. ”Jeg begynte å smile, det minnet meg på hvorfor jeg gjør dette. Det føles så godt å bli sett for den jeg er”, skriver hun. En annen forventer seg motstand fra læreren da han ber om å slippe sitt gamle navn, men opplever å bli møtt med varm forståelse. ”Slike øyeblikk gir meg håp for framtida”, skriver han.

Som eksemplene beskriver kan en begynnende transisjon være skjør og vaklende, men gjennom slike validerende øyeblikk kan den styrkes. En blogger skriver at hans mannlighet er mye mer utsatt enn hos andre menn, og at han derfor behøver at omgivelsene bruker riktig pronomen. Som han beskriver, er omgivelsenes støtte og anerkjennelse en viktig drivkraft og motivasjon for den som velger å åpent leve ut sin opplevde kjønnsidentitet. I kontrast er beskrivelser av motløshet, raseri og fortvilelse gjennomgående hos nesten samtlige bloggerne når de opplever at andre, intendert eller ikke, omtaler dem med gammelt navn og kjønnspronomen. En beskriver at hans juridiske, kvinnelige navn noen ganger føles som et våpen i andre menneskers munn. Flere beskriver følelsen av å ”dø innvendig” eller å ”bli sparket i magen” når andre ikke respekterer navn og pronomen, og en forteller at han nesten gråter av frustrasjon i skrivende stund og retter en appell til alle sine lesere om å ”aldri, aldri bruke noens gamle navn”. Flere beskriver panikkliknende reaksjoner med svimmelhet og hjertebank, og at det er anstrengende å leve i konstant alarmberedskap. En skriver i et motløst øyeblikk at hun kanskje bare skal gå tilbake og leve som mann, at det ikke kan være verdt det. En annen skriver følgende:

Jeg vantrives allerede så mye med fødenavnet mitt og pronomenet folk kaller meg at det blir umulig å synke ned dit igjen, til en ubemerket tilværelse der alle rundt er fornøyde, mens jeg er ulykkelig inni meg. Jeg innser at jeg ikke kan holde det ut, det vil lede til depresjon og antakelig ville selvhatet jeg lenge har kjent vende tilbake.

Det er verdt å merke seg at bloggeren, tross smerten han beskriver, erkjenner at det å gjøre retrett er å dra fra et mørkt sted til et enda mørkere. Å gå tilbake til å leve i skjul etter å ha oppdaget viktige ting ved seg selv, er ikke et alternativ for noen av bloggerne i materialet.

3.2.4 Språkbruk har konsekvenser for benyttelsen av helse- og utdanningstilbud

Noe av det transpersoner opplever som svært problematisk ved å oppsøke helsetjenester, er å måtte krysse av for enten kvinne eller mann på inntaksnotatene, samt å legitimere seg med dokumenter som ikke stemmer overens med kjønnsidentiteten. En slik praksis er også strukturerende for hvordan helsepersonell oppfatter kjønnet til pasienten og har betydning for hvilket kjønnspronomen de henvender seg til transpersoner med, hvilket navn de ropes opp med på venteværelset og hvordan de omtales generelt (Dutton et al., 2008). En av bloggerne i denne studien skriver i tråd med dette at han velger å flykte fra ordet ”hun” ved å så godt han kan unngå situasjoner der definisjonsmakten blir gitt til andre. En annen blogger forteller om bekjente som unngikk sykehus helt til de var svært syke for å unngå ydmykelsen de opplevde ved å bli omtalt med sine gamle navn. ”Det at folk risikerer livet for å unngå å bli kalt feil navn, viser hvor smertefullt og voldelig det faktisk er”, skriver han.

Artikkelen ”Competencies for Counseling with Transgender Clients” (ALGBTIC Transgender Committee, 2009) trekker større språklig bevissthet fram som ett av de viktigste tiltakene helsepersonell kan iverksette for å bedre ta vare på pasienter med kjønnsidentitetstematikk. I motsatt fall kan sterke reaksjoner vekkes hos transpersoner når helsepersonell ikke omtaler dem med riktig navn og pronomen, og en slik språkbruk er med på å forsterke en følelse av sårbarhet i en allerede ukomfortabel situasjon (Dutton et al., 2008; Spiegel, 2008). Dette kan i verste fall oppleves så belastende at transpersoner unngår å oppsøke nødvendig helsehjelp fordi ydmykelsen ved å kjønnnes feil oppleves som verre enn helseproblemet i seg selv (Dutton et al., 2008).

Å bli omtalt med feil pronomen eller å oppleve at andre bruker feil navn, beskrives som sårende og vanskelig i ni av ti blogger i materialet. Ekstra vanskelig blir det når også utdanningsinstitusjonen de tilhører, motsetter seg deres ønsker om å kjønnnes riktig. En rapport skrevet av Greytak, Kosciw & Diaz (2009) viser at ”de fleste transkjønnete elever hører fordomsfullt språk, føler seg utrygge på skolen, sjikaneres regelmessig og har ikke

tilgang på LHBT-relaterte støttegrupper og ressurser” (Greytak et al., 2009, s xiii, min oversettelse). En av bloggerne skriver at skoleledelsen motsatte seg hans ønske om å benytte sitt selvvalgte navn og maskulint kjønnspronomen i klassesammenheng, og forklarte at skolen ikke kunne akseptere andre navn enn det som sto på legitimasjonen. Det var imidlertid ingen konsekvent praksis av denne regelen, da elever av asiatisk opprinnelse fikk skrive seg inn med spanskkl klingende navn i tillegg til sitt eget. Bloggeren har følgende kommentar til dette:

Jeg tror systemet er skrudd slik at det tillater lærere å forbli i sin etnosentriske, cissentriske komfortsone: Det gjør det visst ”lettere” for dem å få bruke tradisjonelle spanske navn på utenlandske studenter, mens det derimot er utrolig vanskelig å bruke riktig pronomen når de vet at noen er trans! Dette er en påminner om at tilsynelatende forskjellige former for undertrykkelse er rotfestet i liknende holdninger.

Han skriver videre at skolens manglende vilje til å bruke riktig navn og pronomen blir så belastende at han velger å slutte med sitt ”viktigste skoleprosjekt”, og han lar være å delta i klassens diskusjoner selv om han har lyst. Dette fordi han vet at læreren vil si et jentenavn straks han rekker opp hånda. Han beskriver en situasjon i en veiledningsgruppe der han ville løpe på badet og gråte, mens veilederen ”snakket og snakket om at hun måtte bruke navnet mitt om jeg likte det eller ikke, særlig fordi vi tilhører en institusjon der det er av juridisk nødvendighet”. Når verken lærere eller andre autoriteter går foran med et godt eksempel, men snarere tillater seg slike utsagn for fulle klasserom, blir han både ydmyket foran de andre og står alene om å skulle overbevise klassekameratene om å bruke hans nye navn.

Å måtte tåle ydmykelser, snakke for døve ører, samt opplevelsen av å hele tiden være i beredskap for å rette på folk når de sier feil, er tematikk som er gjennomgående for bloggutvalget. Det er slitsomt nok i seg selv, men i verste fall kan det gå på helsa løs: ”Straks jeg kom inn i skolebygningen kjente jeg frustrasjonstårene stige i øynene mine. Jeg brukte hele dagen på å forsøke å ikke begynne å gråte, og helt siden da har jeg følt meg på raden av et nervøst sammenbrudd”, skriver en. En annen blogger forteller at hun må anstrenge seg for å svelge gråten når medelever hun knapt kjenner ”utbasunerer” hennes gamle navn foran de som er rundt, og hun får lyst til å flykte. Liknende opplever en annen blogger at en medstudent bruker feil pronomen på ham, og da han høflig forsøker å rette opp med ”Jeg er en mann, riktig kjønnspronomen er han”, velger medstudenten å overhøre dette, og sier at han for henne er en jente. På bloggen skriver han et rasende innlegg om det grunnleggende

uhøflige ved en slik væremåte og spør hva det er som gjør at noen kan la alle hemninger fare når det gjelder kjønn. Om noen skulle tenke at det ”bare” er et ord, representerer det for ham en undergravelse av den han er. ”Jeg er sikrere enn noen sinne på at navn ikke er tåpelige i det hele tatt”, skriver han.

Et av funnene til levekårsundersøkelsen *Alskens folk*, er at det både i skole- og helsesektoren er nødvendig med kunnskap om variasjon i menneskers kjønnsidentitet utover en enkel kvinne-mann forståelse (van der Ros, 2013). En cisnormativ insistering på hvordan språk skal benyttes, samt manglende forståelse for signalverdien til navn og pronomen, er med på å skape dårligere helsetjenester og utdanningsklima for unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk, og resultatene kan bli vantrivsel og unngåelsesatferd.

3.2.5 Tema 2: Avsluttende refleksjoner

Gjennom arbeidet med å få oversikt over nettverket av blogger som omhandler kjønnsidentitetstematikk, kom jeg over en post med et enkelt bilde av en tekst formet som et dikt: ”Why don’t you understand how much your words are hurting me?”. Ord kan oppleves som vold og en demonstrativ maktutøvelse, der den som blir fratatt muligheten til å definere seg selv blir sittende avmektig igjen. God helse for de med kjønnsidentitetstematikk handler ikke bare om helsetilbudene i seg selv, men å få anerkjent sin identitet (van der Ros, 2013). Konsekvensene av både ubevisst og tilsiktet språkføring kan være alvorlige, og å gjentatte ganger bli omtalt med feil navn og pronomen oppleves som en undergravelse av den man er. Imidlertid er det ikke slik at det finnes én korrekt måte å bruke språket på eller ett bestemt vokabular som passer alle mennesker med kjønnsidentitetstematikk, som alle har forskjellige preferanser for pronomen og annen terminologi (ALGBTIC Transgender Committee, 2009). Det virker selvsagt, men når mennesker som tilhører denne gruppen søker helsehjelp, så vel som mennesker i alle andre grupper, er det viktig å bli møtt av personell som utøver en lyttende holdning, har kunnskaper om forhold og diskurser innen deres aktuelle tematikk og benytter et språk som signaliserer respekt og anerkjennelse.

3.3 Tema 3: Bloggen som medium for å utforske og konstruere (kjønns)identiteter

For å spinne videre på temaet språk og språkbruk, er ”kjønnsidentitetstematikk” et

sammensatt ord der ”identitet” står sentralt – bokstavelig talt. Identitet er også et mye diskutert begrep i materialet, og til tross for at dets etymologiske opphav er hentet fra ”det samme” på latin (Store norske leksikon [Snl], 2012), er begrepet komplekst og kan være både ”konstruert, valgt, selvidentifisert eller tilskrevet og kan erfares som om den springer ut av en indre kjerne, og disse kan overlappe slik at en identitet både kan være tilskrevet og valgt” (Engdahl, 2010, s. 14, min oversettelse). I denne sammenhengen skiller jeg først og fremst mellom en epistemologisk og en personlig erfart forståelse av identitet. Epistemologisk sett forstås identitet som en sosial konstruksjon av kulturspesifikke forestillinger uten forankring i en ontologisk virkelighet (Engdahl, 2010), men av den enkelte oppleves identitet snarere som en essens eller en fast kjerne som kommer til uttrykk på bestemte måter (Prieur, 2002). Dette er i tråd med en psykologisk definisjon av identitet som ”den del av personens selvoppfatning som oppleves som særlig sentral, ekte og typisk for vedkommende” (Snl, 2012). Enkelte teoretikere legger vekt på at opplevelsen av et (relativt) stabilt og enhetlig selv er nødvendig for å skape kontinuitet gjennom de motsetningsfulle elementene i livet og for å foreta valg (Hekman, 2013). Med dette som bakteppe, vil jeg i de kommende avsnittene se på hvordan identitetskonstruksjonene kommer til uttrykk i bloggene, hvordan identitet kan oppfattes som både noe stabilt og fluktuerende, hva bloggerne skriver om kroppens betydning for kjønnsidentitetskonstruksjonen og hvordan dette kommer til uttrykk i forskningslitteratur.

3.3.1 Identitetskonstruksjon som prosess og produkt

Gurak og Antonijevic (2008) omtaler blogging som ”prosessen meg”, hvor bloggingen er ”the event of “rewriting oneself” through interaction with the audience” (Gurak & Antonijevic, 2008, s. 66). ”Prosessen meg” er et godt begrep å knytte opp mot mye av det bloggerne skriver, hvor nesten samtlige beskriver et utgangspunkt bestående av mange forvirrende tanker og følelser rundt sin egen kjønnsidentitetstematikk der behovet for å skrive blant annet springer ut av et ønske om å skape sammenheng i selvopplevelsen.

I bloggmaterialer uttrykkes slike behov på ulike måter, der en poster innlegg ”for å fullføre tankerekkene mine”, mens en annen opplever at å blogge er å sette ting i perspektiv for egen del der selve skrivingen er en ”søken etter egen identitet”. En av bloggerne begynte å skrive fordi han var ”midt i en identitetskrise”, men at han nå er kommet fram til en relativt stabil transmaskulin identitet. Også det terapeutiske ved blogging trekkes frem: ”Jeg brukte skriving som terapi. Det var den eneste måten jeg kom på for å finne ut av meg selv”. For en

annen har bloggingen vært ”en reise gjennom stadig skiftende identiteter. Hver gang jeg forsøker å skrive ned noe her, ender jeg opp med å identifisere meg som noe helt annet enn jeg gjorde i utgangspunktet”. Bloggen brukes også som referansepunkt og dokumentasjon på identitetsprosessen som har foregått: ”Se ett år tilbake, og du skjønner hvor langt du er kommet”, skriver en etter å ha lest gjennom gamle innlegg og blitt oppløftet av endringen hen har opplevd. En annen forteller at hen holdt på å komme ut som trans til sine foreldre mot slutten av tenårene, men nå for det meste, dog noe varierende, identifiserer seg som butch. Etter en periode hvor hen til sin overraskelse opplevde å være svært komfortabel i kvinneuttrykk, skriver hen: ”Jeg vet rett og slett ikke hva jeg skal tenke om kjønnsidentiteten min akkurat nå”.

Beskrivelsene over kan tolkes i flere retninger. Utsagnet ”søken etter egen identitet” kan forstås dithen at identitet sees på som endestinasjonen etter en reise gjennom et kaotisk landskap eller som et produkt av en utforskning. I tråd med dette, skriver en annen blogger at ”denne bloggen har hjulpet meg å bli trans. Jeg sier *bli* fordi jeg i motsetning til andre ikke alltid har vært trans, ikke alltid har vært mann. Men jeg er alle disse tingene nå”. Begge utsagnene stemmer til dels overens med en opplevelse av identitet som en essens man kan lete etter og finne, samtidig som særlig det siste utsagnet peker på at det for en person kan være mulig å både oppleve sin identitet som noe fast - ”jeg *er* alle disse tingene nå” - men anerkjenne at identiteten også er foranderlig i og med at både den daværende kvinnelige identiteten og den nåværende identiteten som mann opplevdes som sann. Det er for øvrig verdt å merke seg at flere av bloggerne bruker flertallsformen av identitet når de snakker om seg selv, for eksempel gjennom beskrivelsen av en ”reise gjennom skiftende identiteter” (min uthevelse). En annen beskriver identiteten sin som ”motsetningsfull”, en omtaler seg selv som en ”selvmotsigelse” med positive konnotasjoner, en annen at han er ”absurd, og jeg elsker det”. Kompleksitet og foranderlighet i beskrivelsene også innad i den enkeltes identitetsopplevelse er gjennomgående for store deler av materialet, der identiteten kan sies å beskrives som både en prosess (flytende) og et produkt (essens).

Som nevnt innledningsvis, impliserer i følge Butler (2007) den kulturelle forståelsesrammen for kjønnsidentitet at noen identiteter ikke kan eksistere. Hun bruker begrepene intelligibility/unintelligibility som handler om forståelighet, anerkjennelse³ og

³ ”To recognize” kan som kjent oversettes med både anerkjenne, kjenne igjen og kjennes ved

gjenkjennbarhet, der (trans)identitet blir uforståelig fordi den ikke blir gjenkjent innenfor de sosiale normenes kjente kategorier (Butler, 2004). Meyers (2004) essay "Looking Toward the InterSEXions: Examining Bisexual and Transgender Identity Formation from a Dialectical Theoretical Perspective" føyer seg inn i en slik poststrukturalistisk tradisjon der binære motsetninger som kvinne/mann og hetero/homo danner utgangspunkt for kritisk analyse og hvor det foregår en demaskering av tendensen til å se kulturspesifikke og ideologiske kjønnsforståelser som noe naturlig/i naturen (Moi, 2008). Meyers essay er opplysende med tanke på bloggernes sammensatte beskrivelser av identitet, der identitet er noe som både slås fast (f.eks. "jeg *er*") samtidig som det også beskrives som noe mer fluktuerende. Meyer (2004) skriver at både bi- og transidentitet er dialektiske konstruksjoner i spenningsfeltet "både/og" ("verken/eller"), hvor begge gruppene slutter seg til diskurser og mønstre fra både hetero- og homomiljøet. Hun skriver videre at akademisk tenkning har en tendens til å definere bi-identitet innenfor en hetero/homo-dikotomi, mens transidentiteten plasseres i en mann/kvinne-dikotomi. Når et sosialt system er fundert på en antatt identitet, og den antatte identiteten befinner seg innenfor et system med bare to komponenter, skyves de som ikke passer inn i systemet ut på sidelinja. Søndergaard (2002) skriver i tråd med dette at identiteter konstrueres gjennom en eksklusjonsprosess, der den "binære andre" utelukkes (Søndergaard, 2002).

Siden verken bi- eller transidentitet passer inn i binære konstruksjoner, er dette identiteter som kontinuerlig utfordres av både hetero- og homomiljøet. Som følge forstås og forbindes disse identitetene med noe flytende eller fluktuerende, og det blir vanskelig å gjøre krav på dem (Meyer, 2004). Meyer skriver at identitetsdannelse må rekonseptualiseres til en dialektisk prosess og ikke en serie med fastsatte endepunkter eller forandringer gjennom livet, noe som åpner opp for en mer dynamisk tilnærming til identitetskonstruksjon som resonnerer bedre med opplevelsen til både bi- og transpersoner. Som hun avslutningsvis skriver: "It further allows us to theorize more practically about the "messiness" of human existence – that identity is both *social process* and *social product*" (Meyer, 2004, s. 166). Slikt tankegods kommer til uttrykk hos flere bloggere, hvor en av dem skriver:

Jeg forstår og aksepterer at kjønn og seksualitet er relasjonelle betegnelser. Man kan ikke bare bestemme seg for et bestemt kjønn og forvente at det skal stå skrevet i stein. Kjønn er også det andre tenker om deg, kjønn eksisterer i det sosiale og erotiske samspillet med andre kjønn.

En annen skriver: ”Vi må huske på at en betydelig andel av en transpersons liv handler om hvordan vi blir oppfattet av andre”, og likhet med dette skriver en annen følgende: ”For at kjønnsidentiteten min skal føles ekte, må den også bli anerkjent av de rundt meg”. Alle disse utsagnene peker på det relasjonelle ved kjønn og identitet, som er i tråd med Butlers (2004) tenkning om at kjønn ikke er noe man ”gjør” alene. Det som konstituerer kjønn er utenfor og hinsides en selv i et sosialt rom uten en spesifikk avsender.

3.3.2 Synet på kroppens rolle i kjønnsidentitetskonstruksjonen

Kroppens betydning, kroppsdelenes betydning, hvordan de fortolkes, og hvordan de henger sammen med kjønn og identitet, er noe som tematiseres ofte i materialet. En av bloggerne skriver: ”Å forflytte seg rundt i en kropp som så grunnleggende miskommuniserer den jeg er inni meg, forstyrrer alle mine forhold til verden”, og beskriver her noe som kan forstås som et syn på kroppen som et fenomenologisk framkomstmiddel. En annen skriver: ”Jeg vil antakeligvis søke om brystoperasjon selv om jeg tenker at min nåværende kropp med bryster ikke gjør meg mindre mann”, mens en annen skriver at han forsøker å slå seg selv på ”de der utvekstene” i håp om at de skal forsvinne.

Sitater fra bloggene peker på tematikk som også har sterke akademiske røtter gjennom poststrukturalistisk teori, og i sin doktorgradsavhandling benytter queerteoretikeren Søndergaard (2006) tegnbegrepet fra semiotikken for å diskutere kropp og kjønnskonstruksjon. Tegnbegrepet viser til at fenomener representeres av stedfortredende tegn som avleses eller tolkes. Hun skriver at fenomenene som representeres av tegnet på kroppen, er kjønnskonstruksjonenes konsekvenser i form av avgrensede muligheter, tolkningsrammer og assosiasjoner. Hun eksemplifiserer videre ved at bryster ikke bare er bryster, men tegn som henviser til visse handlingsmuligheter i kulturen. Søndergaard skriver at tegnet heller ikke bare er et tegn som går fra kroppen til omgivelsene, det blir også retningsgivende for hvordan en person skal forstå sitt indre. Omgivelsene speiler individet på grunnlag av tegnet, og

gjennom speilingen og dens forbindelse til kroppen gis aktørens tegn til gradvis gjennom oppveksten å integrere kjønn som et av de vesentlige bindemidlene i selvet – et av de midlene som kan brukes til å binde opplevelser, tanker, følelser etc. sammen

til en noen lunde stabil og kontinuerlig opplevelse av et selv. (Søndergaard, 2006, s.91, min oversettelse)

Stryker (2006) tematiserer det samme, at kropper kun tilskrives mening gjennom at kulturelle og historisk spesifikke forståelsesmåter omformer den til noe håndgripelig. Å kjønne kroppen er det første skrittet i denne prosessen, og det har nær forbindelse til identitetsdannelse. Kjønnets rolle står sentralt i meningsdannelse, det merker kroppen og dens utfoldelse i vesentlig grad, samtidig som verken tegnene eller meningen som tilskrives kroppen er noe som er valgt (Stryker, 2006b). Prieur (2002) vektlegger også betydningen av det relasjonelle for identitetskonstruksjon og skriver at det er umulig å ikke forholde seg til andres fortolkninger av en selv. Særlig når det gjelder kjønn er det begrensede muligheter for å konstruere en identitet uavhengig av hvordan andre leser en, dette på grunn av at kjønn forbindes med bestemte kroppslige uttrykk. Det at de fleste fortolker seg selv i samsvar med andres fortolkninger, viser at ”kroppens tegn har sterke sosiale betydninger, og at disse betydningene er vanskelig for enkeltindividet å frigjøre seg fra” (Prieur, 2002, s. 5).

Samtlige bloggere med unntak av én, ønsker etter hvert som de skriver å kroppslig bekrefte deres opplevde kjønn med enten hormoner, kirurgi eller begge deler. Det de opplever problematisk ved egen kropp, kan i noen tilfeller leses på en slik måte at ubehaget stammer fra at kroppen *i seg selv* oppleves ”feil” eller føles fremmed, men i svært mange tilfeller beskrives det at det snarere er den *relasjonelle* kroppen, altså møtet med de andres blikk, som blir problematisk. En av bloggerne påpeker at han *ønsker* seg kroppen, men *trenger* anerkjennelsen:

Mange ønsker kjønnsbekreftende behandling fordi de vil ha en viss type kropp, og det å bli sett på som menn er en slags bonus. Jeg går igjennom kjønnsbekreftende behandling for at andre skal se meg som en mann, og den mannlige kroppen er bonusen.

En annen skriver at hen ikke misliker kroppen sin, men som hen skriver: ”Helvete er de andre”. Henvisningen til Sartre illustrerer at det bloggeren ser som problematisk ved kroppen, er hvordan den oppfattes og tolkes av andre, og det smertefulle ligger i det å måtte forholde seg til andres fortolkninger. Bloggeren beskriver partnere som har grepet tak i kroppsdeler som ”bevis” på hens kvinnelighet, og skriver: ”Jeg opplevde det som direkte angrep på

identiteten min, hvor kroppen ble sett på som sannheten mens hodet mitt tok feil”. En annen beskriver at han kjenner et ønske om å unngå all menneskelig kontakt til han uten problem kan sees som en gutt. ”Jeg hater virkelig å kjenne meg feilkjønn av andres blikk, å komme i skade for å se mitt feminine utseende reflektert i et vindusglass og vite hvor umandig jeg ser ut”, skriver han.

Noen av bloggerne skriver at de ikke opplever seg selv som den stereotype mann eller kvinne, men føler at de må manne/kvinne seg opp fordi kroppen begrenser deres muligheter for å leve ut sin kjønnede identitet uten å bli lest feil. En av bloggerne skriver som følger at han må oppføre seg og se svært macho ut for å bli lest som mann, men at dette ikke føles genuint. Han skriver han er misunnelig på sin homofile kamerat som kan leke seg med feminine uttrykk og gå med ettersittende klær og smykker og likevel utvetydig være en mann, mens han selv får hjertebank hver gang håret hans blir litt for langt eller hvis skjorta er litt for trang. ”Å få en manns kropp vil frigjøre meg fra alle de strenge maskulinitetskravene, min indre homse (”faggot”) kan slippes fri”.

En av bloggerne skriver at han kan få bukt med kjønnsdysforien sin på to måter, der enten de fysiske kjennetegnene som identifiserer ham som kvinne må bli borte, eller så må menneskene rundt slutte å bruke disse kjennetegnene for å identifisere ham som kvinne. Sistnevnte løsning hadde vært å foretrekke, han skriver at han beundrer transpersoner som kommuniserer at man kan ha en viss type kropp og likevel sees og behandles som sitt egentlige kjønn. Når det gjelder ham selv, ser han seg nødt til å velge å endre kroppen: ”Jeg er ikke villig til å vente hele mitt liv på at samfunnet skal kunne se meg som en mann til tross for min lyse stemme”, skriver han. En annen blogger kommer fram til samme konklusjon på et liknende grunnlag: ”På ett punkt blir det viktigere å ta vare på meg selv enn å utfordre kjønnsbinariteten”, skriver han. Ettersom han begynner å passere som cis ved hjelp av testosteron, skriver han at han ikke kjenner ubehag ved kroppen sin mer. ”Når jeg er naken, er kroppen min en synlig transkropp. Den kan oppleves litt overraskende, men er fremdeles fin, og jeg liker det. Jeg vil ikke fjerne brystene mine engang, fordi brystpartiet mitt uttrykker min transmaskulinitet”. En annen blogger skriver at ”en mann blir primært gjenkjent som mann på grunn av dyp stemme, skjegg, skulderbredde, oppførselen sin samt klærne han går med”. Som denne bloggeren, har flere andre en oppfatning av at noen kroppstegn er mer problematiske eller ønskelige enn andre, og det som kjennetegner disse er primært at de er synlige for omverdenen.

Kjønnsorganet er den kroppsdel som brukes for å identifisere kjønn ved fødselen, og er i så måte et sterkt ladet tegn. Imidlertid er det ingen nødvendighet at nettopp kjønnsorganet tilskrives størst betydning for hvilket kjønn man opplever seg som: ”Rent personlig kan jeg ikke se hvorfor en kroppsdel som sjeldent synes må være relevant for kjønnsidentiteten”, skriver en av bloggerne om sitt eget kjønnsorgan. ”Jeg vet ikke om jeg kommer til å ville ha en penis, men jeg vet at jeg definitivt vil beholde vagina”, skriver en annen. I boka *Gender Outlaw* skriver Bornstein: ”I never hated my penis; I hated that it made me a man – in my own eyes and in the eyes of others” (Bornstein, 1994, s. 47). Bornstein diskuterer inngående hvilke elementer som bestemmer kjønn, og belyser en stadig vanligere tendens i framstillingen av trans der kjønnsorganet ikke får være til hinder for å leve som det kjønn man opplever seg som, i kontrast til den klassiske transseksuelle fortellingen der forakt for kjønnsorganet var et definerende element (Hubbard, 1996).

Selv om flere av bloggerne skriver at de tillegger kjønnsorganet sitt betydning, later dette for flere av dem ikke til å være lokus for kjønnsidentiteten. ”Jeg behøver ikke genital kirurgi, jeg vil fremdeles passere så lenge jeg ikke drar skjørtet opp”, skriver en. Bloggeren med nøytralt kjønn skriver at hen ser på et kvinnelig kjønnsorgan som mer nøytralt enn et mannlig motstykke. ”En vagina er ikke i veien. Jeg ser den ikke så ofte, andre ser den aldri. Det er heller brystene som kjønner en ellers androgyn og korthåret person som kvinne”, skriver hen. Imidlertid uttrykker noen av bloggerne at menstruasjon er problematisk, og en av bloggerne som har vurdert å slutte med testosteron lar nettopp menstruasjonens tilbakevendelse bli tungen på vektskåla for å slå tanken fra seg: ”Jeg vet ikke hvordan jeg vil takle å få menstruasjon og PMS igjen”, skriver han. En av bloggerne velger å omforme menstruasjonen til noe kjønnsnøytralt:

Jeg er ikke spesielt stolt over å ha menstruasjon, men jeg forsøker å omforme den til en kjønnsnøytral hendelse, en bivirkning av å ha en livmor og lavt testosteronnivå. Å ha en livmor er ikke så verst med tanke på at du kan få barn, og det kan definitivt være morsomt å ha en vagina.

Man kan vel knapt forvente annet enn at beskrivelsene av kropp og dens betydning for kjønnsidentiteten varierer fra person til person. Lev (2004) skriver at den eneste måten å gi mening til den enkeltes beskrivelser av kropp så vel som identitet, er å gå i dialog med den

det gjelder og ikke forsøke å få noen til å passe overens med klassifikasjoner og kategorier. Dette er i tråd med en kronikk publisert i Tidsskrift for Den norske legeforening av Folgerø og Hellesund (2010), der forfatterene blant annet kommer med kritikk av det de kaller et genitalt fokus især for mann-til-kvinne-transseksuelle. De oppfatter at seksjon for transseksualisme (SfT) ved Rikshospitalet ser på det å være kvinne som å være vaginalt penetrerbar, samt at heteroseksualitet danner modellen for hvilke organer som er seksuelt nødvendige. ”Den ureflekterte heteronormativiteten i den medisinske behandlingen for mann-til-kvinne-transseksuelle treffer ikke alltid de mangfoldige identitetene og seksuelle praksisene som pasientgruppen faktisk rommer”, skriver de. ”De medisinske diskursene, sammen med statlige bevilgninger, har på denne måten makt til å bestemme at kjønnet sitter mellom beina, heller enn i ansiktsform, hårvekst, stemme, kjeve- og tannstruktur” (Folgerø og Hellesund, 2010). SfT har tilbakevist disse påstandene og kalt kronikken populistisk. De skriver at Folgerø og Hellesund tilskriver dem holdninger som ikke er dokumentert og som de ikke kjenner seg igjen i (Diseth, Haraldsen, Schreiner & Tønseth, 2010). Imidlertid føyer Folgerø og Hellesunds kronikk, om enn noe polemisk i sin form, seg inn i en godt etablert diskurs som setter ord på tematikk flere vil kjenne igjen.

3.3.3 Tema 3: Avsluttende refleksjoner

Jeg vil avslutningsvis for dette temaet vende tilbake til Gurak og Antonijevics (2008) definisjon av blogging som ””rewriting oneself” through interaction with the audience” (Gurak & Antonijevic, 2008, s. 66). Sett i lys av materialet og teorien som er blitt gjennomgått innenfor konteksten av kjønnsidentitetstematikk, belyser sitatet både det konstruerende, ”rewriting oneself”, og det relasjonelle, ”through interaction with the audience”, som kan sies å oppsummere mange av tankene innen identitetskonstruksjon på bloggene.

Synet på transkjønnethet som normalvariasjon utfordrer etablerte antakelser om kjønn, der paradigmet er i ferd med å skifte fra forståelsen om to kjønn med tette skott imellom til kjønnsidentitet som noe flytende eller foranderlig (Lev, 2004). Trans beskriver punktet hvor sosiale konstruksjoner av kjønn møter individets personlige og psykologiske opplevelser, hvor biologi ikke lenger er den eneste bestemmende faktoren for identiteten (Lev, 2004). Beskrivelsene fra bloggene sammen med akademisk tenkning peker i den retning at det heller ikke finnes noen entydig framstilling og fortolkning av kroppsdelenes betydning for

kjønnsidentiteten, og man kan spørre seg om det i det hele tatt finnes noen kroppsdelar som alle kan enes om at hører hjemme hos ett bestemt kjønn og ikke noen andre. Dette til tross legger bloggerne vekt på at de ønsker å få et kroppslig uttrykk som stemmer overens med kjønn de opplever seg som. Imidlertid er hvordan og i hvilken grad de ønsker å endre kroppen sin høyst individuelt, og dette ønsket kan vedvare til tross for at den indre opplevelsen av kjønnsidentitet varierer mellom ulike definisjoner.

3.4 Tema 4: Trange transfortellinger

Diskursen rundt hvem og hva som regnes som trans, hva som skiller transseksuelle og transpersoner og hvem som skal ha hvilken type kjønnsbekreftende behandling, er kompleks tematikk. Med utgangspunkt i disse spørsmålene, har jeg identifisert to tema, hvor neste og siste tema i studien ser nærmere på transrelaterte helsetilbud, mens jeg i de kommende avsnittene går inn på transfortellinger og hvordan disse uttrykkes og forstås i bloggmaterialiet. Flere av bloggerne i denne studien tematiserer at det finnes et dominant transnarrativ som legger konkrete føringer for livsførsel og muligheter, og mange kaller dette narrativet ”født i feil kropp”. I følge Folgerø & Hellesund (2010) sier den norske hovedfortellingen om kjønnsidentitetstematikk at transseksuelle er

kjønnsmessig helt vanlige mennesker som tilfeldigvis og uheldigvis er født i feil kropp. Etter den medisinske behandlingen er problemet løst, og den transseksuelle er i prinsippet behandlet for sin diagnose. Identiteten transseksuell kan nå avløses av identiteten «mann» eller «kvinne» i en kombinasjon der kropp og selvforståelse er i samsvar. (Folgerø & Hellesund, 2010)

Denne fortellingens opphav, oppslutning og historiske betydning er noe jeg ikke vil gå nærmere inn på her, men bildet som trer fram i bloggmaterialiet er at framstillingen eksisterer og er problematisk på flere måter. I hele materialet er det kun én av ti bloggere som identifiserer seg med noe som likner den klassiske transseksuelle framstillingen, hvorpå samtlige andre har en historie som skiller seg fra denne i ulik art. Som jeg vil komme inn på, vil et større mangfold av fortellinger om hva det vil si å være trans ikke bare være til hjelp for å bedre forstå seg selv, men også til å kunne være seg selv.

3.4.1 Påvirkning fra mainstreamkultur og psykomedisinsk litteratur

Et tema som er mye tatt opp blant bloggerne, er følelsen av å bli mistenkeliggjort når deres måte å leve ut sin kjønnsidentitet ikke stemmer overens med en stereotypisk framstilling av kjønn, der menn er mandige og kvinner feminine. Samtidig kommer en annen påvirkningskanal fra mainstreamkulturen, som ofte kan framstille trans på latterliggjørende måter (Raun, 2012). Denne tematikken virker igjen inn på fortellinger om hva det vil si å være trans. ”Moren min synes ikke jeg oppfører meg som en mann”, skriver en av bloggerne, og han beskriver at moren ofte poengterer at han ikke er spesielt guttete, at han tidligere ikke hadde noe imot kjoler og at søsteren er mer interessert i tekniske ting enn ham. Bloggeren skriver at det ser ut som moren har ”kjøpt” det han anser som medias versjon av hva en transmann innebærer: Å hate alt som er feminint, være heterofil og være mandig.”Si meg når du sist så en ikke-stereotyp framstilling av transseksuelle i media. Det kan ikke være særlig ofte”. I tråd med det bloggeren påpeker, spiller representasjoner i media en sentral rolle for hvordan transpersoner oppfattes i samfunnet, og mange av slike representasjoner er utformet av en ikke-transidentifisert mainstreamkultur (Raun, 2012). Transpersoner framstilles gjerne som overtydelig maskuline eller feminine, og noen ganger også som tragikomiske karakterer som overdriver eller mislykkes i måten de ”gjør” kjønn på (Serano, 2007). Særlig transfemininitet framstilles som noe kunstig, der en ”iboende” mandighet nødvendigvis må skinne gjennom (Raun, 2012).

En av bloggerne beskriver at han føler seg fanget i det han kaller en dobbeltfelle: ”Hvis du er en transgutt med feminine trekk så er du ikke en ordentlig mann, og om du oppfyller alle krav er du bare et patetisk forsøk på å være noe du ikke er”, skriver han. En double bind som sitatet uttrykker, er et dilemma i form av en uløselig kommunikasjonskonflikt illustrert av det kjente utsagnet ”damned if you do, damned if you don’t”. Som bloggeren skriver, opplever han å være i en umulig skvis der han uansett hva han velger ikke vil være mann nok i enkeltes øyne. Han skriver videre at han er redd for å ikke bli tatt på alvor i en større sammenheng om han ”stemples som transseksuell”, at han skal få høre av andre at han er ”syk i hodet” og bare ønsker å få oppmerksomhet. Han forteller at han derfor kan få ”normpanikkfølelse” og kjenne en trang til å distansere seg fra alt ved ham selv som ikke ser ut som den stereotype framstillingen av mannen. Denne engstelsen handler i stor grad om frykten for å ikke bli tatt alvorlig når han sier at han er en gutt, og kanskje også et uttrykk for en indre tvil som oppstår i møte med andres misbilligelse. Det eneste han opplever å kunne

slå i bordet med er hans egen opplevelse, noe som andre ikke kan få direkte tilgang til. Han skriver:

Så for enkelte mennesker kommer jeg til å framstå som en villfaren stakkar, og det gjør meg så utrolig frustrert. De er ikke meg, de vet ikke hva jeg går igjennom, og likevel så tror de at de har noe de skulle ha sagt basert på utseendet mitt.

Tanken om transpersoner som en homogen gruppe var lenge utbredt i psykomedisinsk litteratur (Cromwell, 1999), og det var også tatt for gitt at alle var heterofile (Rubin, 2003). En av bloggerne skriver et innlegg om en episode på klinikken for kjønnsidentitetstematikk der utrederen spør om bloggeren har hatt (jente)kjæreste. Bloggeren svarer at nei, han er homofil, og utrederen følger opp med å spørre om han har tenkt å være homofil også etter den kjønnsbekreftende behandlingen. En slik misforståelse er noe flere av bloggerne beskriver å ha opplevd, og etter dette å dømme lever transstereotyper i beste velgående og har forankring både blant helsepersonell og samfunnet for øvrig.

Psykologer som de fleste andre er påvirket av kulturelle normer som ubevisst danner grunnlag for forståelsen. Hensikten med et terapeutisk møte vil alltid være at pasientens livssituasjon skal bli bedre, og samarbeid mot et felles mål er en forutsetning for dette møtets autensitet (Løvold, 2006). I denne sammenhengen illustrerer det behovet for at psykologer reflekterer rundt egne ståsted, da en nærmere gjennomgang av disse kan avdekke fordomsfulle holdninger som vil komme til å skinne igjennom i terapisisituasjonen og gjøre den utrygg. Identitet defineres ”i dialog med, noen ganger i kamp mot, de identiteter som våre signifikante andre ønsker å gjenkjenne i oss” (Taylor, 1991, s. 33, referert i Løvold, 2006), og frustrasjonen og utryggheten bloggerne i materialet beskriver gjennom deres frykt for å ikke bli tatt alvorlig, vil forsterkes i møte med terapeuter som, om enn ubevisst, går i kamp mot pasientens egen opplevelse og slik bryter med forutsetningen om et felles terapeutisk mål.

3.4.2 ”Ikke trans nok”-fortellingen

I bloggmaterialer kommer det også frem historier der de gjengse framstillingene av trans skaper tvil og ambivalens rundt hvorvidt ens opplevelse kvalifiserer til å høre til i denne gruppen. En slik fortelling blir av mange omtalt som ”Ikke trans nok”-fortellingen, og den

kommer til uttrykk på flere måter hos bloggerne. I ett av sine første innlegg, beskriver en blogger sterk ambivalens rundt sin egen kjønnsidentitetstematikk: ”Jeg skulle ønske at jeg uten fnugg av tvil kunne si at jeg er trans”, skriver han. Mange innlegg senere har han fått større klarhet i sin egen opplevelse og skriver at hans feminine sider var en sterk bidragsyter til denne tvilen. Å trekke et skille mellom ”maskulin identitet” og ”identitet som mann” ble forløsende for ham: ”Selv om jeg har levd nesten hele mitt liv som kvinne, er det mannlig feminitet og ikke kvinnelig maskulinitet som best beskriver det kjønnnet jeg identifiserer meg som og vil uttrykke”, skriver han.

Det disse utdragene peker på, er at opplevelsen av å være trans har blitt undergravet av en tanke om at mannlig feminitet ikke passer inn i en slik fortelling. Samme blogger skriver i et senere innlegg at han kan føle seg brydd og usikker når han forteller venner at han er trans: ”For hver gang jeg kommer ut til vennene mine er jeg redd for at de i all hemmelighet tenker at jeg ikke kan være trans og at jeg ikke ser ut som en mann”, skriver han, og forteller at han følte at han måtte samle ”bevis” på sin transhet ved å kunne skilte med en vanntett argumentasjon som inneholdt alt av følelser, identifikasjoner og opplevelser av dysfori som forsvarte at han kunne kalle seg trans. Tross alle anstrengelser, kunne han likevel oppleve at han neste dag følte seg usikker og tvilende igjen. I følge ham selv, handler noe av usikkerheten om å ikke passe inn i den dominante transfortellingen, som ut i fra hans beskrivelser stemmer overens med fortellingen Folgerø og Hellesund (2010) trekker fram. ”Utfordringen min videre blir å tro på at min kronglete transfortelling er gyldig, at det likevel er mulig å være en gutt selv om jeg har vært jente mestparten av mitt liv”, skriver han. Han skriver videre at han har slitt med skyldfølelse og tenkt at han ikke er verdig å regnes som trans fordi han til en viss grad kjenner at verken sosial eller fysisk transisjon er en absolutt nødvendighet. ”Siden jeg kjenner at å leve som kvinne ikke vil ta livet av meg (jeg ville bare føle meg fastlåst og inautentisk), trodde jeg at jeg ikke hadde rett til å bli mann”, skriver han.

Også innenfor de ikke-binære kjønnsidentitetene kan det forekomme tvil og usikkerhet rundt hva som er innenfor og hva som er utenfor. En av bloggerne som identifiserer seg som ikke-binær trans eller genderqueer skriver at hen ofte passerer som cis, noe som flere transpersoner ønsker å gjøre. Siden dette kommer så naturlig til hen men er vanskeligere for andre, kjenner hen et press mot å ta avstand fra sine feminine sider for å ”være ordentlig trans”, men erkjenner at dette er vanskelig siden det feminine har en viktig og sentral plass i selvopplevelsen hans. Ambivalensen er der like fullt: ”Om jeg bare kunne overbevise meg

selv om at dette ikke gjorde meg mindre ekte eller mindre trans!”, skriver hen. Bloggeren som identifiserer seg som butch ønsker å bli gjenkjent som det hen identifiserer seg som, men er redd for å bli sett på som en etterlikner blant dem som er ”skikkelig butch”, som hen skriver. ”Jeg vet hva jeg er, men jeg trenger å forsikre meg om at jeg virkelig vet det”, skriver hen og fortsetter:

Jeg tror jeg har to versjoner av meg selv som står i konflikt med hverandre. Den ene er butch uten å unnskyld seg, den andre er en tviler. Kanskje min butch-identitet er oppdiktet slik at jeg kan ha en blogg, slik at kjæresten min skal synes at jeg er heit, slik at jeg skal bli tatt seriøst på fotballaget, slik at jeg kan ha en unnskyldning for å klippe meg kort.

Utsagnet peker mot et slags spørsmål om hvem som har definisjonsmakten på kjønn, og hvilken definisjon som er den gyldige. Mistanken om at ens identitet kan være oppdiktet, peker mot dikotomien mellom virkelighet og rollespill som Bettcher (2009) beskriver, der det selvidentifiserte ikke gis samme samme status som det biologiske. I dette tilfellet står imidlertid ikke rollespillet som motsatsen til biologi og genitalier, men snarere hvilke kjønnsuttrykk som speiler den mest genuine måten å være trans (eller butch) på. Serano (2007) advarer mot enhver holdning som peker mot at noen kjønnsposisjoner er riktigere eller mer naturlig enn andre, men trolig vil ”ikke trans nok”-fortellingen holdes i live så lenge kravene for å kvalifisere for kjønnsbekreftende behandling er å presentere seg godt innenfor rammene til tokjønnsmodellen og være ”født i feil kropp”. Som Butler (2007) forespeiler, kan det å gi forrang til en bestemt kjønn subjektposisjon være opphav til splittelse og nye hierarkidannelser, noe som styrer oppmerksomheten unna en samlet motstand mot undertrykkelse som kan sies å være et prosjekt alle seksuelle og kjønnede minoriteter kan forenes gjennom (Feinberg, 1998).

3.4.3 Bloggen som arena for alternative transfortellinger

Flere av bloggerne etterlyser et større mangfold i transfortellinger, at det gis rom for individuell utforming og at trans kan bli en paraply som flere kan få plass under uten å falle inn i usikkerhet og tvil. For mange er det gjennom å lese andres blogger at deres egen opplevelse får gyldighet. En blogger skriver at han leste mye om transseksualitet på Internett da han var i begynnelsen av tenårene.

Jeg var svært forvirret på den tida, men jeg kunne ikke identifisere meg med de fortellingene i det hele tatt – jeg ville jo ikke være en mann. Så jeg slo meg til ro med en lesbisk identitet. Noen folk er lesbiske på grunn av at de liker jenter, jeg var lesbisk på grunn av muligheten til å være så maskulin jeg ville på tross av kroppen min.

Han skriver at det på det daværende tidspunkt var den eneste identiteten som ga mening for ham, men at dette begynte å endre seg etter at han fant en blogg skrevet av en som definerte seg som genderqueer. Han spør seg om hvor han hadde vært om han ikke til slutt hadde kommet over ord som transperson eller genderqueer som i større grad resonnerte med hans egen selvopplevelse. Flere andre beskriver opplevelser av at de tilgjengelige fortellingene ikke ga gjenklang og forledet dem til å tvile på sin kjønnsidentitet. Bloggeren med nøytralt kjønn skriver:

Før jeg ble sikker på gyldigheten av min nøytrale kjønnsidentitet, trodde jeg at jeg ikke var trans nok. Ikke trans nok til å få behandling, ikke trans nok for å kunne endre navn og pronomen. Jeg gikk lenge rundt og lurte på om jeg kunne være trans. Det krevde mot å oppsøke steder som kunne tilby variasjon.

En annen skriver at de mange fortellingene om transpersoner som ”alltid har visst det”, som føler at de er født i feil kropp eller er forrådt av kroppen sin, var noe han lenge ikke kunne identifiserte seg med. ”Dette førte til at jeg ikke trodde jeg kunne være trans”, skriver han og oppsummerer med følgende linjer mange av bloggernes opplevelser:

Jeg tror det er mange der ute som ikke passer overens med den dominerende fortellingen, og deres velvære, sikkerhet og tilgang til helsetjenester burde være mer prioritert. Jeg blir bare mer og mer klar over at den dominante fortellingen utilsiktet blir skadelig fordi den fra et offentlig ståsted er den eneste legitime forklaringen, og i mange sammenhenger også den eneste tilgjengelige forklaringen.

Dette får avslutningsvis stå som en påminner om bloggens bidrag i å få fram stemmer som forfekter en annen forståelse av å være trans enn den dominerende transfortellingen som kan tilsløre mangfold og kompleksitet. Mange mennesker opplever å ikke passe inn i en slik framstilling, og kan med det komme til å føle at de ikke har noen rett til å få behandling.

3.4.4 Tema 4: Avsluttende refleksjoner

Mange av bloggerne i dette materialet beskriver at de en tid gikk rundt med en udiffersiert opplevelse som hadde noe med kjønn å gjøre, uten å helt vite hva det dreide seg om. Som disse avsnittene illustrerer, er det et uttalt behov for å skape større rom i transfortellingene slik at betegnelsen ikke skal være reservert et begrenset utvalg mennesker, men snarere åpne opp for et mangfold av kjønnsidentitetstematikk. Ett av Internetts bidrag i denne sammenhengen har vært å øke synlighet og bevissthet rundt mangfoldet i ulike transidentiteter (Beemyn & Rankin, 2011), og muligheten for å kunne benytte seg av et spekter av ulike betegnelser kontra bare 'mann' og 'kvinne' for å beskrive kjønnets sitt, gjør livet mer levelig (Roen et al., 2011).

3.5 Mangfoldige helsetilbud til mangfoldige mennesker

Hvordan fortellinger om å være trans trer fram, står også i forbindelse med hvordan helsetjenestene distribueres. Slik det for øyeblikket ser ut i Norge, er det kun diagnosen transseksualisme, F64.0 og kjønnsidentitetsforstyrrelse i barndommen, F64.2 i ICD-10, som utløser offentlig finansiert kjønnsbekreftende behandling (van der Ros, 2013).

Transseksualisme kjennetegnes av

et sterkt ønske om å leve og bli akseptert som tilhørende det annet kjønn. Følelse av avsky for, og ofte utilstrekkelighet ved, eget anatomisk kjønn ledsager vanligvis lidelsen. Ønske om kirurgisk eller hormonell behandling for å få kroppen til å bli i mest mulig samsvar med det foretrukne kjønn, er vanlig. (Verdens Helseorganisasjon, 1992)

Imidlertid er transpersoner ingen ensartet gruppe med en entydig fortelling som trenger identisk behandlingsopplegg, og god transhelse er et tema med et mye større omfang enn det som skjer inne på verdens mange kjønnsidentitetsklinikker. Transhelse er menneskehelse, det berører alle instanser fra psykisk helsevern til tannlegekontoret og handler om hvordan samfunnet møter og anerkjenner deres behov (van der Ros, 2013). Mange av bloggerne i denne studien skriver om sine opplevelser med helsevesenets ulike instanser, særlig – og naturlig nok – det som berører kjønnsbekreftende behandling. I dette femte og siste temaet som presenteres, vil jeg først trekke fram det bloggerne skriver om psykisk helse, da dette er

tematikk som løftes fram i mange undersøkelser. Jeg vil videre gå inn på den uttalte skepsisen bloggerne har med tanke på helsetilbud de har eller regner med å motta, deretter på hvorfor mer mangfoldige transfortellinger er ønskelig og nødvendig for å sikre at helsehjelp når ut til flest mulig. Til sist vil jeg løfte fram ressurser og resiliens som er svært viktig å ha med seg i et tidvis problemfokuset landskap. Det er uansett viktig å huske på hva målet for god transhelse burde være, noe en av bloggerne så treffende formulerer: ”Målet med behandlingen må være å skape lykkelige og fungerende mennesker som kan bidra i samfunnet, ikke å presse dem inn i tradisjonelle forestillinger om hva kjønn er”.

3.5.1 Beretninger om psykisk smerte i bloggmaterialer

Som nevnt innledningsvis, peker mye forskning på tydelige forbindelse mellom selvskading og suicidalitet blant ungdom med kjønnsidentitetstematikk (Clements-Nolle et al., 2006; Grossman & D'Augelli, 2007; McDermott & Roen, 2012; McDermott et al., 2013), og van der Ros (2013) trekker fram at ingen helt vet hvor mange som har tatt sitt eget liv som følge av dette. Også i dette materialet er død og selvmordstanker tematisert av flere. På flere blogger forekommer formuleringer der døden trekkes fram som det eneste alternativet til å ikke kunne leve i sin opplevde kjønnsidentitet og få nødvendig behandling. Det er naturligvis umulig å vurdere hvordan slike beskrivelser er ment, om de skal forstås bokstavelig, billedlig, eller som uttrykk for en følelse av desperasjon eller avmakt. Eksemplene er uansett flere: ”Jeg kommer til å dø hvis jeg ikke får behandling. Hoppe fra en bygning eller en bro”, skriver en blogger som venter på utredning. ”Hvorfor må det kjennes som det enkleste alternativet hadde vært å legge seg for å dø?”, skriver en annen. ”Da kunne jeg unnsnippe krangling, usikkerhet, ventetid og ufølsomme mennesker som jeg må komme ut til”. Noen innlegg senere har han fått beskjed om tiden utredningen kommer til å ta, og han uttrykker fortvilelse: ”Jeg orker ikke vente. Jeg vet ikke hvordan jeg skal overleve så lenge!”. En annen skriver at livet hans ikke er verdt å leve hvis han ikke får behandling, og flere andre benytter liknende vendinger i sine beskrivelser av uvissheten rundt å ikke vite hvordan behandlingsforløpet kommer til å se ut for dem, om de blir trodd i sin fortelling og om de vil få riktig diagnose.

Ord som ”deprimert”, ”selvhat”, ”forakt”, ”angst”, ”panikk” og ”sårbar” finnes med høy frekvens blant bloggerne for å beskrive indre tilstander. Beretninger om tilbaketrekning, ønske om å forsvinne eller synke i jorda forekommer også, og flere skriver på måter som vanskelig kan tolkes som annet enn uttrykk for sterk fortvilelse:

Hvor skal du finne styrke når du bruker alle dine krefter på å holde deg samlet, bare for å bli tråkket på av andre som ikke vil se hvem du er, som elsket deg for jenta du var men ikke støtter gutten du er?

skriver en. ”Hvor lenge orker jeg å befinne meg i slik ekstrem sårbarhet!”, skriver en annen. En av bloggerne forteller at han i tidlige tenår lukket seg inn i seg selv for å slippe unna de vanskelige følelsene sine. Han skriver at han nå tenker at dette er en tid han tapt, og han sier han misunner cis-gutter for det de fikk som han ikke fikk. I et senere innlegg skriver han: ”Jeg holder på å bryte sammen (...) Det er som jeg ikke utstår å bevege meg, puste, eksistere i denne kroppen et eneste sekund til. Vil jeg noen sinne få lov til å være meg selv?”. En annen skriver at han føler seg svært selvbevisst, han sier han hele tiden engster seg over hvordan andre leser og oppfatter ham, noe som går utover konsentrasjon og arbeidslyst. Flere skriver at de er redde for å oppfattes som ”en freak”.

De psykiske vanskelighetene mange transpersoner forteller om, kan som nevnt i stor grad relateres til fordømmende strukturer i samfunnet (Lev, 2004). Mye fra materialet i denne studien føyer seg dessverre inn i rekken av nedslående funn. I følge *Alskens folk* (van der Ros, 2013) dreier informantenes gjennomgående beretninger seg om å ikke kunne fortelle, leve ut eller bli sett i kjønnsidentiteten de opplever seg som. Dette går ut over den psykiske helsen til transindivider, og er med på å forklare hvorfor så mange undersøkelser viser så høye tall hva angår å vurdere eller forsøke å begå selvmord (van der Ros, 2013). For å forebygge selvmord og psykisk lidelse er det derfor viktig å jobbe for økt aksept og reduksjon av fordommer og diskriminering rettet mot kjønn og kjønnsuttrykk (Clements-Nolle et al., 2006).

3.5.2 Bloggernes uttalte skepsis mot helsevesenet

Forskning viser at transpersoner risikerer å bli nektet adgang til selv grunnleggende helsetjenester som er nødvendig for at de skal kunne leve i sitt foretrukne kjønnsuttrykk (Whittle et al., 2008). På grunnlag av dette er det ikke overraskende at det også i denne studien finnes flere eksempler på uttalt skepsis mot helsetjenester og helsepersonell: ”Jeg snakket ikke om min ikke-binære identitet fordi jeg var redd det kunne minske sjansen min til å få hormoner”, skriver en av bloggerne. Hen er ikke alene om å holde tilbake informasjon som hen er redd for ikke skal passe overens behandlernes forventninger, og flere bloggere

beskriver et press om å oppføre seg på bestemte måter eller være overbevisende i sitt kjønnsuttrykk for å bli vurdert som behandlingsdyktige. En annen blogger skriver at det virker som behandlerne tror han er uvitende om transtematikk når han kommer til utredning, og han oppfatter flere av spørsmålene som dumme eller selvsagte. ”Jeg vet hvem jeg er, og jeg kan ikke forstå hvorfor det skal ta så lang tid før de også kan innse det”, skriver han. ”Da hun fortalte hvor lang tid utredningen kommer til å ta, begynte jeg å gråte. Typisk meg. Jeg ble lei meg fordi jeg ikke orker å vente lenger”. Han skriver at han er usikker på om han vil greie å overbevise behandlerne sine om at han er trans siden han er ”en femme transgutt”, og han velger å gi vekk dagboken sin til behandlerne fordi ”det står noen typiske ting i den også”. En annen skriver at han har fortalt historien sin så mange ganger at han nesten blir fremmed for den. ”Det verste er å måtte øse av meg selv for å bli trodd og få tilgang til det som for meg er nødvendig medisinsk behandling”, skriver han. Tematikken bloggerne tar opp, beskrives også av Prosser (1998) som omtaler transnarrativet som et ekstra hudlag som transpersoner må iføre seg for at kroppene deres kan bli lest, og at ”den transseksuelle må være en dyktig forteller av sitt eget liv. Fortell historien overbevisende, og du øker sjansen for å få hormoner og kirurgi” (Prosser, 1998, s. 108, min oversettelse).

To av bloggerne bruker mye plass på å skrive om behandlingskrav de er svært uenige i. Den ene av dem tar opp det problematiske ved å måtte diagnostiseres med en psykisk lidelse:

Jeg er ikke spesielt fornøyd med å bli diagnostisert med en psykisk lidelse. Jeg synes transfolk, genderqueers eller hvem som helst andre det gjelder, skulle kunne endre kroppen sin uten å måtte bevise noe for en lege eller en dommer⁴. Jeg er særlig uenig i kravet om *dysfori*, som sier at du må lide for å kvalifisere til behandling.

Den andre kritiserer kravet om sterilisering og skriver at dette er å berøve transpersoner for autonomi. Dette pekes også på av Amnesty, som i sin rapport om transpersoners juridiske rettigheter i Europa, kritiserer Norge og over 20 andre land for å kreve irreversibel sterilisering av transpersoner dersom de ønsker å juridisk endre kjønnsmarkør slik at identitetsdokumentene stemmer overens med kjønnnet deres (Amnesty International, 2014). Denne praksisen er et brudd på menneskerettighetene. ”Hva er vitsen med å operere friske

⁴ Da bloggeren skrev dette, var prosedyren i landet han kommer fra at domsstolen avgjorde hvem som er ”trans nok” for behandling.

folk som ikke ønsker det selv?”, skriver bloggeren. ”Helsevesenet tar fra meg meg min rett til selv å bestemme over kroppen min”.

Tillit har blitt omtalt som ”den gode bru” (Giske, 2010, s. 254) mellom sårbarhet og makt, og problemstillingene som tas opp i materialet trekker i tvil tillitsforholdet mellom behandler og pasient, noe som i den større sammenhengen også handler om tilliten til at staten vil beskytte sine borgere. Det er uheldig at mennesker med kjønnsidentitetstematikk kan oppleve at tilgangen til nødvendig helsehjelp avhenger av hvor godt de spiller en rolle, og lang ventetid og uvisshet om hvorvidt man får behandlingen man trenger, er en belastning som kan øke sårbarheten ytterligere. Ut i fra sin erfaring og kompetanse har helsepersonell stor makt gjennom å kunne bestemme hva som skjer med pasienten. Det er viktig at makten brukes til pasientenes beste (Giske, 2010, s. 254), og pasientens beste er ikke at det norske helsevesenet gjør seg skyldig i brudd på menneskerettighetene.

3.5.3 Behovet for helsetilbud med rom for forskjellige transfortellinger

Manglende kunnskap og forståelse av kjønnsidentitetstematikk er noe flere av bloggerne i denne studien etterlyser i møte med helsevesenet. Ett av to hovedfunn i rapporten *Alskens folk* (van der Ros, 2013) handler om utilstrekkelig transkompetanse blant helsepersonell, noe som nevnt er velkjent problematikk i flere land (Whittle et al., 2008; Singh et al., 2010). Lev (2004) skriver at terapeuter får liten trening i å møte personer med kjønnsidentitetstematikk på grunnlag av et rasjonale om at det finnes for få av dem til å forsvare en slik opplæring, og som følge av dette, må terapeuter som regel sette seg inn i slik tematikk på egenhånd. Dette er i følge en studie av Bess & Stabb (2009) svært uheldig da terapeutisk arbeid med transklienter fordrer tilpasset og spesialisert kunnskap. Foruten oppdaterte forståelsesrammer kan helsepersonell komme til å jobbe ut fra foreldete arbeidsmodeller om kjønn og kjønnsidentitet som gjør at flere som blir behandlet føler seg ekskludert og misforstått.

Som allerede nevnt i temaet om språk, er språkbruk et av områdene som kan avsløre mangelfull kunnskap. Et eksempel på dette er å lese i et innlegg der en av bloggerne skriver at han reagerer på at utredningsteamet på sykehuset bruker vendinger som ”jenter som blir gutter” og ”kjønnsskifte” når de omtaler kjønnsidentitetstematikk. Han skriver at han ikke ser på kjønnsbekreftende behandling som å gå fra et kjønn til et annet, snarere at han vil endre kroppen til å stemme overens med kjønnnet han er. ”Det er så cissentrisk å la kroppen være

utgangspunktet for å bestemme kjønn og ikke personens kjønnsidentitet”, skriver han. ”Det er dessuten å implisere at transpersoner som ikke går gjennom behandling ikke er det kjønn de sier at de er, og det kan jeg ikke gå med på”.

Det er som sagt ikke intensjonen, men effekten av språket som representerer maktbruken (Blakar, 2006). ”Kjønnskifte” er ikke akseptabel terminologi for transpersoner, de går ikke fra et kjønn til et annet men bekrefter det kjønn de allerede har (van der Ros & Lescher-Nuland, 2014). Når spesialisthelsetjenesten som anses å ha størst kompetanse på området ikke er bevisst signalverdien til språkbruk som dette, er det uheldig. Flere av bloggerne i studien etterlyser i tråd med dette en utvidet forståelse av kjønnsidentitetstematikk der det i større grad erkjennes hvordan heteronormativitet og tokjønnsmodellen virker som begrensende størrelser. En skriver:

De viktigste frihetsspørsmålene for meg er å anerkjenne at det finnes flere enn to kjønn, slik at personer som ikke identifiserer seg med mann/kvinne slipper gå med på det ene eller det andre, at det skal være enklere å skifte den juridiske kjønnsmarkøren, at mennesker som går gjennom kjønnskorrigerende ikke skal måtte sterilisere seg, at interseksuelle ikke skal måtte opereres mot deres vilje.

En annen uttrykker bekymring over muligheten for å bli nektet brystoperasjon fordi hen har nøytralt kjønn:

Jeg er transkjønnet, men jeg er ikke FtM, jeg er FtN. Jeg identifiserer meg ikke som mann, og siden jeg lever i en binær verden, er jeg fremdeles kvinne for omverdenen. Jeg har aldri lest om noen som har fått brystoperasjon og ikke identifiserer seg som mann.

Hen beskriver videre at det historiske synet på kjønnsbekreftende behandling antok at prosessen og alle steg i den var bestemt på forhånd, der man først måtte kvalifisere til å være transkjønnet og deretter måtte få tillatelse til å få behandling. Hen skriver at de med en avvikende historie kunne få hele prosessen satt i fare, og at det fremdeles er enkelte i helsevesenet som tenker på en slik måte.

Dessverre har denne ideologien ikke bare fått gehør i brede lag av befolkningen, mange blant helsepersonell tenker også slik. Selv om vi vet at det ikke stemmer, er det ikke sikkert at de som er i posisjon til å hjelpe eller forhindre deg i kjønnsbekreftelsesprosessen er oppdatert på de siste standardene. Dette kan medføre at helsepersonell gjør jobben sin på bakgrunn av myter om transkjønnede og ender opp med å skade i stedet for å hjelpe.

Mange av bloggerne i materialet peker på at alle som vil få økt livskvalitet med kjønnsbekreftende behandling burde kvalifisere til å motta det, enten det dreier seg om hormoner, elektrolyse, brystfjerning eller konstruksjon av kjønnsorgan. En av dem skriver følgende:

Det som er viktig er å respektere folk og hjelpe dem til å leve et fullverdig liv. Slik det er i dag, er det kun tilbud om fullstendig kjønnskorrigering, noe som vil si at man ikke kan få brystoperasjon dersom man ikke vil ha hormonbehandling eller ikke vil steriliseres. Omfattende operasjoner og hormoner er ikke sunt, og jeg mener at behandling burde være tilpasset den enkeltes behov. Om man ikke ønsker alle inngrepene burde det være i orden.

Folgerø og Hellesund (2010) skriver at det er en økende etterspørsel etter utredning ved seksjon for transseksualisme, også blant dem som har en kjønnsidentitet som faller utenfor kravene til F64.0/F64.2 men likevel opplever at de trenger behandling. I tråd med Lev (2004), hevder de at synligheten av mangfoldige kjønnsidentiteter illustrert av termen ”transgender” utfordrer forestillingen om at identiteten er fast, avgrenset og stabil, og bryter slik med logikken som legitimerer transseksualitet som diagnose (Folgerø & Hellesund, 2010). Lev (2004) skriver videre at den kliniske litteraturens framstilling av kjønnsidentitetstematikk, ofte definert som transseksualisme, transkjønnethet, interseksualitet og transvestittisme ikke yter rettferdighet til den store variasjonen i kjønnsuttrykk som leves hver dag. Utfordringen til både helsepersonell og støtteorganisasjoner er å jobbe med kjønnsidentitetstematikk på en respektfull måte snarere enn å gi fordeler til en bestemt variasjon av trans (Roen et al., 2011) slik dagens praksis er. Det er derfor behov for økt transrelatert kompetanse i helse- og omsorgssektor samt utvikling av helsetilbud som er tilpasset de varierende behovene for kjønnsbekreftende behandling som finnes. Forholdsvise små grep kan øke livskvaliteten betraktelig for den det gjelder (van der Ros, 2013).

3.5.4 Ressursene som ikke må glemmes

Som nevnt, kan mye av forskningen på transpersoners helse vise til dystre statistikker om selvmord og dårlig psykisk helse. Imidlertid er det mange fortellinger om det motsatte, om takknemlighet, livsglede og den sterke opplevelsen det er å oppdage og utforske seg selv. En av bloggerne har fått et spørsmål fra en av sine lesere – ”var det verdt det?”. Spørsmålet peker på bloggerens personlige erkjennelsesprosess og de ulike grepene han har tatt for å kunne leve i sin opplevde kjønnsidentitet. Bloggeren svarer at han i begynnelsen tenkte på kjønnsbekreftende behandling som et umulig alternativ, mens gradvis åpnet muligheten seg likevel:

Det tok meg månedsvis å innse at verden ikke gikk under selv om jeg begynte å leve livet mitt i et annet kjønn. Snarere det motsatte. Visst var det vanskelig til tider, men det er så mye lettere å leve nå! Jeg ville gladelig gått tilbake og holdt ut det tidobbelte av anstrengelsene om jeg kunne vite hvordan livet mitt er nå. Jeg kunne knapt drømme om hvilken forskjell det skulle gjøre for livskvaliteten min.

Han skriver videre at han forsøkte å minne seg selv på at behandlingen ikke var en magisk løsning, og at også cispersoner kan være sjenerte, ukomfortable og engstelige. Til slutt skriver bloggeren følgende:

For meg var det faktisk magisk på et vis. Jeg er fremdeles forbløffet over hvor fort livet mitt endret seg til det bedre etter jeg begynte å forandre kroppen min. Det føles som å ha fått en ny sjanse til å leve.

Det er verdt å merke seg et uttrykk som ”å ha fått en ny sjanse til å leve”, da det peker på i hvilken grad muligheten til å leve i det kjønnnet man opplever seg som har innvirkning på livskvaliteten. Likeledes beskriver en annen blogger at han har det mye bedre psykisk etter at han erkjente at han er gutt. ”Å innse at jeg er en transgutt er noe av det beste som har skjedd meg. Det var som å slippe en tung bær”. Han skriver videre at han merker at dette synes på ham, og han har også fått høre at det virker som om han ter seg på en annen måte: ”De sier at jeg ser lykkeligere og mer stolt ut, og slik føler jeg meg også”, skriver han. En annen skriver at han aldri hadde trodd han skulle beskrive seg selv som en tilfreds person: ”I dag kjenner jeg meg velsignet, heldig og – ja – tilfreds med meg selv og livet mitt”, skriver han. For en av

bloggerne oppleves det etter hvert ikke like nødvendig å bearbeide vanskelige følelser, og han skriver at han er glad over å kunne si at han både sosialt og fysisk føler seg mer hjemme i seg selv enn noen gang. ”Å utforske tanker om kjønnsidentitet handler mindre om å være ukomfortabel og mer om å lære om meg selv og min personlighet, noe som ikke er så underlig for en 19-åring å gjøre”, skriver han.

Flere trekker fram at det å være trans er en berikelse som gjør det mulig å se ting på en måte som få andre kan, og en forteller at hun ser på kjønnstransisjon som den største selvoppdagelsesprosessen som er mulig å ha. En annen skriver at han er dypt takknemlig over å få lov til å oppdage en bedre måte å være på i kroppen sin og i verden. ”Transisjon for meg handler om vekst, utvikling, modning og å oppdage seg selv. På den ene siden er det et vanskelig veivalg, men også veivalget med de største mulighetene for å vokse”, skriver han. Gjennom å lese slike beskrivelser i materialet, kan Aristoteles’ begrep *eudaimonia* komme en til unnsetning. Begrepet har blitt oversatt på mange måter, hvor særlig psykologiske lesninger trekker det i retning av ”meningsfull livsførsel fundert på ansvar og sannhet mot seg selv” (Norton, 1976, s. xi, min oversettelse) eller ”følelsene som ledsager atferd som er konsistent og i samme retning som ens sanne potensial” (Waterman, 1984, referert i Ryff, 1989, s. 1070, min oversettelse). En slik forståelse av begrepet har vært sagt å kunne beskrive essensen til aforismen ”Kjenn deg selv” (Ryff & Singer, 2008), den mest kjente av de delfiske maksimene som etter sigende var inngravert i Apollontempelet i det gamle Hellas. Å kjenne seg selv har nær sammenheng med psykologisk velvære (Ryff, 1989) som blant annet innbefatter personlig vekst, ansvar og selvaksept. Dette er viktig å ha med seg at beskrivelser av å vokse som menneske, å modnes både intellektuelt og emosjonelt og å føle seg tilfreds med livet er noe som de fleste med tiden trekker fram når de beskriver sin egen transisjon, og perspektiver som disse kan være med på informere en ny og forbedret tilnærming til behandling.

En studie som handler om resiliens hos transpersoner, hevder at overlevelsesinstinktet står sterkt i transkulturen. Det å komme ut som trans og leve i sitt egentlig kjønnsuttrykk kan innebære en risiko for tap av både jobb, familie, egne barn og i verste fall også livet (Singh, Hays & Watson, 2011). Som en av bloggerne skriver:

Å være trans handler om å føle sannheten så akutt at du ikke kan late som. Det er å være så fylt av sannheten om deg selv at du er villig til å risikere hva enn det måtte være for å

kunne leve den ut. Å ta avstand fra hva andre har bestemt at du skal være er å utvise et sjeldent mot.

Det er funnet ulike resiliensfaktorer som transpersoner benytter for å kompensere for truslene beskrevet over, og blant disse er evne til å utvikle sin personlige definisjon av seg selv, anerkjenne sin egen verdighet, være klar over undertrykkende mekanismer i samfunnet, ha forbindelse til et støttende nettverk og bevare framtidshåpet (Singh et al., 2011). Det som er særlig verdt å merke seg, er at disse i stor grad minner om funksjonene bloggen fyller for mange unge transpersoner. Man kan i den forbindelse tenke seg at bloggen er resiliensbyggende i den forstand at unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk gjennom å uttrykke seg og knytte seg til andre i samme situasjon, skaper et rom hvor de kan utforske seg selv i trygge omgivelser og oppnå større selvaksept.

3.5.5 Tema 5: Avsluttende refleksjoner

Transhelsetilbudet både i Norge og flere andre land er langt unna ønskelig kvalitet, og rettsikkerheten til transpersoner er heller ikke ivaretatt i tilfredsstillende grad. Som følge av den økende oppmerksomheten rundt slike tema, sendte Helse- og omsorgsdepartementet under regjeringen Stoltenberg II i september 2013 ut en pressemelding med beskjed om at helsetilbudene til transseksuelle og transpersoner skal styrkes på alle nivå. I tillegg til å vurdere steriliseringskravet fjernet, setter regjeringen som mål at pasientgruppen sikres en ”second opinion” ved behandlingsavslag, noe som vil si en mulighet for å få en fornyet vurdering av saken sin, og de som ikke oppfyller kriteriene til kjønnsbekreftende behandling skal sikres annen oppfølging (Helse- og omsorgsdepartementet, 2013). Med dette kan man håpe at bekymringsmeldingene i det minste her til lands er i ferd med å nå fram. Målet må være et samfunn som ikke bare tolererer, men ønsker mennesker av alle kjønn og ivaretar deres juridiske rettigheter. Dette innebærer også et forsvarlig og godt helsetilbud utført av kompetent helsepersonell.

4 Diskusjon

Som nevnt innledningsvis, er skjæringspunktene mellom psykisk helse, kjønnsidentitetstematikk og det virtuelle representert av bloggen en inngangsport til nye refleksjoner om hva som er gode helsetilbud for unge transpersoner. I avsnittene som følger, vil jeg på bakgrunn av analysen trekke fram det jeg ser som studiens viktigste implikasjoner for psykologisk virke i møte med kjønnsidentitetstematikk.

4.1.1 Mindre patologiserende diskurser for en bedre transhelse

Denne studien viser at vitenskapelige diskurser og tematikk fra bloggene til unge transpersoner krysser hverandres spor på flere viktige områder, hvor ett av dem er transpersoners kamp for å kunne definere seg selv på respektfulle og ikke-patologiserende måter (Roen et al., 2011). Mange transpersoner er under dobbelt press hvor de grunnet sin kjønnsidentitetstematikk kan møte motstand og skepsis blant familie og venner, samtidig som de det gjelder også må svare til bestemte forventninger om å være trans for å få innvilget kjønnsbekreftende behandling. Dette noe som er med på å skape tvil rundt gyldigheten av unges egen opplevelse, noe som gjør at det kan bli vanskelig å involvere andre i en nødvendig utforskning. Flere vil reagere på krenkende og ekskluderende språkbruk, anse det som problematisk å måtte diagnostiseres med en psykisk lidelse for å kvalifisere til behandling, og frykte at å gi uttrykk for sin kjønnsidentitet vil undergrave deres troverdighet som mennesker. Eksempler som disse er til stor belastning for unge mennesker i en sårbar periode av livet, og Butlers (2007) analyse av hvordan enkelte uttrykk for kjønn kan bli uforståelige og støtes ut av en heteronormativ kultur, viser seg gjennom mange uttrykk for psykisk smerte, ensomhet, forvirring og ambivalens.

Å yte diskursiv motstand er nødvendig for å gjøre livet mer levelig for mennesker som marginaliseres, og å gjøre livet mer levelig er en oppgave for psykologer (Roen et al., 2011). Som nevnt innledningsvis foregår det innen helseforskning et begynnende paradigmeskifte i forståelsen av kjønnsidentitetstematikk, og som et ledd i dette løper også diskusjonen rundt rekonseptualisering av diagnoser og definisjoner. Dette er noe som ikke bare har innvirkning på selvforståelsen til menneskene det gjelder, det har også konsekvenser for terapeutisk holdning og praksis blant helsepersonell. Å forstå kjønnsidentitetstematikk som uttrykk for mangfold er et syn som flere klinikere nå legger til grunn for egen praksis (Lev, 2004), og i

tråd med hvordan transisjon også er en vei til personlig vekst og selvutvikling, legger en slik forståelse til rette for behandling i bedre overensstemmelse med selvoppfatningene til mange mennesker med kjønnsidentitetstematikk.

På linje med at språk beskriver virkeligheten, skaper den også virkeligheten ved å sette navn på den (Skårderud, 1998, s. 33). Psykoterapi er å stimulere til å bruke språket til å kunne se seg selv på forskjellige måter (Skårderud, 1998, s. 34), og parallelt med at forståelsen av kjønnsidentitetstematikk er i endring, vil også metaforer og begreper stemmes om for å gjøre endringen mulig. Eksempler på dette gis av Benestad (2010) og Ehrensaft (2012), som begge viser at fenomener kan uttrykkes på forskjellige måter men fremdeles være like beskrivende. Benestad (2010) bruker begrepsparet ”kjønnstalent/kjønnsmajoritet” for å beskrive kjønnsposisjoner. Sammenliknet med ”trans/cis” som tydeliggjør at ingen posisjon er nøytral og ”trans/non-trans” som setter trans som norm, har ”kjønnstalent” en utvidet funksjon gjennom å gi assosiasjoner til noe som er åpnende og berikende i sin sammensatthet og som videre er i tråd med hvordan flere gjennom blogging beskriver at deres komplekse identiteter også er deres styrke. En tilsvarende manøver kan sees i omformuleringen av ”Gender Identity Disorder” til ”Gender Identity Creativity” (Ehrensaft, 2012), hvor kjønnskreativitet er definert gjennom at ”hver enkelt skaper et kjønn selv som integrerer kroppen, hjernen, sinnet og psyken som igjen er påvirket av sosialisering og kultur, for å etablere sin egen autentiske kjønnsidentitet og -uttrykk” (Ehrensaft, 2012, s. 339, min oversettelse).

Kjønnsbinaritet som grunnholdning er medvirkende til at mennesker som bryter kjønnsnormen sjeldent tilbys optimale forhold for tilhørighet gjennom å forutsette selvfortellinger som sier ”hvis jeg ikke er en kvinne må jeg være en mann, en mann født i feil kropp” (Benestad, 2010, s. 227, min oversettelse). Transpersoners ”vellykkethet” vurderes typisk gjennom i hvilken grad de passerer innenfor en kjønnsbinær ramme (Lev, 2004), noe som er en standard svært mange ikke vil kunne leve opp til (Benestad, 2010). Flere vil miste muligheten til å glede seg over kjønnstalentet sitt hvis målet blir å strekke seg etter en standard som blir stående uimotsagt, og jeg leser Benestads (2010) artikkeltittel ”From gender dysphoria to gender euphoria: An assisted journey” som en analogi på en alternativ og potensielt mer oppbyggelig måte å tilnærme seg kjønnsidentitet på i terapi. Begrepet ”gender euphoria” (Benestad, 2010) kan forstås som sluttprodukt i en terapiprosess og beskriver følelser forbundet med kjønnsidentitetstematikk med en ganske annen klangbunn enn kjønnsdysfori. Spenningen og utforskningsgleden som også flere gir uttrykk for gjennom

blogger, kan understøttes ytterligere av terapitilnærminger som omfavner den type metaforbruk som kjønnskreativitet, kjønnsseufori og kjønnsstalent er eksempler på. En ikke-patologiserende, identitetsorientert forståelsesramme for kjønnsidentitetstematikk anerkjenner mangfoldet i kjønnsidentiteter og åpner opp for flere muligheter i å uttrykke kjønn. Retorikken dette perspektivet fører med seg, trekker kjønnsidentitetstematikk inn i livsbejaende og skapende prosesser i mennesket som også gir en annen valør til den terapeutisk undringen, samtidig som intensjonen ikke er å påtvinge noen en kjønnsforståelse de ikke kjenner igjen eller er komfortable med. Et overordnet mål for all behandling må være ”positiv kjønnsstilhorighet i ett eller flere kjønn” (Benestad, 2010 s. 227, min oversettelse).

4.1.2 E-terapi – en mulig vei videre

Som nevnt i analysen, velger flere av bloggerne å avslutte sine skriveprosjekter etter hvert, og det er funnet evidens for at bedring i psykisk helse er forbundet med avtakende bloggaktivitet (Hoyt & Pasupathi, 2008). Det er naturligvis flere faktorer som kan virke inn, og på et generelt grunnlag er gjerne trangen til å uttrykke tanker og følelser rundt seg selv og sin identitet noe som oppleves svært intenst i ungdommen og som typisk avtar ettersom man blir eldre. Av den grunn overrasker det ikke at den gjennomsnittlige personlige bloggeren viser seg å være tenåring eller i begynnelsen av 20-årene (Burger & Henderson, 2006). Noen årsaker til at skrivingen opphører, kan være at flere kommer i gang med kjønnsbekreftende behandling og opplever at behovet for å blogge avtar ettersom kropp og sinn kommer i større overensstemmelse. En annen tenkelig årsak kan være at mange med tiden greier å dele sine opplevelser med venner og familie, og at de nærmeste etter kortere eller lengre tid lærer å akseptere deres valg og blir viktige støttespillere. Resultatet uansett årsak er likevel at behovet for å utforske og uttrykke seg ikke kjennes like presserende etter som de det gjelder finner seg mer til rette i sin kjønnsidentitet.

Som nevnt innledningsvis, peker mye empiri i retning av at blogging har positiv innvirkning på en rekke forhold ved psykisk helse (Baker & Moore 2008; Hoyt & Pasupathi, 2008; Ko & Kuo, 2009; Barak & Grohol, 2011), og selv om denne studien ikke kan si noe om kausale sammenhenger, er en nærliggende hypotese at bloggingen i seg selv tjener en terapeutisk funksjon. I sin behandlingsveileder trekker WPATH fram tilgang til virtuelle ressurser som en alternativ tilnærming til det allerede eksisterende helsetilbudet (WPATH, 2014). Slik det er i dag, er mangelen på tilgjengelighet av gode tjenester en av transpopulasjonens store

helseutfordringer (Fraser, 2009). Flere bor i rurale strøk med knappe ressurser, og dersom det finnes tilbud om psykologisk hjelp, er trolig kunnskapene om transtematikk begrensede (APA, 2008). Med tanke på at unge transpersoner er aktive brukere av plattformer på Internett og at blogging i seg selv trolig har positiv innvirkning på psykisk helse, kan en mulig vei til forbedret psykisk helsehjelp gå via Internett. E-terapi eller telehelse er et spekter med intervensjoner i flere modaliteter og innbefatter både skriftlige framgangsmåter som chat og e-postutveksling mellom terapeut og pasient, samt videobaserte konsultasjoner som likner mer på tradisjonell psykoterapi (Barak & Grohol, 2011). Gjennom å etablere et slikt tilbud kan helsepersonell med spesialkompetanse tilby tjenester til alle med Internettforbindelse enten direkte til klienten eller indirekte, ved å tilby veiledning og skolering av lokale terapeuter og annet helsepersonell (Fraser, 2009).

Fordeler med telehelseintervensjoner er at de potensielt kan være kostnadseffektive, at de er tilgjengelige og kan nå ut til en større bredde av befolkningen (Barak & Grohol, 2011). Metoden har imidlertid blitt møtt med en del skepsis, som blant annet dreier som om hvorvidt konfidensialitetshensyn blir tilstrekkelig ivaretatt og om det er mulig å oppnå en god terapeutisk allianse når partene ikke møtes ansikt til ansikt (Fraser, 2009). Imidlertid peker flere studier mot at god terapeutisk allianse er mulig å oppnå også i Internettbasert terapi (Knaevelsrud & Maercker, 2006; Cook & Doyle, 2002), og APA støtter bruken av e-helse så lenge det brukes i pasientens beste interesse og er i overensstemmelse med retningslinjer innen medisinsk etikk og konfidensialitet (American Psychiatric Association Ethics Committee, 1995).

Kjennetegn ved klienter man regner med vil ha utbytte av e-terapi, er blant annet at de har tilgang til Internett, er bekveme med å være online, er motiverte for terapi, har evne til å uttrykke seg relativt godt skriftlig samt at de har relativt god leseforståelse (Fenichel et al., 2004), hvor sistnevnte kriterier dreier seg om de tekstbaserte variantene. Internettbasert terapi viser seg dessuten å appellere til mennesker som ikke oppsøker helsetjenester på grunn av geografisk avstand, at de av ulike grunner er redde eller skammer seg, samt at de har behov for å kunne være anonyme (Dellig-Palumbo & Zeine, 2005, referert i Fraser, 2009). For unge mennesker utenfor tettbygde strøk trekkes Internettbasert terapi fram som særlig velegnet (Duncan, Velasquez & Nelson, 2014), da ungdom benytter seg mye av teknologi, er stolte av sine teknologiske ferdigheter og ser det som en integrert del av livene deres (Fitton, Ahmedani, Harold & Shifflet, 2013). Barak og Suler (2008) skriver at mennesker kan

oppleve Internett som en forlengelse av dem selv og deres personlighet som kan reflektere personlig smak og preferanser, holdninger og interesser. Som nevnt innledningsvis, peker studier på at folk føler seg mindre inhiberte når de kommuniserer gjennom Internett (Suler, 2004) og at de både fortære, oftere og på et dypere nivå kan fortelle personlige ting om seg selv enn om de møter mennesker ansikt til ansikt (Barak & Suler, 2008).

Det er funnet at bloggere som helhet scorer høyt på personlighetstrekkene åpenhet og nevrotisisme (Guadagno, Okdie & Eno, 2008), og med tanke på at blogging ofte dreier seg om å beskrive seg selv, sitt liv og utfordringene man møter, ville trolig flere score høyt på *psychological mindedness* som er evne til selvrefleksjon, introspeksjon og selvinnsikt. Særlig innenfor psykodynamisk terapi regnes *psychological mindedness* som en prediktor på terapeutisk outcome (Conte, Plutchik, Jung, Picard, Karasu & Lotterman, 1990).

Fraser (2009) trekker fram at mange liknende egenskaper som de ovennevnte står i forbindelse med kjønnsidentitetstematikk, og hun skriver at mange transpersoner trolig både er svært egnet og vil kunne ha godt utbytte av terapi da flere har lang erfaring med å søke inn i seg selv. Selv om det ut i fra denne studien ikke er mulig å generalisere til unge transpersoner som helhet, illustrerer bloggerne hvordan mange unge mennesker innenfor denne gruppen kan benytte seg av mulighetene Internett gir, der de alene eller sammen med andre utforsker identiteter, deres gyldighet og sammensetninger, søker fellesskap, informasjon og støtte, samt leter etter språk og begreper som resonnerer med deres selvopplevelse. Samlet sett er alle disse elementene med på å skape en tryggere forankring i ens egen kjønnsidentitet. Med dette som grunnlag, vil mange unge transpersoner trolig møte flere av kriteriene for å kunne profittere på e-terapi, og de av dem som skulle ha behov for psykoterapi av ulike grunner er etter alt å dømme en egnet gruppe for et slikt tilbud.

4.1.3 Oppsummering og anbefalinger

Denne studien har tatt for seg materiale fra blogger skrevet av unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk, en arena som i liten grad tidligere har vært gjenstand for psykologisk forskning. Målet har vært å finne ut hvilke innsikter psykologer kan få gjennom å studere et slikt materiale, og hvilke konsekvenser dette kan ha for helsetilbudene som rettes mot mennesker som tilhører denne gruppen. Med dette som grunnlag vil jeg avslutningsvis skissere noen forslag for videre klinisk virksomhet og forskning som kan bidra til mer

adaptive måter å ivareta den psykiske helsen til unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk på.

Et nødvendig første steg er at mangfoldet i kjønn og kjønnsuttrykk må erkjennes og tas inn som forståelsesmodell i organisering og utførelse av helsetjenester. Forestillingen om kjønn som gjensidig utelukkende binære motsetninger er opphavet til snevre metaforer som også er i utakt med manges selvopplevelse. Som denne studien har pekt på, er ”ikke trans nok”-fortellingen utbredt blant unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk. Å trekke slutningen at man ikke er trans nok kan være et resultat av å ikke kjenne seg igjen i ”født i feil kropp”, den tilgjengelige fortellingen om kjønnsidentitetstematikk som impliserer at ”er jeg ikke det ene kjønn, så må jeg være det andre”. For å kunne gjennomføre god behandling i alle helsevesenets instanser er det viktig at den enkeltes kjønnsutforming ikke gyldiggjøres ut fra hvor godt den stemmer overens med en forutbestemt og begrenset framstilling av hva det vil si å være trans. Det er derfor viktig at det eksisterer et variert og behovsrettet helsetilbud som inneholder gode alternativer for alle kjønn.

Det er ønskelig at det tilrettelegges for en terapeutisk tilnærming der behandleren kan hjelpe unge mennesker med å internalisere en forståelse av hvordan kjønnsbinære strukturer i samfunnet virker marginaliserende. Unge mennesker som opplever ambivalente eller negative reaksjoner fra omsorgspersoner når de forteller om sin kjønnsidentitetstematikk, har lett for å skamme seg eller å føle seg verdiløse (Grossman & D’Augelli, 2006). Dette er internaliserende reaksjoner på et problem som egentlig ligger på et strukturelt nivå. Å kunne se seg selv innenfor en kulturell ramme som legger føringer for hva som sees på som akseptabel kjønnsutfoldelse kan virke resiliensbyggende gjennom at individet i større grad frikjennes som symptombærer. Ideelt sett kan også familien inngå i en psykoedukativ tilnærming om kjønnsnormer. I forlengelsen av dette, trengs det også en terapimodell som er følsom for det omskiftelige og mangeartede i kjønnsuttrykk, der en åpnere utforskning av kjønnsidentitet som tematisert av Benestad (2010) og Ehrensaft (2012) kan stå som modell. For terapeuten er det viktig å kunne romme og understøtte en individuell utforming i kjønnsidentitet, være sensitiv for språk og begreper samt åpne opp for andre muligheter i å uttrykke kjønn enn det som er gitt av en heteronormativ ramme.

Som foreslått, er en vei videre å utrede mulighetene for å kunne skreddersy Internettbaserte terapiverktøy for transungdom med behov for psykologhjelp. Slik kan denne gruppen lettere

få tilgang på kompetent helsepersonell uten å måtte risikere å møte behandlere med mangelfulle kunnskaper som kan gjøre mer skade enn de gagnar, og de slipper også belastningen det kan være i å reise langt. Avslutningsvis er det ønskelig å videreutvikle design innen online forskningsmetode og at framtidens studier kan inkluderer større og mer varierte utvalg for å få mer innsikt i sammenhengene mellom kjønnsidentitetstematikk og sensitive tema innenfor psykisk helse. Å inkludere større interseksjonalitet er et nødvendig hensyn da flere forhold innen psykisk helse må sees i sammenheng med sosioøkonomisk status, nasjonalitet, etnisitet og personlighetstrekk. Et overordnet mål for både forskere og klinikere er å finne fram til ideer og løsninger som kan være med på å skape et helsetilbud der mennesker av alle kjønn imøtekommes og blir ivaretatt på best mulig måte.

5 Konklusjon

Dårlig kjennskap til mangfoldet i kjønnsidentiteter hvor de fysiske så vel som psykiske sider av normoverskridende kjønnsuttrykk forstås gjennom et patologiserende blikk, bidrar til å opprettholde et syn på transpersoner som avvikende og grunnleggende annerledes samfunnsborgere. Dette har også alvorlige konsekvenser for selvforståelsen til mennesker med kjønnsidentitetstematikk, og har stor forklaringsverdi med tanke på forekomsten av psykiske lidelser og suicidalitet i denne populasjonen. Gjennom Internettplattformer som bloggen tilbys unge transpersoner en særegen mulighet for å ta tilbake definisjonsmakten av seg selv, komme i kontakt med andre i samme situasjon og skape et oppdatert informasjonsgrunnlag som få andre arenaer kan tilby. Bloggen er også en plattform for å konstruere identiteter og gi synlighet og spillerom til mangeartede transfortellinger. I kraft av informasjonsmengden skapt av unge transpersoner selv, tilbyr bloggen et grunnlag for kunnskapsinnhenting som kan informere både forskere og klinikere og bidra til større innsikt og forståelse i hvordan unge mennesker med kjønnsidentitetstematikk opplever og forstår tilværelsen, hva som utfordrer og hva som bidrar til personlig vekst og tryggere forankring i sin kjønnsidentitet. Med tanke på Internettets betydning for transbevegelsen og hvordan unge mennesker benytter seg av mulighetene bloggen gir, vil det være ønskelig at psykologer lar seg informere av virtualitet og trekker lærdom fra dette inn i behandlingsmodeller og videre forskning.

Litteraturliste

- ALGBTIC Transgender Committee. (2009). American Counseling Association Competencies for Counseling with Transgender Clients. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 4: 3, 135-159 DOI: 10.1080/15538605.2010.524839
- American Psychiatric Association. (1994). *DSM IV*. American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association. (2013a). *DSM 5*. American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association. (2013b). *Gender Dysphoria*. American Psychiatric Publishing. Hentet fra <http://www.dsm5.org/documents/gender%20dysphoria%20fact%20sheet.pdf>
- American Psychiatric Association Ethics Committee. (1995). Position statement on the ethical use of telemedicine. Washington, DC: Author. Hentet fra <http://www.psych.org/advocacy--newsroom/position-statements>
- American Psychological Association. (2008). Report on the Task Force Report on Gender Identity and Gender Variance. Hentet fra <http://www.apa.org/pi/lgbt/resources/policy/gender-identity-report.pdf>
- Amnesty International. (2014). The state decides who I am. Lack of legal gender recognition for transgender people in Europe (EUR 01/001/2014). Hentet fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR01/001/2014/en/13af83a1-85f5-476f-9fe9-b931f2b2a9f3/eur010012014en.pdf>
- Automattic. (2013a, 12. juni). Terms of Service. Hentet fra <http://en.wordpress.com/tos/>
- Automattic. (2013b, 18. september). Privacy Policy. Hentet fra <http://automattic.com/privacy/>
- Bakardjieva, M., & Feenberg, A. (2000). Involving the virtual subject. *Ethics and Information Technology*, 2(4), 233-240. Hentet fra <http://link.springer.com/article/10.1023/A:1011454606534>
- Baker, J. R., & Moore, S. M. (2008). Blogging as a social tool: A psychosocial examination of the effects of blogging. *CyberPsychology & Behavior*, 11(6), 747-749. doi:10.1089/cpb.2008.0053.
- Barak, A., & Grohol, J. M. (2011). Current and future trends in Internet-supported mental health interventions. *Journal of Technology in Human Services*, 29(3), 155-196. doi: 10.1080/15228835.2011.616939
- Barak, A., & Suler, J. (2008). Reflections on the psychology and social science of

- cyberspace. *Psychological aspects of cyberspace: Theory, research, applications*, 1-12. Hentet fra <http://construct.haifa.ac.il/~azy/01-Barak%26Suler.pdf>
- Barker, K. K., & Galardi, T. R. (2011). Dead by 50: Lay expertise and breast cancer screening. *Social Science & Medicine*, 72(8), 1351– 1358.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.socscimed.2011.02.024>
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2008). Regjeringens handlingsplan: Bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner 2009-2012. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/homofile%20og%20lesbiske/Hplhbtseptember2008.pdf>
- Bassett, E. H., & O'Riordan, K. (2002). Ethics of Internet research: Contesting the human subjects research model. *Ethics and Information Technology*, 4(3), 233-247. Hentet fra <http://link.springer.com/article/10.1023/A:1021319125207>
- Bauer, G. R., Hammond, R., Travers, R., Kaay, M., Hohenadel, K. M., & Boyce, M. (2009). "I don't think this is theoretical; this is our lives": How erasure impacts health care for transgender people. *Journal of the Association of Nurses in AIDS Care*, 20(5), 348-361. Hentet fra http://216.249.58.87/documents/39345/Trans_PULSE._How_erasure_impacts_HC_for_TG_people._JANAC_2009.pdf
- Beemyn, G., & Rankin, S. (2011). *The lives of transgender people*. New York: Columbia University Press.
- Benestad, E. E. P. (2010). From gender dysphoria to gender euphoria: An assisted journey. *Sexologies*, 19(4), 225-231. <http://dx.doi.org/10.1016/j.sexol.2010.09.003>
- Bess, J. A., & Stabb, S. D. (2009). The experiences of transgendered persons in psychotherapy: Voices and recommendations. *Journal of Mental Health Counseling*, 31(3), 264-282. Hentet fra <http://search.proquest.com/docview/198671760>
- Bettcher, T. M. (2009). Trans identities and first person authority. I L. J. Shrage (Red.), *You've Changed": Sex Reassignment and Personal Identity* (s. 98-120). New York: Oxford University Press.
- Blakar, R.M. (2006). *Språk er makt* (7. utg.). Oslo: Pax.
- Bockting, W. O. (2009). Transforming the paradigm of transgender health: A field in transition. *Sexual and Relationship Therapy*, 24 (2): 103-107.
[doi:10.1080/14681990903037660](https://doi.org/10.1080/14681990903037660)
- Bornstein, K. (1994). *Gender outlaw: On men, women, and the rest of us*. New York: Routledge.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research*

- in psychology*, 3(2), 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Burger, J. D., & Henderson, J. C. (2006). An Exploration of Observable Features Related to Blogger Age. In *AAAI Spring Symposium: Computational Approaches to Analyzing Weblogs* (pp. 15-20). Hentet fra <http://www.amicaproject.be/~walter/educational/material/SS06-03-003.pdf>
- Butler, J. (2004). *Undoing gender*. New York: Routledge.
- Butler, J. (2007). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity* (4.utg.). New York: Routledge.
- Cameron, L. D., & Nicholls, G. (1998). Expression of stressful experiences through writing: Effects of a self-regulation manipulation for pessimists and optimists. *Health Psychology*, 17(1), 84. doi: 10.1037/0278-6133.17.1.84
- Canguilhem, G. (1991). *The normal and the pathological*. Oversatt av C.S. Fawcett and R.S. Cohen, New York: Zone Books.
- Chin, A., & Chignell, M. (2006). A social hypertext model for finding community in blogs. In *Proceedings of the seventeenth conference on Hypertext and hypermedia* (pp. 11-22). ACM. Hentet fra <http://www.csie.ntu.edu.tw/~r95038/paper/paper%20WebIR/p11-chin.pdf>
- Clarke, V., Braun, V. (2009). Gender. I D. Fox, I. Prilleltensky & S. Austin (Red.), *Critical psychology: An introduction* (232-249). London: Sage.
- Clements-Nolle, K., Marx, R., & Katz, M. (2006). Attempted suicide among transgender persons: The influence of gender-based discrimination and victimization. *Journal of homosexuality*, 51(3), 53-69. doi:10.1300/J082v51n03_04
- Conte, H. R., Plutchik, R., Jung, B. B., Picard, S., Karasu, T. B., & Lotterman, A. (1990). Psychological mindedness as a predictor of psychotherapy outcome: a preliminary report. *Comprehensive Psychiatry*, 31(5), 426-431. [http://dx.doi.org/10.1016/0010-440X\(90\)90027-P](http://dx.doi.org/10.1016/0010-440X(90)90027-P)
- Cook, J. E., & Doyle, C. (2002). Working alliance in online therapy as compared to face-to-face therapy: Preliminary results. *CyberPsychology & Behavior*, 5(2), 95-105. doi:10.1089/109493102753770480.
- Cromwell, J. (1999). *Transmen and FTMs: Identities, bodies, genders, and sexualities*. Chicago: University of Illinois Press.
- Darj, F., & Nathorst-Böös, H. (2008). *"Är du kille eller tjej?": en intervjustudie om unga transpersoners livsvillkor*. RFSL ungdom. Hentet fra <http://www.rfsl.se/halsa/public/ardukilleellertjej.pdf>

- Diseth, T., Haraldsen, I., Schreiner, T., & Tønseth, K.A. (2010). Udokumenterte påstander om GID-klinikken. *Tidsskrift for den Norske legeforening*, 130(10), 1014. Hentet fra <http://tidsskriftet.no/article/1975974/>
- Duncan, A. B., Velasquez, S. E., & Nelson, E. L. (2014). Using Videoconferencing to Provide Psychological Services to Rural Children and Adolescents: A Review and Case Example. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 43(1), 115-127. DOI:10.1080/15374416.2013.836452
- Dutton, L., Koenig, K., & Fennie, K. (2008). Gynecologic Care of the Female-to-Male Transgender Man. *Journal of Midwifery & Women's Health*, 53: 331–337. doi: 10.1016/j.jmwh.2008.02.003
- Ehrensaft, D. (2011). *Gender born, gender made: Raising healthy gender-nonconforming children*. New York: The Experiment.
- Ehrensaft, D. (2012). From gender identity disorder to gender identity creativity: True gender self child therapy. *Journal of homosexuality*, 59(3), 337-356. <http://dx.doi.org/10.1080/00918369.2012.653303>
- Engdahl, U. (2011). Att vara som/den'en är: En etisk diskussion om begreppen rättvisa, erkännande och identitet i en trans* kontext (Doktoravhandling, Linköpings universitet). Hentet fra <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:382023/FULLTEXT01.pdf>
- Eynon, R., Schroeder, R., & Fry, J. (2009). New techniques in online research: Challenges for research ethics. *Twenty-First Century Society*, 4(2), 187-199. doi:10.1080/17450140903000308
- Feinberg, L. (1998). *Trans Liberation*. Boston: Beacon Press.
- Fenichel, M., Suler, J., Barak, A., Zelvin, E., Jones, G., Munro, K., ... & Walker-Schmucker, W. (2002). Myths and realities of online clinical work. *CyberPsychology & Behavior*, 5(5), 481-497. Hentet fra <http://online.liebertpub.com/doi/pdf/10.1089/109493102761022904>
- Fitton, V. A., Ahmedani, B. K., Harold, R. D., & Shifflet, E. D. (2013). The role of technology on young adolescent development: Implications for policy, research and practice. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 30(5), 399-413. DOI 10.1007/s10560-013-0296-2
- Flaskerud, J. H., & Winslow, B. J. (1998). Conceptualizing vulnerable populations health-related research. *Nursing research*, 47(2), 69-78. Hentet fra <http://journals.lww.com/>

nursingresearchonline/Abstract/1998/03000/Conceptualizing_Vulnerable_Populations
.5.aspx

- Flowers, P., & Buston, K. (2001). 'I was terrified of being different': Exploring gay men's accounts of growing-up in a heterosexist society. *Journal of Adolescence*, 24(1), 51–65. doi:10.1006/jado.2000.0362.
- Folgerø, T., & Hellesund, T. (2010). Kjønnsoperasjoner og kjønnsdefinisjoner—hvor sitter kjønnet?. *Tidsskrift for den Norske legeforening*, 130(4), 402. Hentet fra <http://tidsskriftet.no/article/1950201>
- Folkehelseinstituttet. (2010, 30.april). Psykiske lidelser hos barn og unge. Hentet fra <http://www.fhi.no/artikler/?id=84062>
- Foucault, M. (1989). *The birth of the clinic*. London: Routledge.
- Fox, D., Prilleltensky, I., & Austin, S. (Red.). (2009). *Critical psychology: An introduction*. London: Sage.
- Frank, A. W. (2010). *Letting stories breathe: A socio-narratology*. University of Chicago Press.
- Frankel, M. S., & Siang, S. (1999). Ethical and legal aspects of human subjects research on the Internet. *Published by AAAS online*. Hentet fra https://nationalethicscenter.org/resources/187/download/ethical_legal.pdf
- Fraser, L. (2009). Etherapy: ethical and clinical considerations for version 7 of the World Professional Association for Transgender Health's Standards of Care. *International Journal of Transgenderism*, 11(4), 247-263. Hentet fra <http://linfraser.com/wp-content/uploads/2010/06/eTherapy.pdf>
- Gauthier, D. K., & Chaudoir, N. K. (2004). Tranny boyz: Cyber community support in negotiating sex and gender mobility among female to male transsexuals. *Deviant Behavior*, 25(4), 375-398. DOI:10.1080/01639620490441272
- Geurts, B. (1997). Good News about the Description Theory of Names. *Journal of Semantics*, 14: 319–48. doi: 10.1093/jos/14.4.319
- Giske, T. (2010). Sårbarhet, makt og tillit: tillit den gode bru mellom sårbarhet og makt, eksemplifisert med pasientar innlagde på sjukehus til utgreiing. *Michael 7*: 254-61. Hentet fra <http://michaelquarterly.no/pdf/2010/2-254-61.pdf>
- Greening, B., & Knight, K. (2011). Authenticity, Marketing, and Viral YouTube Videos. Hentet fra <http://viralmedia.pbworks.com/f/FINALAuthenticityMarketingandViralVideos.pdf>
- Greytak, E. A., Kosciw, J. G., & Diaz, E. M. (2009). Harsh Realities: The Experiences of

- Transgender Youth in Our Nation's Schools. (Gay, Lesbian and Straight Education Network) Hentet fra <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED505687.pdf>
- Grossman, A. H., & D'Augelli, A. R. (2006). Transgender youth: Invisible and vulnerable. *Journal of Homosexuality*, 51(1), 111-128. DOI:10.1300/J082v51n01_06
- Grossman, A. H., & D'Augelli, A. R. (2007). Transgender Youth and Life-Threatening Behaviors. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 37(5), 527-537.
doi: 10.1521/suli.2007.37.5.527
- Guadagno, R. E., Okdie, B. M., & Eno, C. A. (2008). Who blogs? Personality predictors of blogging. *Computers in Human Behavior*, 24(5), 1993-2004.
doi:10.1016/j.chb.2007.09.001
- Hekman, S. J. (2013). Identity Crises: Identity, Identity Politics and Beyond. I S. J. Hekman (Red.), *Feminism, Identity and difference* (2. utg, s. 3- 27). New York: Routledge.
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2013). *Styrker tilbudet til transseksuelle og transpersoner*. (Pressemeld. nr. 32/2013). Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/hod/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2013/styrker-tilbudet-til-personer-med-transs.html?id=735733>
- Hill, D. (2005). Coming to Terms: Using Technology to Know Identity. *Sexuality & Culture* 9(3): 24–52. Hentet fra <http://link.springer.com/article/10.1007/s12119-005-1013-x>
- Holloway, I., & Todres, L. (2003). The status of method: flexibility, consistency and coherence. *Qualitative research*, 3(3), 345-357. doi: 10.1177/1468794103033004
- Hoyt, T., & Pasupathi, M. (2008). Blogging about trauma: Linguistic markers of apparent recovery. *E-Journal of Applied Psychology*, 4, 56–62. Hentet fra <http://ojs.lib.swin.edu.au/index.php/ejap/article/view/106>
- Hubbard, R. (1996). Gender and genitals: Constructs of sex and gender. *Social Text*, 157-165.
doi: 10.2307/466851
- Identitet. (2012). I *Store norske leksikon*. Hentet fra <http://snl.no/identitet>.
- Jeffrey, S. (2009, 26. mai). APA 2009: DSM-V on track for 2012, but difficult decisions lie ahead. *Medscape Medical News*. Hentet fra <http://www.medscape.com/viewarticle/703312>
- Knaevelsrud, C., & Maercker, A. (2006). Does the quality of the working alliance predict treatment outcome in online psychotherapy for traumatized patients?. *Journal of Medical Internet Research*, 8(4). doi:10.2196/jmir.8.4.e31
- Kneale, W. (1962). Modality De Dicto and De Re. I E. Nagel, P. Suppes, & A. Tarski

- (Red.), *Logic, Methodology and Philosophy of Science, Proceedings of the 1960 International Congress (s. 622-33.)*, Stanford: Stanford University Press
- Ko, H. C., & Kuo, F. Y. (2009). Can blogging enhance subjective well-being through self-disclosure?. *CyberPsychology & Behavior*, 12(1), 75-79. DOI: 10.1089/cpb.2008.0163
- Kozinets, R. V. (2010). *Netnography: Doing ethnographic research online*. London: Sage Publications.
- Larsson, S., Lilja, J., & Fossum, B. (2008). Vem får man vara i vårt samhälle?: om transpersoners psykosociala situation och psykiska hälsa. Östersund: Statens Folkhälsoinstitut. Hentet fra http://folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/12169/R200825_Vem_far_man_vara0810.pdf
- Lenhart, A., & Fox, S. (2006, 19. juli). Bloggers: A portrait of the internet's new storytellers. *Pew Internet & American Life Project*. Hentet fra <http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2006/PIP%20Bloggers%20Report%20July%2019%202006.pdf.pdf>
- Lev, A. I. (2004). *Transgender emergence: Therapeutic guidelines for working with gender-variant people and their families*. New York: Routledge.
- Lian, O. S., & Bondevik, H. (2013). Diagnosenes sosiologi: Medisinske forståelser av utmattede kvinner-før og nå. *Sosiologisk tidsskrift*, 21(04), 329-349. Hentet fra http://www.idunn.no/ts/st/2013/04/diagnosenes_sosiologi_medisinske_forstaaelser_av_utmattede_?mostRead=true
- Lindvik, M. R. (2012, 06.april). Bloggen som ble til en seksuell biografi. *Studentradioen i Bergen*. Hentet fra <http://srib.no/2012/04/06/omtale-flink-pike-en-seksuell-biografi/>
- Løvold, R. (2006). En ny visjon om terapeuten som person? Autentisitet, spontanitet og emosjonell tilgjengelighet i psykoterapi. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 43(9) 909-916. Hentet fra http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=258757&a=2
- Løvaas, K. (2013). *Og de skjønte at de var nakne. Om skam og beskyttelse*. Heimdal: Den grønne malen.
- Mack-Borander, K., & Kamphus, H. (2013, 16. august). Våkne opp fra diagnosen! *Morgenbladet*. Hentet fra http://morgenbladet.no/debatt/2013/vakne_opp_fra_diagnosen?quicktabs_mest_lest_mest_kommentert=0#.U1KvMsfVuYE
- Mann, C., & Stewart, S. (2000) *Internet communication and qualitative research: A handbook for researching online*. London: Sage.
- Malt, U. (2009, 13. februar). Kjønnssidentitetsforstyrrelse. I *Store medisinske leksikon*.

- Hentet fra <http://sml.snl.no/kj%C3%B8nnsidentitetsforstyrrelse>
- Marcus, M. A., Westra, H. A., Eastwood, J. D., Barnes, K. L., & Mobilizing Minds Research Group. (2012). What are young adults saying about mental health? An analysis of Internet blogs. *Journal of medical Internet research*, 14(1). doi: 10.2196/jmir.1868
- Markham, A., & Buchanan, E. (2012). Ethical Decision-Making and Internet Research: Version 2.0. *Association of Internet Researchers*. Hentet fra <http://aoir.org/reports/ethics2.pdf>
- McDermott, E., & Roen, K. (2012). Youth on the Virtual Edge Researching Marginalized Sexualities and Genders Online. *Qualitative health research*, 22(4), 560-570. doi: 10.1177/1049732311425052
- McDermott, E., Roen, K., & Piela, A. (2013). Hard-to-reach youth online: Methodological advances in self-harm research. *Sexuality research and social policy*, 10(2), 125-134. Hentet fra <http://link.springer.com/article/10.1007/s13178-012-0108-z>
- McGrath, B. (2006, 16. oktober). It should happen to you: The anxieties of YouTube fame. *New Yorker*. Hentet fra http://www.newyorker.com/archive/2006/10/16/061016fa_fact
- McIntosh, P. (2003). White privilege and male privilege. I M. Kimmel, & A. Ferber (Red.), *Privilege: A reader* (s.147-160). Boulder: Westview Press.
- McKee, H. A., & Porter, J. E. (2009). *The ethics of Internet research: A rhetorical, case-based process* (Vol. 59). New York: Peter Lang.
- McKenna, K. Y., & Bargh, J. A. (1998). Coming out in the age of the Internet: Identity "demarginalization" through virtual group participation. *Journal of personality and social psychology*, 75(3), 681. doi: 10.1037/0022-3514.75.3.681
- Meyer, M. D. (2004). Looking toward the interSEXions: Examining bisexual and transgender identity formation from a dialectical theoretical perspective. *Journal of Bisexuality*, 3(3-4), 151-170. doi: 10.1300/J159v03n03_11
- Miller, C. R., & Shepherd, D. (2004, 25. september). Blogging as social action: A genre analysis of the weblog. *Into the blogosphere: Rhetoric, community, and culture of Weblogs*. Hentet fra http://blog.lib.umn.edu/blogosphere/blogging_as_social_action.html?referer=http%3A%2F%2Fscholar.google.no%2Fscholar%3Fhl%3Dno%26q%3DMiller%252C%2BC.%2BR.%252C%2B%2526%2BShepherd%252C%2BD.%2B%25282004%2529.%2BBlogging%2Bas%2Bsocial%2Baction%253A%2BA%2Bgenre%2Banalysis%2Bof%2Bthe%2BWeblog%26btnG%3D#search=%22Miller%2C%20

- C.%20R.%2C%20%26%20Shepherd%2C%20D.%20%282004%29.%20Blogg%20as%20social%20action%3A%20genre%20analysis%20Weblog%22
- Moi, T. (2008). Språkets tvangstrøye: Om post-strukturalistisk språkteori og queer teori. I T. Annfelt, B. Andersen og A. Bolsø (red.), *Når heteroseksualiteten må forklare seg* (s. 223-242). Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Måwe, I. (2012). HBTQ-patienter kränks bakom stängda dörrar. *Genus*, 2012 (1), 10-11.
Hentet fra http://issuu.com/genus_sv/docs/genus1_12webb
- Norton, D. L. (1976). *Personal destinies: A philosophy of ethical individualism* (Vol. 404). Princeton: Princeton University Press.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. London: Sage.
- Pennebaker, J. W. (1997). Writing about emotional experiences as a therapeutic process. *Psychological Science*, 8(3), 162-166. doi: 10.1111/j.1467-9280.1997.tb00403.x
- Phillips, J. (2006). *Transgender on screen*. New York: Palgrave Macmillan.
- Prieur, A. (2002). Frihet til å forme seg selv. *En diskusjon av konstruktivistiske perspektiver på identitet, etnisitet og kjønn*, i *Kontur*, 6, 5-12. Hentet fra http://www.hum.au.dk/cek/kontur/pdf/kontur_06/annich_prieur.pdf
- Prosser, J. (1998). *Second skins: The body narratives of transsexuality*. New York: Columbia University Press.
- Raun, T. (2012). *Out online: trans self-representation and community building on YouTube* (Doktoravhandling, Roskilde Universitet). Hentet fra http://rucforsk.ruc.dk/site/files/40335798/Tobias_final_with_front_page_pfd.pdf
- Roen, K., Blakar, R. M., & Nafstad, H. E. (2011). Disappearing' transsexuals? Norwegian trans-discourses, visibility, and diversity. *Psykologisk Tidsskrift*, 1, 28-33.
- Rubin, H. (2003). *Self-made men: Identity and embodiment among transsexual men*. Nashville, TN: Vanderbilt University Press.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology* 57 (6): 1069–1081. doi:10.1037/0022-3514.57.6.1069
- Ryff, C. D., & Singer, B. H. (2008). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 9(1), 13-39.
Hentet fra <http://link.springer.com/article/10.1007/s10902-006-9019-0>
- Savin-Williams, & R. C., Ream, G. L. (2003). Suicide attempts among sexual-minority male youth. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 32(4), 509–522.
doi:10.1207/ S15374424JCCP3204_3.

- Scott-Dixon, K. (2009). Public Health, Private Parts: A Feminist Public-Health Approach to Trans Issues. *Hypatia*, 24: 33–55. doi: 10.1111/j.1527-2001.2009.01044.x
- Serano, J. M. (2007). *Whipping Girl: A Transsexual Woman on Sexism and the Scapegoating of Femininity*. Emeryville, CA: Seal Press.
- Shapiro, E. (2004). ‘Trans’cending Barriers: Transgender Organizing on the Internet. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 16:3-4, 165-179, DOI: 10.1300/J041v16n03_11
- Singh, A. A., Boyd, C. J., & Whitman, J. S. (2010). Counseling competency with transgender and intersex persons. I J. A. E. Cornish, B. A. Schreier, L. I. Nadkarni, L. H. Metzger, & E. R. Rodolfa (Red.) *Handbook of multicultural counseling competencies*, 415-440. Hoboken: John Wiley & Sons.
- Singh, A. A., Hays, D. G., & Watson, L. S. (2011). Strength in the face of adversity: Resilience strategies of transgender individuals. *Journal of Counseling & Development*, 89(1), 20-27. DOI: 10.1002/j.1556-6678.2011.tb00057.x
- Solomon, A. (2013). *Langt fra stammen*. Oslo: Forlaget Press.
- Spiegel, J. H. (2008). Challenges in Care of the Transgender Patient Seeking Facial Feminization Surgery. *Facial Plastic Surgery Clinics of North America* 16:2, 233–238 DOI: 10.1016/j.fsc.2007.11.011
- Stryker, S. (2006a). (De) Subjugated Knowledges: An Introduction to Transgender Studies. I S. Stryker & S. Whittle (Red.) *The transgender studies reader*, (s.1-18) New York: Routledge.
- Stryker, S. (2006b). My Words to Victor Frankenstein. Above the Village of Chamounix- Performing Transgender Rage. *Kvinder Køn & Forskning*, (34). Hentet fra <https://tidsskrift.dk/index.php/KKF/article/viewFile/44377/84150>
- Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology & behavior*, 7(3), 321-326. doi:10.1089/1094931041291295.
- Sveningsson Elm, M. (2008). How do various notions of privacy influence decisions in qualitative internet research? I A. Markham & N. Baym (Red.), *Internet Inquiry. Conversations about Method* (s. 127–155). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Søndergaard, D. M. (2002). Poststructuralist approaches to empirical analysis. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 15(2), 187-204. doi: 10.1080/09518390110111910
- Tan, L. (2008). Psychotherapy 2.0: MySpace blogging as self-therapy. *American journal of psychotherapy*, 62(2).

- Transgender Europe. (2012, 14. november). 265 killings of trans people in the last 12 months reveals TGEU's Trans Murder Monitoring project. Hentet fra http://www.tgeu.org/265_Trans_People_killed_in_last_12_Months
- Tuckett, A. G. (2005). Applying thematic analysis theory to practice: A researcher's experience. *Contemporary Nurse*, 19(1-2), 75-87. doi: 10.5172/conu.19.1-2.75
- Valentine, D. (2007). *Imagining transgender: An ethnography of a category*. Durham, NC: Duke University Press.
- van der Ros, J. (2013). Alskens folk: levevilkår, livssituasjon og livskvalitet for personer med kjønnsidentitetstematikk. (Likestillingssenteret). Hentet fra <http://www.bufetat.no/PageFiles/8628/Alskens%20folk%20Endelig%20rapport,%2014.%20januar%202013.pdf>
- van der Ros, J. & Lescher-Nuland, B. (2014, 13. januar). Transperson. I *Store medisinske leksikon*. Hentet fra <http://sml.snl.no/transperson>.
- Volkmar, S. (1998). The Neosexual Revolution. *Archives of Sexual Behavior* 27 (4): 331–359. doi:10.1023/A:1018715525493. PMID 9681118.
- Walther, J. B. (2002). Research ethics in Internet-enabled research: Human subjects issues and methodological myopia. *Ethics and Information Technology*, 4(3), 205-216. Hentet fra <http://link.springer.com/article/10.1023/A:1021368426115>
- White, M. (2002). Representations or People? *Internet research ethics*. Hentet fra http://www.nyu.edu/projects/nissenbaum/ethics_whi_full.html
- Whittle, S. (1998). The trans-cyberian mail way. *Social & Legal Studies*, 7(3), 389-408. doi: 10.1177/096466399800700304
- Whittle, S. (2006). Foreword. I S. Stryker & S. Whittle (Red.) *The transgender studies reader*, (s.xi-xv) New York: Routledge.
- Whittle, S., Turner, L., & Al-Alami, M. (2007). *Engendered penalties: Transgender and transsexual people's experiences of inequality and discrimination*. Wetherby: Communities and Local Government Publications.
- Whittle, S., Turner, L., Coombs, R., & Rhodes, S. (2008). Transgender Eurostudy: Legal survey and focus on the transgender experience of health care. ILGA Europe. Hentet fra <http://www.pfc.org.uk/pdf/eurostudy.pdf>
- Wilkinson, D., & Thelwall, M. (2011). Researching Personal Information on the Public Web Methods and Ethics. *Social Science Computer Review*, 29(4), 387-401. doi: 10.1177/0894439310378979
- Wingerson, L. (2009, 19.mai). Gender identity disorder: Has accepted practice caused harm.

- Psychiatric Times*. Hentet fra <http://www.psychiatrictimes.com/articles/gender-identity-disorder-has-accepted-practice-caused-harm>
- Woodland, R. (1999). "I plan to be a 10": Online literacy and lesbian, gay, bisexual, and transgender students. *Computers and Composition*, 16(1), 73-87.
[http://dx.doi.org/10.1016/S8755-4615\(99\)80006-1](http://dx.doi.org/10.1016/S8755-4615(99)80006-1)
- World Health Organization. (1992). The ICD-10 classification of mental and behavioural disorders: clinical descriptions and diagnostic guidelines (Vol. 1). World Health Organization.
- World Professional Association for Transgender Health. (2012). Standards of care for the health of transsexual, transgender, and gender-nonconforming people, version 7. *International Journal of Transgenderism*, 13(4), 165-232. DOI: 10.1080/15532739.2011.700873
- World Professional Association for Transgender Health. (2013). WPATH consensus process regarding transgender and transsexual-related diagnoses in ICD-11. Hentet fra http://www.wpath.org/uploaded_files/140/files/ICD%20Meeting%20Packet-Report-Final-sm.pdf
- World Professional Association for Transgender Health. (2014). Standarder for behandling og helseomsorg for transseksuelle, transpersoner og personer som ikke er kjønnsnormative. Norsk oversettelse ved C. Kirsebom. Hentet fra <http://www.bufetat.no/Documents/Bufetat.no/LHBT/Litteratur/SOC%20norsk%20oversettelse.pdf>